

Vilniaus universiteto Teisės fakultetas
Baudžiamosios justicijos katedra

Edvino Venskaus,
V kurso, baudžiamosios justicijos
studijų šakos studento

Magistro darbas

Baudžiamoji atsakomybė už vagystę

Criminal liability for theft

Vadovė: doc. dr. Anna Drakšienė

Recenzentė: lekt. dr. Andželika Vosyliūtė

Vilnius 2011

Turinys

Įvadas	2
1. Vagystės samprata	5
2. Vagystės objektyvieji požymiai.....	17
2.1. Vagystės objektas ir dalykas	17
2.2. Vagystės objektyvioji pusė	25
3. Vagystės subjektyvieji požymiai	29
3.1. Vagystės subjektas	29
3.2. Vagystės subjektyvioji pusė.....	31
4. Vagystę kvalifikuojantys požymiai	36
4.1. Kvalifikuotos vagystės sudėtys.....	38
4.2. Itin kvalifikuotos vagystės sudėtys	51
5. Vagystės teisinės pasekmės	60
Išvados	63
Santrauka.....	65
Summary	66
Panaudotų šaltinių sąrašas.....	67

Ivadas

Kiekvienas žmogus turi nenuginčijamą ir neatimamą prigimtine teisę į nuosavybę ir jos neliečiamumą, o valstybė savo ruožtu turi pareigą įstatymais užtikrinti šios teisės apsaugą bei gynimą. Šią pareigą įgyvendina įstatymų leidėjas įvairių teisės šakų – pradedant civilinės ir administracinės, baigiant baudžiamosios – normų pagalba. Tokia nuosavybės teisinio reglamentavimo įvairovė parodo nuosavybės teisės įgyvendinimo, jos apsaugos ir gynimo reikšmę ir svarbą kiekvienoje valstybėje. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę yra pati griežčiausia teisinės atsakomybės rūšis, reglamentuojama nacionaliniuose baudžiamuosiuose įstatymuose ir taikoma tam tikrais nuosavybės neliečiamumo pažeidimų atvejais.

Šiame darbe yra analizuojama baudžiamoji atsakomybė už vieną iš nusikalstamų veikų nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams – vagystę, kuri nors ir nėra pati pavojingiausia, tačiau yra dažniausiai padaroma turtinio pobūdžio nusikalstama veika. Pagal Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos pateikiamus oficialius statistinius nusikalstamumą Lietuvoje apibūdinančius duomenis, iš viso 2010 m. Lietuvoje buvo užregistruotos 77669 nusikalstamos veikos, iš kurių 37047 buvo vagystės¹. Vagystės sudarė beveik pusę (apie 48 %) visų nusikalstamų veikų, t.y. didžiausią bendro visų per metus užregistruotų nusikalstamų veikų skaičiaus dalį. Atsižvelgiant į tai, galima pagrįstai teigti, kad vagystė yra pagrindinė turtinio pobūdžio nusikalstama veika, kuria yra kėsiniama į nuosavybės neliečiamumą, tad šiame darbe siekiama ne tik pateikti vagystės sampratą ir išanalizuoti jos sudėties požymių turinį, bet ir apžvelgti galiojantį teisinį baudžiamosios atsakomybės už vagystę reglamentavimą baudžiamajame įstatyme bei atskleisti ir aptarti probleminius aspektus, kylančius ir galinčius kilti jį aiškinant ir taikant teismų praktikoje bei nagrinėjamus baudžiamosios teisės teorijoje.

Gilesniam ir platesniam šio darbo temos aktualumo atskleidimui pasitelkiamas ne tik Lietuvos, bet ir Latvijos bei Estijos įstatyminio baudžiamosios atsakomybės už vagystę reglamentavimo palyginimas. Šiame darbe šios Baltijos šalys pasirinktos ne atsitiktinai. Kiekviena iš jų nepriklausomybę atkūrė XX a. pradžioje ir šiuo žingsniu pradėjo savarankišką vystymąsi esant pakankamai panašioms sąlygoms, pavyzdžiui, kriminogeninei situacijai². Šios postsovietinės valstybės išgyveno pereinamąjį laikotarpį,

---

¹ Nusikalstamos veikos Lietuvoje 2001 – 2010 metais [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198> [žiūrėta 2010-03-02]

² Babachinaitė G. Comparative Survey of Criminality in Lithuania. *Organized Crime and Crime Prevention – What Works? Scandinavian Research Council for Criminology*. Espoo, 1998. P. 68-76.

kurio metu teko palaipsniui atsisakyti primestų įstatymų ir kitų teisės aktų bei kurti naują individualią įstatyminę bazę, arba pasiliekant esamus, arba kuriant naujus teisinio reglamentavimo variantus, įskaitant ir baudžiamosios atsakomybės už vagystę reglamentavimą baudžiamuosiuose įstatymuose. Atsižvelgiant į tai, kiekviena iš jų pasirinko ir tuos pačius, ir skirtingus vagystės sudėties požymius, juos įtraukdamos į pagrindinę arba kvalifikuotas vagystės sudėtis, bei kitus baudžiamosios atsakomybės už vagystę įstatyminio reglamentavimo ypatumus, kiekvienam iš jų suteikdama nevienodą reikšmę ir svarbą. Kadangi ilgą laiką tarpą Lietuvoje galiojo sovietiniai baudžiamieji įstatymai, šiame darbe taip pat lyginami Lietuvos ir Rusijos baudžiamieji įstatymai bei apžvelgiama ne tik Lietuvos (A. Drakšienės, O. Fedosiuko, A. Vosyliūtės ir kt.), bet ir Rusijos baudžiamosios teisės autorių (A. I. Rarog, L. D. Gauchman ir S. V. Maksimov, A. I. Boicov ir kt.) darbai, kuriuose analizuojami vagystės sudėties požymiai ir jų turinys bei kiti šios nusikalstamos veikos ypatumai.

Šio darbo tyrimo objektas – įstatyminis baudžiamosios atsakomybės už vagystę reglamentavimas ir jo aiškinimas teismų praktikoje bei komentavimas baudžiamosios teisės teorijoje. Pagrindinis dėmesys yra skiriamas vagystės sampratos ir jos sudėties požymių turinio analizei bei galiojančio teisinio reglamentavimo probleminių aspektų atskleidimui. Šiame darbe taip pat lyginami Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Rusijos įstatymų leidėjų pasirinkti ir baudžiamuosiuose įstatymuose įtvirtinti vagystės sudėčių modeliai ir numatytos sankcijos bei apžvelgiama ne tik Lietuvos, bet ir Rusijos baudžiamosios teisės doktrina. Kita vertus, į šio darbo tyrimo objektą nepatenka vagystės, sudarančios baudžiamojo nusižengimo sudėtį, požymių analizė ir nėra apžvelgiama Latvijos bei Estijos baudžiamosios teisės doktrina.

Pagrindinis šio darbo tikslas yra išanalizuoti įstatyminį baudžiamosios atsakomybės už vagystę reglamentavimą, apžvelgti teismų praktiką ir baudžiamosios teisės teoriją bei atskleisti ir aptarti aktualius probleminius aspektus tiek, kiek leidžia šio darbo apimtis.

Siekiant nurodyto tikslo, šiame darbe siekiama išspręsti tokius uždavinius:

- pagrįsti nuosavybės teisės įgyvendinimo ir jos apsaugos bei gynimo teisinio reglamentavimo reikšmę ir svarbą;
- apžvelgti vagystės sampratos istorinę raidą, pateikti ir išanalizuoti vagystės sampratą pagal baudžiamąjį įstatymą ir pateikiamą baudžiamosios teisės teorijoje;
- palyginti Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Rusijos įstatymų leidėjų pasirinktus ir baudžiamuosiuose įstatymuose įtvirtintus vagystės sudėčių modelius;

- išanalizuoti pagrindinę ir kvalifikuotų vagysčių sudėtis, apžvelgti teismų praktikoje ir baudžiamosios teisės teorijoje pateikiamus šių sudėčių požymių turinio išaiškinimus bei atskleisti ir aptarti probleminius aspektus;
- trumpai apžvelgti baudžiamąsias teises pasekmes už vagystės padarymą, palyginti Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Rusijos baudžiamuosiuose įstatymuose numatytas sankcijas.

Tam, kad būtų kuo tiksliau ir išsamiau aptarta ir tinkamai pristatyta šio darbo tema, naudojami įvairūs teisės pažinimo metodai: istorinis metodas naudojamas baudžiamosios atsakomybės už vagystę teisinio reglamentavimo baudžiamuosiuose įstatymuose ir vagystės sąvokos sampratos raidai apžvelgti, lyginamasis – atskleidžiant Lietuvos ir kitų šalių nacionalinių baudžiamųjų įstatymų nuostatų panašumus ir skirtumus, loginis – analizuojant baudžiamojo įstatymo nuostatas ir jų išaiškinimus teismų praktikoje bei baudžiamosios teisės teorijoje, apibūdinant vagystės sudėties požymių turinį ir pateikiant argumentuotas apibendrintas išvadas, sisteminis – attribojant vagystę nuo kitų nusikalstamų veikų nuosavybei, atskleidžiant ir aptariant jų skirtumus ir panašumus, teleologinis (įstatymų leidėjo tikslu) – apibūdinant įstatymų leidėjo pasirinktą ir įstatymuose įtvirtintą teisinį reglamentavimą bei jo reikšmę, ir kiti teisės pažinimo metodai.

Darbo struktūra yra nulemta tyrimo tikslų. Šį darbą sudaro įvadas, penki skyriai ir išvados. Šias struktūrines dalis nulėmė klausimai, keliami analizuojant baudžiamąją atsakomybę už vagystę. Be to, atsižvelgiant į nagrinėjamo klausimo apimtį, kai kuriuose platesniuose skyriuose išskiriami poskyriai.

1. Vagystės samprata

Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – Konstitucija)³ 18 straipsnyje įtvirtinta, kad žmogaus teisės ir laisvės yra prigimtines. Teisė turėti nuosavybę yra viena iš svarbiausių žmogaus prigimtinių teisių⁴. Ši teisė įtvirtinta įvairiuose tarptautiniuose teisės aktuose, pavyzdžiui, Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 17 straipsnyje⁵, Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnyje⁶. Teisę į nuosavybę įtvirtina ir Konstitucijos 23 straipsnis, kurio 1 dalyje numatyta, kad nuosavybė neliečiama, o 2 dalyje – kad nuosavybės teises gina įstatymai. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (toliau – Konstitucinis Teismas) savo jurisprudencijoje ne kartą yra konstatavęs, jog „Konstitucijos 23 straipsnyje įtvirtintas nuosavybės neliečiamumas reiškia, kad savininkas turi teisę valdyti jam priklausantį turtą, juo naudotis ir disponuoti, taip pat teisę reikalauti, kad kiti asmenys nepažeistų šių jo teisių, o valstybė turi pareigą ginti ir saugoti nuosavybę nuo neteisėto kėsینimosi į ją. <...> Konstitucijos 23 straipsnio 2 dalies nuostata, kad nuosavybės teises saugo įstatymai, reiškia, jog valstybė turi priedermę leisti atitinkamus nuosavybės teises saugančius įstatymus ir jais remdamasi ginti nuosavybę“⁷. Nuosavybės neliečiamumas yra įstatymu apsaugotas konstitucinis principas⁸.

³ *Valstybės žinios*, 1992, Nr. 33-1014.

⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1994 m. gegužės 27 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos 1993 m. liepos 15 d. įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ papildymo ir pakeitimo“ 3 punkto dalių, kuriomis pakeistos 1991 m. birželio 18 d. įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 4 straipsnio penktoji ir šeštoji dalys, bei 14, 15, 16, 17, 18 ir 19 punktų, kuriais šio įstatymo 12 straipsnis papildytas 10, 11, 12, 13, 14 ir 15 punktais, atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 1994, Nr. 42-771.

⁵ *Valstybės žinios*, 2006, Nr. 68-2497.

⁶ Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos, garantuojant kai kurias kitas teises ir laisves, be tų, kurios joje nurodytos, pirmasis protokolais. *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 15-386.

⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugpjūčio 23 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos kompensacijų už valstybės išperkama nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme, įstatymo 7 straipsnio 1 dalies (1999 m. gruodžio 23 d. redakcija) bei 2 dalies (1999 m. gruodžio 23 d. redakcija) ir dėl Lietuvos Respublikos kompensacijų už valstybės išperkama nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat valstybės garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme, įstatymo 7 straipsnio 1 dalies (2003 m. spalio 14 d. redakcija) bei 2 dalies (2003 m. spalio 14 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 2005, Nr. 152-5605.

⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 8 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl kultūros įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo tvarkos“ (1995 m. birželio 13 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. lapkričio 28 d. nutarimo Nr. 1320 „Dėl Lietuvos nepriklausomybės signatarų namų ir Lietuvos menininkų rūmų“ 1, 2.3 ir 2.4 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 2005, Nr. 87-3274.

Viena iš svarbiausių valstybės funkcijų yra teisėkūra, kurios paskirtis – teisės normų kūrimas, keitimas, pildymas ir panaikinimas⁹. Kaip jau buvo minėta, valstybė turi konstitucinę pareigą ginti ir saugoti nuosavybę nuo neteisėto kėsینimosi į ją. Šią pareigą vykdo įstatymų leidėjas pasirinkdamas ir įtvirtindamas atitinkamą teisinį reglamentavimą skirtingų teisės šakų normose, tad kiekvienoje valstybėje nuosavybė yra ginama ir saugoma įvairiomis teisinėmis priemonėmis: civilinėmis, administracinėmis, baudžiamosiomis¹⁰. Šių teisinių priemonių pagalba ir yra užtikrinamas nuosavybės neliečiamumas.

Paprastai tik baudžiamuosiuose įstatymuose yra reglamentuojama baudžiamoji atsakomybė už kėsинimąsi į atitinkamus teisinius gėrius, įskaitant ir į nuosavybę. Kalbėdama apie nuosavybės neliečiamumo užtikrinimą A. Drakšienė pabrėžia, kad „baudžiamoji atsakomybė yra paskutinė priemonė (*ultima ratio*) šiam teisiniam gėriui apginti, kai to nebegali užtikrinti kitų teisės šakų normos“¹¹. K. Jovaišas taip pat pažymi, kad baudžiamieji įstatymai yra radikali ir kraštutinė nuosavybės gynimo priemonė“¹². Įstatymų leidėjas baudžiamajame įstatyme yra įtvirtinęs baigtinį nusikalstamų veikų, kuriomis kėsинamasi į nuosavybės neliečiamumą, sąrašą ir numatęs atitinkamas bausmes už jų padarymą. Viena iš tokių veikų yra vagystė, numatyta Lietuvos Respublikos baudžiamojų kodekso (toliau – BK)¹³ XXVIII skyriuje, reglamentuojančiame baudžiamąją atsakomybę už nusikalstamas veikas nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams.

Nagrinėti vagystės sąvoką tikslinga pradėti istoriniu aspektu. Pažymėtina, kad skirtingose teisinėse sistemose vagystės sąvoka buvo skirtinga ir istorijos bėgyje palaipsniui kito. Didžiausią įtaką Europos valstybių teisinių sistemų raidai padarė romėnų teisė, kurioje baudžiamoji teisė buvo traktuojama kaip civilinės teisės mokslo dalis¹⁴. I. Nekrošius nurodo, kad romėnų teisėje vagystė (*furtum*) buvo laikoma civilinės teisės deliktu. Pasak jo, vagystės sąvoka laikui bėgant kito: pirmiausia vagystė buvo apibrėžiama kaip veika, kai perkeliamas svetimas daiktas norimas pasisavinti, vėliau – kaip bet koks elgesys, kuriuo siekiama panaikinti savininko galimybę valdyti kilnojamąjį daiktą, ir galiausiai – kaip tyčinis daikto, jo valdymo ar naudojimo paėmimas siekiant

⁹ Vansevičius S. *Valstybės ir teisės teorija*. – Vilnius: Justitia, 2000. P. 176.

¹⁰ Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę. *Teisė*, 2000, Nr.37. P. 18.

¹¹ *Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis*. Sudarytojas V. Pavilionis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 326.

¹² Jovaišas K. Lietuvos Respublikos Konstitucijos II skirsnio „Žmogus ir valstybė“ komentaras. Konstitucijos 23 straipsnis. *Teisės problemos*, 1999, Nr. 1-2 (23, 24). P. 75.

¹³ *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 89-2741.

¹⁴ Andriulis V. *Baudžiamosios teisės ir baudžiamojo proceso bruožai Lietuvoje XV a. (Kazimiero teisyas). Teisės bruožai XV-XIX a.* – Vilnius: Mintis, 1980. P. 7.

naudos¹⁵. Pasak A. Drakšienės, vagystės (*furtum*) sąvoka tais laikais buvo daug platesnė negu dabar, nes vagyste buvo suprantamas bet koks neteisėtas savanaudiškas svetimo kilnojamojo daikto pasisavinimas, kuris apimdavo ne tik tuos atvejus, kurie dabar laikomi vagyste, bet ir plėšimus, sukčiavimus, pasisavinimus patikėtų daiktų bei radinių ir kt.¹⁶ Paminėtina ir tai, kad romėnų teisėje jau buvo skiriama atviroji vagystė (*furtum manifestum*) – tie atvejai, kai kaltininkas pagaunamas vagiant, ir slaptoji vagystė (*furtum nec manifestum*) – kai kaltininkas nepagaunamas¹⁷.

Žlugus Romos imperijai, jos teritorijoje įsikūrusios valstybės daugiau ar mažiau perėmė romėnų teisę, kuri viduramžiais, pasak I. Nekrošiaus, „kai kuriose valstybėse tapo beveik galiojančia teise, o kitur buvo valstybių teisinės sistemos pagrindas“¹⁸. Aiškiai juridškai apibrėžta vagystės sąvoka pirmą kartą pavartota germanų teisėje, kurioje vagystė buvo vertinama kaip niekingas darbas, svetimo daikto neteisėtas paėmimas slapčia. Beveik visų šalių baudžiamieji įstatymai perėmė germanų teisės vagystės sąvoką ir atskyrė ją nuo kitų nusikaltimų: plėšimo, sukčiavimo, pasisavinimo¹⁹.

Kalbėti apie vagystę istoriniuose rašytiniuose Lietuvos baudžiamosios teisės šaltiniuose galėtų būti pradedama nuo Pamedės teisyne²⁰, priimto 1340 m. Pamedės (Pamedžionių) prūsų susirinkime. Šį teisyne sudarė kodifikuota paprotinė prūsų teisė ir jis tam tikrą laiką buvo taikomas ir Žemaitijoje, kai ji priklausė kryžiuočiams XIV – XV a.²¹. Pasak J. Jurginio, šio teisyne normos buvo taikomos tik vietiniams gyventojams: prūsams ir lietuviams, o tuo tarpu vokiečiams nebuvo taikomos²². V. Andriulio nuomone, Pamedės teisyne laikytinas vienu iš svarbių, nors ir netiesioginių, Lietuvos teisės šaltinių²³. Šis teisyne pagrįstai turėtų būti laikomas ir baudžiamosios teisės šaltiniu, nes, pasak V. Andriulio, jame vyravo baudžiamoji teisė ir jos normos sudarė apie du trečdalius visų jo nuostatų, o kitą dalį – baudžiamasis procesas²⁴. Pamedės teisyne buvo reglamentuojami valstybiniai ir turtiniai nusikaltimai bei nusikaltimai asmeniui. Asmuo, kaltinamas padaręs turtinį nusikaltimą, įskaitant ir vagystę, priešingai nei valstybinio nusikaltimo

¹⁵ Nekrošius I., Nekrošius V., Vėlyvis S. *Romėnų teisė*. – Vilnius: Justitia, 1999. P. 259.

¹⁶ *Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis*. Sudarytojas V. Paviolis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 343.

¹⁷ Nekrošius I., Nekrošius V., Vėlyvis S. *Romėnų teisė*. – Vilnius: Justitia, 1999. P. 259.

¹⁸ Ten pat. P. 15-16.

¹⁹ Drakšienė A., Stauskienė E. *Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose*. Mokomoji priemonė. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1998. P. 37. // Stankevičius V. *Baudžiamoji teisė. Paskaitos*. – Kaunas: Lietuvos universiteto teisių fakulteto leidinys, 1925. P. 171-172.

²⁰ Šiame darbe remiamasi Pamedės teisyne teksto vertimu į lietuvių kalbą, pateikiamu knygoje: Pakarklis P. *Senasis prūsų teisyne*. – Čikaga: Čikagos lietuvių literatūros draugija, 1960.

²¹ Пашуто В. Т. *Образование Литовского государства*. – Москва: Издательство академии наук СССР, 1959. P. 354.

²² *Kazimiero teisyne (1468 m.)*. Sudarytojas J. Jurginis. – Vilnius: Mintis, 1967. P. 2.

²³ Andriulis V., Maksimaitis M., Pakalniškis V., et al. *Lietuvos teisės istorija*. – Vilnius: Justitia, 2002. P. 42.

²⁴ Ten pat. P. 44.

padarymo atveju, nelaikytas kaltu, kol tai nebuvo įrodyta, t.y. galiojo nekaltumo prezumpcija. Turtiniai nusikaltimai apėmė ne tik vagystę, bet ir plėšimą bei turto sužalojimą, o bausmės, taikytos už vagystę, – piniginę išpirką (3 markes baudos, 72 straipsnis) ir kūno sužalojimo bausmę (ausies nukirtimą, 65 straipsnis). V. Andriulis nurodo, kad Pamedės teisyne buvo skiriama atviroji (mačius savininkui ar kitiems žmonėms) ir slaptoji vagystės, tačiau tarp jų nebuvo daromas skirtumas nusikaltimo pavojingumo požiūriu²⁵. Šios vagystės rūšys buvo reikšmingos tik kaltės įrodinėjimui. Atvirosios vagystės atveju įrodyti kaltei reikėdavo mažiau liudytojų, nei kaltinant slaptąja vagyste (99 straipsnis). Įrodinėjimui turėjo reikšmę ir vagystės dalykas bei jo vertė. Asmuo, kaltinamas vagyste daikto iki pusės ketvirtadalio markės vertės, galėjo išsiteisinti pats prisiekdamas su penkiais asmenimis (65 straipsnis), tuo tarpu kaltinamas arklio vagyste – su vienuolika asmenų (115 straipsnis). Paminėtina, kad šiame teisyne akcentuojamas asmeninės kaltininko, o ne bendruomenės kolektyvinės atsakomybės principas (26 straipsnis). Be to, V. Andriulio nuomone, laikantis šio teisyno logikos, baudžiamoji atsakomybė turėjo prasidėti nuo 10 metų amžiaus²⁶.

Kazimiero teisynas²⁷, 1468 m. patvirtintas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kazimiero, yra kitas svarbus istorinis Lietuvos baudžiamosios teisės šaltinis. Šis dokumentas buvo pavadintas teisynu XIX a. rusų raštininkų²⁸. A. Janulaičio nuomone, šis teisynas galiojo visoje Lietuvos Didžiojoje kunigaikštystėje²⁹. Kazimiero teisyno normos apėmė baudžiamąją, civilinę ir administracinę teisės šakas, teismo organizavimą ir patį teismo procesą³⁰. Baudžiamosios teisės normos apėmė tik turtinius nusikaltimus: vagystę, savavališką miško kirtimą ir turto atėmimą užpuolant. Vagyste buvo suprantamas tiek atviras, tiek ir slaptas svetimo turto pavogimas, tačiau specialiai atskiros vagystės rūšys nebuvo išskiriamos³¹. Šiame teisyne taip pat vyravo asmeninės kaltininko atsakomybės principas. Vagystės dalyku, be įprastinių daiktų (namų mantos, gyvulių ir pan.), galėjo būti ir žmonės, o būtent – nelaisvieji valstiečiai (žmonių ar nelaisvų valstiečių išvedimas laikytas vagyste, 24 straipsnis). Pasak V. Andriulio, vogimo būdas nusikaltimo kvalifikavimui įtakos neturėjo, tačiau, jo nuomone, teisyno 18 straipsnyje vartojama

²⁵ Andriulis V. Pamedės teisyno (1340 m.) baudžiamoji teisė ir procesas. *Socialistinė teisė*, 1978, Nr. 1. P. 50.

²⁶ Ten pat. P. 51.

²⁷ Šiame darbe remiamasi Kazimiero teisyno teksto vertimu į lietuvių kalbą, pateikiamu knygoje: *Kazimiero teisynas (1468 m.)*. Sudarytojas J. Jurginis. – Vilnius: Mintis, 1967. P. 16-19.

²⁸ Andriulis V. *Baudžiamosios teisės ir baudžiamojo proceso bruožai Lietuvoje XV a. (Kazimiero teisynas). Teisės bruožai XV-XIX a.* – Vilnius: Mintis, 1980. P. 13.

²⁹ *Kazimiero teisynas (1468 m.)*. Sudarytojas J. Jurginis. – Vilnius: Mintis, 1967. P. 9.

³⁰ Andriulis V. *Baudžiamosios teisės ir baudžiamojo proceso bruožai Lietuvoje XV a. (Kazimiero teisynas). Teisės bruožai XV-XIX a.* – Vilnius: Mintis, 1980. P. 13. // *Kazimiero teisynas (1468 m.)*. Sudarytojas J. Jurginis. – Vilnius: Mintis, 1967. P.12.

³¹ *Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis*. Sudarytojas V. Pavilionis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 343.

sąvoka „geri liudytojai“ leidžia manyti, kad atvira vagystė lengvino kaltės įrodymą³² (18 straipsnis). Iš to gali būti daroma išvada, kad Kazimiero teisyne vagystės rūšys (atviroji ar slaptoji), kaip ir Pamedės teisyne, buvo reikšmingos tik kaltės įrodinėjimui. Vagystė pagal šį teisyną galėjo būti padaroma ne tik aktyviais veiksmais, bet ir neveikimu (rasto paklydusio arklio ar žirgo arba kitų daiktų paslėpimas su tikslu pasisavinti laikytas vagyste, 23 straipsnis). Paminėtina, kad šiame teisyne minima vaikų materialinės atsakomybės pradžia – 7 metų amžius (1 straipsnis). V. Andriulis nurodo, kad nėra aišku, ar ši amžiaus riba galėtų reikšti ir baudžiamosios atsakomybės apskritai pradžia³³. Pagal Kazimiero teisyną bausmė priklausė nuo įvairių aplinkybių, susijusių ne tik su vagystės dalyku, bet ir su kaltininko asmenybe: nuo pagrobto turto vertės (mažiau ar daugiau pusė kapos grašių), vagystės dalyko (namų manta, karvė, arklys, žirgas ir pan.), nuo to, ar pirmą kartą vogė ar pakartotinai (prieš tai voginėjęs, prieš tai baudas mokėjęs ir pan.) ir panašiai. Pasak V. Andriulio, bausmę už vagystę sudarė du komponentai: pareiga atlyginti padarytą žalą ir pati bausmė (pavyzdžiui, bauda, mirties bausmė – pakorimas ir pan.)³⁴.

Pažymėtina, kad ir visuose trijuose Lietuvos statutuose nuosavybės gynimui buvo skiriamas atitinkamas ypatingas dėmesys³⁵. Pirmasis Lietuvos Statutas priimtas 1529 m., Antrasis – 1566 m., o Trečiasis – 1588 m. Visuose trijuose statutuose vagystė buvo vienas iš svarbiausių baudžiamosios ir baudžiamojo proceso teisės objektų³⁶. Pirmajame Lietuvos Statute³⁷ baudžiamoji atsakomybė už vagystę buvo reglamentuojama XII ir XIII skyriuose. Šiame statute taip pat buvo skiriama atviroji ir slaptoji vagystės. Neginčytinas kaltės įrodymo pagrindas buvo vagies pagavimas su įkalčiais. Pasak A. Šenavičiaus, vagystės dalyku galėjo būti įvairūs daiktai, be to, vagystei taip pat buvo prilygintas paklydusių gyvulių pasisavinimas ir tėvoninių žmonių bei šeimynykščių išvedimas³⁸. Bausmės, taikytos už vagystę, Pirmajame Lietuvos Statute priklausė nuo vagystės dalyko ir jo vertės, jos subjekto ir nukentėjusiojo socialinės padėties, vogimo būdo ir kitų aplinkybių. Bausmės apėmė baudas, kūno sužalojimo bausmę (ausies nupjovimą) ir netgi mirties bausmę (atidavimą į kartuves). Atsižvelgiant į šias bausmių rūšis, galima sutikti su

³² Andriulis V. *Baudžiamosios teisės ir baudžiamojo proceso bruožai Lietuvoje XV a. (Kazimiero teisynas). Teisės bruožai XV-XIX a.* – Vilnius: Mintis, 1980. P. 14.

³³ Andriulis V., Maksimaitis M., Pakalniškis V., et al. *Lietuvos teisės istorija.* – Vilnius: Justitia, 2002. P. 86.

³⁴ Andriulis V. *Baudžiamosios teisės ir baudžiamojo proceso bruožai Lietuvoje XV a. (Kazimiero teisynas). Teisės bruožai XV-XIX a.* – Vilnius: Mintis, 1980. P. 18.

³⁵ Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę. *Teisė*, 2000, Nr. 37. P. 17.

³⁶ *Pirmasis Lietuvos Statutas.* Iš gudų kalbos vertė E. Gudavičius. – Vilnius: Artlora, 2002. P. 363.

³⁷ Šiame darbe remiamasi Pirmojo Lietuvos Statuto teksto vertimu iš gudų kalbos, pateikiamu knygoje: *Pirmasis Lietuvos Statutas.* Iš gudų kalbos vertė E. Gudavičius. – Vilnius: Artlora, 2002.

³⁸ Andriulis V., Maksimaitis M., Pakalniškis V., et al. *Lietuvos teisės istorija.* – Vilnius: Justitia, 2002. P. 234.

tuo, kad tuometinė visuomenė, skirtingai nuo šiuolaikinės, vagystę traktavo kaip sunkiausią ir brutaliausią nusikaltimą³⁹. Antrajame ir Trečiajame Lietuvos Statutuose vagystė ir bausmės, taikytos už ją, buvo reglamentuojamos pakankamai panašiai. Paminėtina, kad pagal Pirmąjį ir Antrąjį Lietuvos Statutus buvo atsakoma nuo 14, o pagal Trečiąjį – nuo 16 metų amžiaus⁴⁰.

S. Vansevičius pažymi, kad Lietuvos Baudžiamojo Statuto nuostatos, skirtos nuosavybės apsaugai, užėmė vieną iš centrinių vietų šiame įstatyme⁴¹. Pagal tarpukario laikotarpio Lietuvos Baudžiamojo Statuto⁴² 581 straipsnio 1 dalį (už vagystę) buvo baudžiamas tas, „kas nusikalto pagrobęs, slapta ar atvirai, svetimą judamąjį turtą, norėdamas jį pasisavinti“. Pagal šį straipsnį į baudžiamąją atsakomybę buvo traukiama tiek už slaptąją, tiek ir už atvirąją vagystes, t.y. tarp jų nebuvo daromas skirtumas pavojingumo atžvilgiu. Vagystės dalykas buvo įvardijamas siauriau, nei šiuo metu, t.y. kaip judamasis daiktas. M. Maksimaitis nurodo, kad šiame Statute buvo skiriama paprasta ir kvalifikuota vagystės ir numatyta per dvidešimt kvalifikuotos vagystės rūšių: vagystė peržengiant pasitikėjimą, sulaužant užraktus, iš kabo ir pan.⁴³. Be to, asmuo už padarytą nusikaltimą, taip pat ir vagystę, atsakydavo nuo 10 metų amžiaus (Lietuvos Baudžiamojo Statuto 40 straipsnis).

Nuo 1961 m. rugsėjo 1 d. iki 2003 m. gegužės 1 d. Lietuvoje galiojo Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos Aukščiausiosios Tarybos priimtas Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos baudžiamasis kodeksas (toliau – senasis BK)⁴⁴. Sovietinio laikotarpio teisinėje sistemoje buvo išskiriamos dvi savarankiškos nuosavybės formos – socialistinė (valstybinė ar visuomeninė) bei asmeninė piliečių nuosavybė, kuri, pasak M. Apanavičiaus, buvo išvestinė iš socialistinės nuosavybės⁴⁵. Atsižvelgiant į šias nuosavybės formas, baudžiamoji atsakomybė už nusikaltimus nuosavybei baudžiamajame įstatyme iki 1994 m. liepos 19 d. buvo reglamentuojama atskiruose ypatingosios dalies skirsniuose – antrajame skirsnyje buvo numatyti nusikaltimai socialistinei nuosavybei, o penktajame skirsnyje – nusikaltimai asmeninei piliečių nuosavybei. Atviroji ir slaptoji vagystės tuo metu buvo išskiriamos kaip atskiros turto grobimo formos ir laikomos

³⁹ *Pirmasis Lietuvos Statutas*. Iš gudų kalbos vertė E. Gudavičius. – Vilnius: Artilora, 2002. P. 370.

⁴⁰ Andriulis V., Maksimaitis M., Pakalniškis V., et al. *Lietuvos teisės istorija*. – Vilnius: Justitia, 2002. P. 225.

⁴¹ Maksimaitis M., Vansevičius S. *Lietuvos valstybės ir teisės istorija*. – Vilnius: Justitia, 1997. P. 208.

⁴² Baudžiamojo Statuto įvedamasis įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1919, Nr. 2-3.

⁴³ Andriulis V., Maksimaitis M., Pakalniškis V., et al. *Lietuvos teisės istorija*. – Vilnius: Justitia, 2002. P. 416-417.

⁴⁴ *Valstybės žinios*, 1961, Nr.18-147.

⁴⁵ Apanavičius M., Klimka A., Misiūnas J. *Tarybinė baudžiamoji teisė. Ypatingoji dalis*. – Vilnius: Mintis, 1974. P. 151.

savarankiškais nusikaltimais nuosavybei. A. Drakšienė teigia, kad atvirosios vagystės objektu buvo ne tik nuosavybė, bet ir nukentėjusiojo asmenybė⁴⁶. Vienas iš atvirąją vagystę kvalifikuojančių požymių tuo metu buvo smurto, nepavojingo nukentėjusiojo gyvybei ar sveikatai, pavartojimas arba grasinimas pavartoti tokį smurtą (senojo BK 91 straipsnio 2 dalis ir 147 straipsnio 2 dalis). Slaptas valstybinio ar visuomeninio turto pagrobimas buvo kvalifikuojamas pagal senojo BK 90 straipsnio 1 dalį, o atviras – pagal senojo BK 91 straipsnio 1 dalį, atitinkamai slaptas asmeninio piliečių turto pagrobimas – pagal senojo BK 146 straipsnio 1 dalį, o atviras – pagal senojo BK 147 straipsnio 1 dalį. Šiuos nusikaltimus kvalifikuojantys požymiai buvo numatyti straipsnių antrosiose, trečiosiose ir ketvirtosiose dalyse. Svarbu paminėti, kad tiek slaptąją, tiek ir atvirąją valstybinio ar visuomeninio turto vagystę kvalifikavo stambus mastas (atitinkamai senojo BK 90 straipsnio 4 dalis ir 91 straipsnio 4 dalis), o valstybinio ar visuomeninio turto pagrobimas itin stambiu mastu (senojo BK 95 straipsnis) ir smulkusis tokio turto pagrobimas (senojo BK 98 straipsnis) buvo reglamentuojami kaip savarankiški nusikaltimai nuosavybei. Tuo tarpu slaptąją ir atvirąją asmeninio piliečio turto vagystę kvalifikavo ne stambus mastas, o žymi žala nukentėjusiajam (atitinkamai senojo BK 146 straipsnio 2 dalis ir 147 straipsnio 2 dalis). Tuo metu stambus mastas ir žymi žala buvo laikomi vertinamaisiais požymiais. M. Apanavičius nurodo, kad „stambus mastas“ turėjo būti nustatomas atsižvelgiant į pagrobto turto kiekį ir įkainojimą mažmeninėmis kainomis arba vertę nustatytą pagal specialius normatyvinius aktus, o jų nesant pagrobto turto vertę nustatydavo teismo ekspertizė⁴⁷. Pasak J. Riepšo, M. Apanavičiaus, „žymios žalos“ klausimas turėjo būti sprendžiamas kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiant į pagrobto turto kiekį, vertę, paskirtį, nukentėjusiojo turtinę padėtį ir kitas aplinkybes⁴⁸. Paminėtina, kad tuo metu, kaip ir pagal šiuo metu galiojantį baudžiamąjį įstatymą (BK 13 straipsnio 2 dalis), vagystės subjektu galėjo būti asmuo, sulaukęs 14 metų amžiaus (senojo BK 11 straipsnio 2 dalis).

1994 m. liepos 19 d. priimtu įstatymu „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo, Pataisos darbų ir Baudžiamojo proceso kodeksų pakeitimo ir papildymo“⁴⁹ buvo panaikinti senojo BK ypatingosios dalies antrasis ir penktasis skirsnis, o vietoj jų įvestas dvyliktasis skirsnis „Nusikaltimai nuosavybei“ ir nuo tada iki 2003 m. gegužės 1 d.

⁴⁶ Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę. *Teisė*, 2000, Nr. 37. P. 17.

⁴⁷ Apanavičius M., Klimka A., Misiūnas J. *Tarybinė baudžiamoji teisė. Ypatingoji dalis*. – Vilnius: Mintis, 1974. P. 68.

⁴⁸ *Lietuvos TSR baudžiamojo kodekso komentaras*. Sudarytojas V. Pavilionis. – Vilnius: Mintis, 1989. P. 242. // Apanavičius M., Klimka A., Misiūnas J. *Tarybinė baudžiamoji teisė. Ypatingoji dalis*. – Vilnius: Mintis, 1974. P. 157.

⁴⁹ Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo, Pataisos darbų ir Baudžiamojo proceso kodeksų pakeitimo ir papildymo“. *Valstybės žinios*, 1994, Nr. 60-1182.

baudžiamoji atsakomybė už vagystę reglamentuota senojo BK 271 straipsnyje, pagal kurio 1 dalį buvo baudžiama už slaptą ar atvirą svetimo turto pagrobimą (vagystę). A. Drakšienės nuomone, šiuo įstatymu buvo sugrįžta prie tarpukario Lietuvos Baudžiamojo Statuto nuostatų, nes buvo atsisakyta atvirosios vagystės kaip savarankiško nusikaltimo reglamentavimo⁵⁰. Įstatymų leidėjas baudžiamąją atsakomybę už slaptą ir atvirą numatė toje pačioje senojo BK 271 straipsnio dalyje, t.y. nedarė tarp jų skirtumo pavojingumo atžvilgiu. Kita vertus, pasak K. Jovaišos, tuo metu atviras svetimo turto pagrobimas, nors ir buvo kvalifikuojamas pagal tą patį straipsnį, turėjo būti laikomas sunkesne vagystės forma ir, skiriant bausmę už vagystę, turėjo būti atsižvelgiama, ar ji padaryta slapta ar atvira⁵¹. Atsižvelgiant į tai, galima pagrįstai teigti, kad nors pagal tuo metu galiojusį baudžiamąjį įstatymą tarp atviro ir slapto svetimo turto pagrobimo nebuvo daromas skirtumas pavojingumo atžvilgiu, tačiau baudžiamosios teisės teorijoje atviroji vagystė laikyta pavojingesne veika nei slaptoji.

Šiuo metu nuosavybės teisių apsaugai ir gynimui skirtas nuo 2003 m. gegužės 1 d. galiojančio BK XXVIII skyrius, kuriame reglamentuojama baudžiamoji atsakomybė už nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams. Vagystė yra viena iš šiame skyriuje numatytų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų.

Baudžiamoji atsakomybė už vagystę reglamentuojama BK 178 straipsnyje. Pagal šio straipsnio pirmąją dalį atsako tas, kas pagrobia svetimą turta, antroje ir trečiojoje dalyse numatyti vagystę kvalifikuojantys požymiai, o ketvirtojoje įtvirtinta vagystės, sudarančios baudžiamąjį nusižengimą, sudėtis. Vagystė gali būti padaroma tiek kaip nusikaltimas, tiek ir kaip baudžiamasis nusižengimas, tačiau visais atvejais šia veika yra pažeidžiama prigimtinė žmogaus teisė – teisė į nuosavybę, ir jos neliečiamumas.

Atsižvelgiant į BK 178 straipsnio 1 dalį, pačia bendriausia prasme vagystė gali būti apibūdinama kaip svetimo turto pagrobimas. Tačiau ši įstatyminė vagystės sąvoka yra gan siaura. V. Pavilonis ir G. Švedas, A. Abramavičius nurodo, kad įstatymų leidėjas į nusikalstamų veikų sudėtis išskiria tik esminius, pagrindinius tų veikų požymius⁵². Remiantis tuo, galima teigti, kad BK 178 straipsnyje įtvirtinti tik tokie vagystės sudėties aprašomieji požymiai, kurie yra esminiai, pagrindiniai, t.y. išreiškia šios veikos esmę ir yra būdingi kiekvienai vagystei, tačiau šie požymiai neišsamiai apibūdina vagystę.

⁵⁰ Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę. *Teisė*, 2000, Nr. 37. P. 18.

⁵¹ Jovaišas K. Nusikaltimai nuosavybei. *Teisės problemos*, 1995, Nr. 3. P. 33.

⁵² *Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis*. Vadovėlis. Sudarytojas V. Pavilonis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 145. // *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Bendroji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004. P. 26.

Platesniam ir gilesniam įstatyminės vagystės sąvokos supratimui ir palyginimui yra reikšmingos kitų šalių nacionaliniuose baudžiamuosiuose įstatymuose vartojamos vagystės sąvokos. Pavyzdžiui, Latvijos Respublikos baudžiamojo kodekso⁵³ (toliau – Latvijos BK) 175 straipsnio 1 dalyje vagystė apibūdinama kaip atviras arba slaptas svetimo kilnojamojo turto pagrobimas. Šioje įstatyminėje sąvokoje tiesiogiai įvardijami abu nusikalstamos veikos padarymo būdai, tad tiek atviroji, tiek ir slaptoji vagystė kvalifikuojama pagal tą pačią straipsnio dalį. Šiuo atveju atviras svetimo turto pagrobimas nėra išskiriamas kaip pavojingesnis nei slaptas ir nėra priskiriamas prie vagystę kvalifikuojančių požymių. Paminėtina ir tai, kad vagystės dalykas Latvijos BK apibūdinamas išsamiau nei Lietuvos BK, nes jame vartojama ne svetimo turto, o konkretesnė svetimo kilnojamojo turto sąvoka.

Pagal Estijos Respublikos baudžiamojo kodekso⁵⁴ (toliau – Estijos BK) 199 straipsnio 1 dalį vagyste laikomas svetimo kilnojamojo turto paėmimas siekiant jį pasisavinti. Šiuo atveju nei pirmojoje, nei kitose straipsnio dalyse neišskiriamas nė vienas vagystės padarymo būdas, tačiau, kaip ir Latvijos BK, vagystės dalyku gali būti ne bet koks svetimas turtas, o tik kilnojamas. Be to, Estijos BK tikslas paimtą svetimą turtą pasisavinti yra vienu iš vagystės sudėties aprašomųjų požymių, tuo tarpu Lietuvos BK toks tikslas nėra tiesiogiai įvardijamas.

Rusijos Federacijos baudžiamojo kodekso⁵⁵ (toliau – Rusijos BK) 158 straipsnio 1 dalyje numatyta baudžiamoji atsakomybė už slaptą svetimo turto pagrobimą, t.y. vagystę. Šiame baudžiamajame įstatyme vagystė apibūdinama kaip ir Lietuvos BK, išskyrus tai, kad jame tiesiogiai įvardijamas vienas iš vagystės padarymo būdų – slaptas svetimo turto pagrobimas. Tik šiuo aprašomuoju požymiu įstatyminė vagystės sąvoka pagal Rusijos BK skiriasi nuo vartojamos Lietuvos BK. Be to, pagal Rusijos baudžiamąjį įstatymą atviras svetimo turto pagrobimas yra laikomas savarankišku nusikaltimu nuosavybei ir kvalifikuojamas pagal Rusijos BK 161 straipsnio 1 dalį.

Palyginus Lietuvos, Latvijos ir Estijos bei Rusijos nacionaliniuose baudžiamuosiuose įstatymuose vartojamas vagystės sąvokas, galima pagrįstai teigti, kad nors šių šalių įstatymų leidėjai konstruodami vagystės sudėčių modelius pasirinko ne tik

---

⁵³ Criminal Code of the Republic of Latvia (English version) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes>> [žiūrėta 2011-03-05]. // Додонов В.Н., Капинус О.С., Щерба С.П. *Сравнительное уголовное право. Особенная часть.* – Москва, Юрлитинформ, 2010. С. 199-200.

⁵⁴ Criminal Code of the Republic of Estonia (English version) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes>> [žiūrėta 2011-03-05]

⁵⁵ Criminal Code of the Russian Federation (English version) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes>> [žiūrėta 2011-03-05]

tuos pačius, bet ir skirtingus aprašomuosius požymius, tačiau iš esmės vagystė šiose šalyse yra suprantama pakankamai panašiai.

Kaip jau buvo minėta, pačia bendriausia prasme vagystė gali būti apibūdinama kaip svetimo turto pagrobimas. Tuo tarpu Lietuvos baudžiamosios teisės doktrinoje vagystė apibūdinama kaip slaptas ar atviras, neatlygintinis svetimo turto pagrobimas, turint tikslą jį pasisavinti, t.y. pagrobtą turtą valdyti, naudotis ir disponuoti juo kaip savu⁵⁶. Ši teorinė samprata yra platesnė nei įstatyminė ir kur kas išsamiau apibūdina BK 178 straipsnyje numatytą vagystę.

Teorinė vagystės sąvoka apima abu galimus veikos padarymo būdus, t.y. joje yra nurodoma, kad vagyste yra laikomas slaptas arba atviras svetimo turto pagrobimas. Galiojant senajam BK (tiksliau – įsigaliojus 1994 m. liepos 19 d. priimtam įstatymui „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo, Pataisos darbų ir Baudžiamojo proceso kodeksų pakeitimo ir papildymo“) vagystės padarymo būdas neturėjo jokios įtakos šios veikos kvalifikavimui, nes pagal tą pačią senojo BK 271 straipsnio 1 dalį buvo baudžiamas tiek slaptas, tiek ir atviras svetimo turto pagrobimas. Tuo tarpu pagal šiuo metu galiojančio baudžiamojo įstatymo nuostatas, vagystės padarymo būdas yra reikšmingas kvalifikuojant kaltininko veiką, nes įstatymų leidėjas, atsižvelgdamas į veikos padarymo būdą, baudžiamajame įstatyme diferencijavo baudžiamąją atsakomybę – įvardijo ir priskyrė atvirą svetimo turto pagrobimą prie vagystę kvalifikuojančių požymių, išvardintų BK 178 straipsnio 2 dalyje, ir numatė už jį griežtesnę baudžiamąją atsakomybę. Teisi A. Vosyliūtė, kad „nors įstatymų leidėjas pagrobimą atvirai laiko pavojingesne veika, bendrąja prasme vagystę sudaro ir slaptas, ir atviras svetimo turto pagrobimas“⁵⁷.

Pagal BK 178 straipsnio 1 dalį atsako tas, kas pagrobia svetimą turtą. Šioje straipsnio dalyje nėra vienas vagystės padarymo būdas tiesiogiai nėra įvardijamas, tačiau pagal šią dalį baudžiamoji atsakomybė kiltų tik tuo atveju, jeigu svetimas turtas būtų pagrobtas slapta. Analogiškai ir vagystė, numatyta BK 178 straipsnio 4 dalyje ir sudaranti baudžiamojo nusižengimo sudėtį, turėtų būti padaroma tik slapta. Pasak A. Drakšienės, nurodydamas „atvirąją vagystę kaip veiką kvalifikuojantį požymį, įstatymų leidėjas iš esmės pakeitė ne vagystės sampratą, o pabrėžė, kad paprastoji vagystė (nesunkus nusikaltimas) ir baudžiamasis nusižengimas gali būti padaromi tik slapta“⁵⁸. Kaip jau buvo minėta, vagystės padarymo būdas turi tiesioginę reikšmę veikos

⁵⁶ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 280.

⁵⁷ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę. Daktaro disertacija. – Vilniaus universitetas, 2009. P. 21.

⁵⁸ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 280.

kvalifikavimui, tad kiekvienu konkrečiu atveju turi būti nustatomas svetimo turto pagrobimo būdas, t.y. ar vagystė buvo padaryta slapta ar atvirai.

Be to analizuojant tiek baudžiamajame įstatyme vartojamą, tiek ir baudžiamosios teisės teorijoje pateikiamą vagystės sąvoką, yra svarbu, kad vagystė, numatyta BK 178 straipsnyje, nėra smurtinė nusikalstama veika, t.y. pagrobiant svetimą turtą nėra naudojamas jokio pobūdžio smurtas. Jeigu fizinis ar psichinis smurtas yra naudojamas, tokiu atveju kaltininko veika kvalifikuojama ne pagal BK 178 straipsnį, o pagal kitus BK straipsnius, pavyzdžiui, BK 180 straipsnį numatantį baudžiamąją atsakomybę už plėšimą. Remiantis tuo, vagyste pagrįstai turėtų būti laikomas ne bet koks svetimo turto pagrobimas, o tik nesmurtinis, nes tik tokiu atveju kaltininko veika gali būti kvalifikuojama pagal BK 178 straipsnį. Šiuo atveju turėtų būti sutinkama su Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT), kuris 2005 m. birželio 23 d. nutarime Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ yra išaiškinęs, kad svetimo turto pagrobimas vagystės būdu nuo plėšimo skiriasi tuo, kad kaltininkas nenaudoja nei fizinio, nei psichinio smurto, nei koku nors kitu būdu atima galimybę nukentėjusiajam priešintis⁵⁹. Paminėtina, kad Rusijos baudžiamosios teisės teorijoje visi nusikaltimai nuosavybei yra skirstomi į smurtinius ir nesmurtinius ir slaptoji vagystė priskiriami prie nesmurtinių, t.y. nesusijusių su smurto naudojimu⁶⁰.

Kalbant apie vagystę ir smurto naudojimą, reikėtų sutikti su A. Drakšienės nuomone, kad tais atvejais, kai smurtas panaudojamas po vagystės padarymo, pavyzdžiui, siekiant išvengti sulaikymo ar išlaikyti pagrobtą svetimą turtą, kaltininko veika kvalifikuojama kaip realioji nusikalstamų veikų sutaptis, t.y. ne tik kaip vagystė, bet ir, atsižvelgiant į padarytų veiksmų pobūdį bei atsiradusius padarinius, pagal kitus BK specialiosios dalies straipsnius, pavyzdžiui, kaip nesunkus sveikatos sutrikdymas pagal BK 138 straipsnį⁶¹.

Minėta, kad nuosavybė yra saugoma ir ginama įvairiomis teisinėmis priemonėmis: civilinėmis, administracinėmis, baudžiamosiomis. Teisinę atsakomybę už svetimo turto pagrobimą numato ne tik baudžiamosios, bet ir administracinės teisės normos. Konstitucinis Teismas, kalbėdamas apie baudžiamosios ir administracinės teisės tarpusavio ryšį, yra išaiškinęs, kad „administracinio teisės pažeidimo ir nusikaltimo

---

⁵⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. 11 p.

⁶⁰ Борзенков Г. Н., Иногамова - Хегай Л. В., Комиссаров В. С. [и др.]. *Российское уголовное право: Учебник. В двух томах. Том 2. Особенная часть.* – Москва: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. С. 174.

⁶¹ *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis.* Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 289.

sampratos panašios, tačiau jos skiriasi ir pagal: a) padarytų veikų pavojingumą, b) priešingumą teisei, c) teisinės pasekmės. <...> administracinio teisės pažeidimo ir nusikaltimo pavojingumas yra nevienodas. Didesnį nusikaltimo pavojingumą nulemia ne tik objekto, bet ir kitų objektyvių bei subjektyvių požymių visuma⁶². Šiuo atveju attribojant teisinės atsakomybės, numatytos už svetimo turto pagrobimą, rūšis yra svarbi pagrobto turto vertė. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso (toliau – ATPK)⁶³ 50 straipsnyje reglamentuojama administracinė atsakomybė už smulkiųjų svetimo turto pagrobimą. Pagal šį įstatymą svetimo turto pagrobimas laikomas smulkiuoju, jeigu pagrobto turto vertė neviršija 1 MGL dydžio sumos. Šiais atvejais yra padaromas administracinis teisės pažeidimas. Tačiau jeigu pagrobiamas svetimas turtas, kurio vertė viršija 1 MGL dydžio sumą, jau yra sprendžiamas kaltininko baudžiamosios atsakomybės klausimas. Šis dydis yra skiriamoji riba tarp svetimo turto pagrobimo kaip administracinės teisės pažeidimo ir nusikalstamos veikos. Paminėtina ir tai, kad tam tikrais atvejais veika gali būti pripažįstama nusikalstama net ir tada, kai pagrobiamas turtas, kurio vertė neviršija 1 MGL dydžio. Tai atvejai, kai asmens veikoje yra bent vienas BK 178 straipsnio 2 ar 3 dalyje numatytas vagystę kvalifikuojantis požymis. Šie požymiai didina svetimo turto pagrobimo pavojingumą, tad jiems esant veika visais atvejais turi būti pripažįstama nusikalstama ir kvalifikuojama pagal BK 178 straipsnio 2 arba 3 dalį, priklausomai nuo vagystę kvalifikuojančio požymio.

Apibendrintai galima teigti, kad Lietuvos baudžiamojoje teisėje vagystė suprantama kaip atviras arba slaptas, neatlygintinis svetimo turto pagrobimas, turint tikslą jį pasisavinti, t.y. pagrobtą turtą valdyti, juo naudotis ir disponuoti kaip savu. Ši sąvoka pakankamai išsamiai apibūdina vagystę, tačiau, kalbant apie baudžiamąją atsakomybę už vagystę, turėtų būti akcentuojama ir tai, kad vagystė yra nesmurtinio pobūdžio nusikalstama veika ir tik tada, kai pagrobiamas svetimas turtas, kurio vertė viršija 1 MGL dydžio sumą.

---

⁶² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. lapkričio 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 50 straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 1997, Nr. 104-2644.

⁶³ *Valstybės žinios*, 1985, Nr. 1-1.

2. Vagystės objektyvieji požymiai

2.1. Vagystės objektas ir dalykas

Paprastai nusikalstamos veikos sudėtis pradedama nagrinėti nuo objektyviųjų požymių, o būtent – nuo nusikalstamos veikos objekto ir dalyko.

Baudžiamosios teisės literatūroje ir teismų praktikoje vyrauja vieninga nuomonė, kad vagystės objektu yra visų rūšių ir formų nuosavybė⁶⁴. Šios nusikalstamos veikos objektu gali būti tiek viešoji (valstybės ar savivaldybių), tiek privati (fizinių ar juridinių asmenų), tiek ir mišrioji nuosavybė. Šių formų nuosavybė yra pagrindiniu vagystės objektu. Pagal galiojantį įstatyminių reglamentavimą konkreti nuosavybės forma neturi esminės reikšmės veikos kvalifikavimui, tačiau turi būti nustatyta kiekvienoje baudžiamojoje byloje, nes yra būtinasis įrodinėjimo dalykas⁶⁵. Tam tikrais atvejais vagystė gali turėti ir papildomą objektą. Pavyzdžiui, juo gali būti būsto neliečiamybė svetimo turto pagrobimo išbraunant į gyvenamąją patalpą atveju⁶⁶ (BK 178 straipsnio 2 dalis), valstybės saugomas istorinis – kultūrinis paveldas didelę mokslinę, istorinę ar kultūrinę reikšmę turinčių vertybių vagystės atveju⁶⁷ (BK 178 straipsnio 3 dalis).

Atsižvelgiant į BK 178 straipsnio 1 dalį, pagal įstatyminių reglamentavimą vagystės dalyku laikomas svetimas turtas. A. Drakšienė, A. I. Boicov, A. I. Rarog, L. D. Gauchman nurodo, kad svetimu turi būti pripažįstamas toks turtas, kuris kaltininkui nepriklauso nuosavybės teise ir nėra kitaip teisėtai jo valdomas⁶⁸, pavyzdžiui, išsinuomotas, pasiskolintas, patikėtas saugoti ar pan. Tai, kad turtas kaltininkui yra svetimas, t.y. kaltininkas į tokį turtą neturi nei tikros, nei tariamos teisės, pasak L. D. Gauchman ir S.V. Maksimov, apibūdina vagystės dalyką iš teisinės pusės⁶⁹. Panašios pozicijos laikosi ir Lietuvos teismų praktika. Antai LAT 2010 m. sausio 26 d. nutartyje yra pabrėžęs, kad kaltininkas visais atvejais vagystės dalyko atžvilgiu neturi jokių teisių,

⁶⁴ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. *Specialioji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 280. // Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. 2 p.

⁶⁵ Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę. *Teisė*, 2000, Nr.37. P. 18.

⁶⁶ Ten pat. P. 18.

⁶⁷ Vosyliūtė A. Vagystę kvalifikuojančio požymio – didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės – samprata teisės moksle ir teismų praktikoje. *Teisė*, 2010, Nr. 75. P. 57.

⁶⁸ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. *Specialioji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 280. // Бойцов А. И. *Преступления против собственности*. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002. С. 196. // *Уголовное право России. Особенная часть*. Под ред. А. И. Рарога. – Москва: Эксмо, 2009. С. 150. // *Уголовное право. Особенная часть. Учебник*. Под ред. Л. Д. Гаухмана, С. В. Максимова. – Москва: Эксмо, 2005. С. 147.

⁶⁹ *Особенная часть Уголовного кодекса Российской Федерации: комментарий, судебная практика, статистика*. Под ред. В. М. Лебедева. – Москва: Издательский Дом «Городец», 2009. С. 255.

t.y. neturi jokios tikros, ginčijamos ar tariamos teisės į grobiamą turtą⁷⁰. Vagystės atveju turi būti nustatyta ne tik, kad turtas kaltininkui yra svetimas, t.y. objektyviai priklauso ne kaltininkui, o kitam asmeniui – to turto savininkui ar kitam teisėtam valdytojui, bet ir tai, kad kaltininkas, grobdamas svetimą turtą, suvokė, kad savo veiksmais nutraukia tokio turto valdymą. Šiuo atveju turėtų būti sutinkama su LAT išaiškinimu 2007 m. gegužės 22 d. nutartyje, jog svarbu nustatyti, kad kaltininkas, grobdamas svetimą turtą, suvokė, kad šis turtas grobimo metu jam yra svetimas, nes jei kaltininkas nesuvokė savo veiksmų nusikalstamo pobūdžio ir pagrįstai manė, kad jis svetimą turtą užvaldo teisėtai, pavyzdžiui, pirkto, gavo dovanų ir pan., jo veika negali būti kvalifikuojama pagal BK 178 straipsnį⁷¹.

Kalbant apie vagystę, derėtų ją atskirti nuo turto pasisavinimo (BK 183 straipsnis) bei turto iššvaistymo (BK 184 straipsnis) nusikalstamų veikų. Šių veikų dalykas ir subjektas atiboja jas nuo vagystės. Pačia bendriausia prasme, šių veikų dalykas, kaip ir vagystės, yra svetimas turtas⁷², kurį kaltininkas neteisėtai užvaldo, tačiau tarp šių veikų dalyko ir subjekto objektyviai egzistuoja tam tikras ryšys, t.y. kaltininkui turtas arba yra patikėtas, arba yra jo žinioje, ir dėl to jis turi tam tikrų teisių ir (ar) pareigų to turto atžvilgiu, pavyzdžiui, dėl užimamų pareigų, sudarytų sutarčių, suteiktų įgaliojimų ir pan. Kita vertus, šių veikų dalykas ir subjektas vertinami skirtingai. Pasak L. D. Gauchman, buvimas patikėtu kaltininkui yra turtą apibūdinantis specialusis požymis, kuris nėra būdingas vagystės dalykui, tad tokio turto pagrobimas nekvalifikuojamas kaip vagystė⁷³, t.y. pabrėžia veikos dalyką, tuo tarpu Z. A. Neznamova nuomone, turto pasisavinimas ir iššvaistymas nuo vagystės skiriasi subjektu, kuriam tas turtas yra patikėtas, t.y. akcentuoja veikos subjektą⁷⁴. Autoriaus nuomone, nėra svarbu, kuris iš šių veikos sudėties požymių yra akcentuojamas, nes svarbiausia yra tarp jų objektyviai egzistuojantis ryšys. A. I. Boicov nurodo, kad turtas, kuris asmeniui patikėtas tam tikru formaliu pagrindu, išlieka svetimas tam asmeniui, nežiūrint į tai, kad jis turi to turto atžvilgiu kokių nors įgaliojimų, tačiau to turto neteisėtas užvaldymas neturėtų būti laikomas vagyste⁷⁵. Sutinkant su tuo, galima pagrįstai teigti, kad toks svetimas turtas nėra vagystės dalyku, t.y. toks, kuris yra kaltininkui patikėtas arba yra jo žinioje. G. N.

⁷⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. sausio 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-35/2010.

⁷¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. gegužės 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-409/2007.

⁷² Bukelienė D. *Baudžiamoji atsakomybė už turto pasisavinimą ir turto iššvaistymą (teoriniai ir praktiniai aspektai)*. – Vilnius: Eugrimas, 2008. P. 61.

⁷³ *Уголовное право. Особенная часть. Учебник*. Под ред. Л. Д. Гаухмана, С. В. Максимова. – Москва: Эксмо, 2005. С. 147.

⁷⁴ *Уголовное право. Особенная часть: учебник*. Отв. ред. И. Я. Козаченко, Г. П. Новоселов. – Москва: Норма, 2008. С. 240.

⁷⁵ Бойцов А. И. *Преступления против собственности*. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002. С. 197.

Borzenkov taip pat vagystės dalyku nelaiko turto, kuris yra kaltininkui patikėtas arba yra jo žinioje⁷⁶. Šiuo atveju svarbus ir LAT 1998 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. 19 „Dėl teismų praktikos sukčiavimo ir turto pasisavinimo arba iššvaistymo baudžiamosiose bylose (BK 274 ir 275 straipsniai)“. Šiame nutarime teismas yra išaiškinęs, kad „jeigu svetimą turtą pasisavina arba iššvaisto asmuo, turintis priėjimą prie turto ryšium su savo darbo pareigų atlikimu, tačiau šis turtas nebuvo jam patikėtas ar nebuvo jo žinioje, jo veika kvalifikuojama kaip vagystė. Kaip vagystė kvalifikuojami ir tokie veiksmai, kai kaltininkas laikinai gauna pasinaudoti turtu (pasimatuoti, pavažiuoti ir pan.) ar atlikti su juo tik technines operacijas (pasaugoti, panešti ir pan.) ir neteisėtai jį pasisavina“⁷⁷. Atsižvelgiant į tai, kiekvienu konkrečiu atveju sprendžiant baudžiamosios atsakomybės už vagystę klausimą yra svarbu nustatyti ir objektyviai egzistuojantį ryšį tarp veikos dalyko ir subjekto bei konstatuoti, kad kaltininkui turtas nebuvo patikėtas ir nebuvo jo žinioje ir tą jis suvokė.

Paprastai vagyste yra kėsınamasi į kitam asmeniui nuosavybės teise priklausantį arba kitaip jo teisėtai valdomą turtą, tačiau tam tikrais atvejais gali būti kėsınamasi ir į neteisėtu būdu įgytą turtą, pavyzdžiui, tokį, kuris jau yra pavogtas, pasisavintas, neteisėtai užvaldytas ar pan. Galima sutikti su A. Drakšienės ir A. I. Boicov nuomonėmis, kad tokiais atvejais kaltininko veika turėtų būti laikoma vagyste. A. I. Boicov nurodo, kad vagystė apima turto pagrobimą ne tik iš savininko ir teisėto valdytojo, bet ir iš neteisėto faktinio valdytojo, pavyzdžiui, iš asmens, anksčiau pavogusio tą turtą. Pasak jo, pavogto turto vagystė yra tiek pat pavojinga, kiek ir turto vagystė iš savininko ar teisėto valdytojo, nes visais atvejais yra pažeidžiamos pirminio teisėto turto valdytojo – savininko teisės⁷⁸. A. Drakšienės nuomone, „teisėtas turto savininkas nepraranda nuosavybės teisės į turtą nepriklausomai kiek kartų pagrobtas turtas iš vieno asmens žinios pereitų kito asmens žinion“⁷⁹. Atsižvelgiant į tai, vagystės atveju nėra svarbus turto, į kurį kėsınamasi, įgijimo pagrindas, t.y. teisėtai ar neteisėtai buvo įgytas turtas, grobiamas iš jo faktinio valdytojo.

Tam tikrais atvejais vagyste yra laikomas ir bešeimininkų daiktų užvaldymas. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK)⁸⁰ 4.57 straipsnį,

⁷⁶ Борзенков Г. Н., Иногамова – Хегай Л. В., Комиссаров В. С. [и др.]. *Российское уголовное право: Учебник. В двух томах. Том 2. Особенная часть.* – Москва: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. С. 183.

⁷⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 1998 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. 19 „Dėl teismų praktikos sukčiavimo ir turto pasisavinimo arba iššvaistymo baudžiamosiose bylose (BK 274 ir 275 straipsniai)“. Teismų praktika, 1999, Nr. 10. 10 p.

⁷⁸ Бойцов А. И. *Преступления против собственности.* – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002. С. 197.

⁷⁹ *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis.* Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 282.

⁸⁰ *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262.

bešeimininkiai daiktai – tai daiktai, kurie neturi savininko arba kurio savininkas nežinomas ir jais gali būti gyvūnai ar negyvi kilnojamieji daiktai, kurie niekam dar nepriklausė arba kurių savininkas atsisakė, arba kuriuos pametė ar paslėpė (radinys), tarp jų ir lobis. LAT 2009 m. vasario 17 d. nutartyje yra išaiškinęs, kad tokio daikto suradimas ir jo pasisavinimas, kaip ir atsitiktinai asmeniui patekusio svetimo turto pasisavinimas, nėra laikomas vagyste, tačiau tokiais atvejais galima civilinė atsakomybė už CK 4.61 ir 4.62 straipsniuose įtvirtintos pareigos gražinti daiktą savininkui arba pranešti apie tai policijai ar savivaldybės institucijai nevykdymą⁸¹. Reikėtų sutikti su G. N. Borzenkov nuomone, kad turto, kuris dėl vienokių ar kitokių priežasčių jau nėra valdomas savininko, užvaldymas negali būti laikomas pagrobimu, t.y. vagyste. Pasak jo, rasto ar atsitiktinai kaltininkui patekusio turto neteisėtas užvaldymas gali užtraukti tik civilinę atsakomybę⁸². Kita vertus, tam tikrais atvejais baudžiamoji atsakomybė už rasto ar atsitiktinai asmeniui patekusio turto užvaldymą yra galima. Tai atvejai, kai toks turtas turi didelę mokslinę, istorinę, kultūrinę reikšmę ar didelę turtinę vertę, tačiau baudžiamoji atsakomybė kyla ne pagal BK 178 straipsnį, o pagal BK 185 straipsnį. Be to, 2009 m. vasario 17 d. nutartyje LAT taip pat yra pažymėjęs, kad tais atvejais, kai asmuo užvaldo ne bešeimininkį, bet laikinai be priežiūros paliktą svetimą turtą, veika atitinka vagystės požymius, pavyzdžiui, pinigines paėmimas iš rankinės, padėtos ant kapo šalia paminklo, kai nukentėjusioji tuo momentu buvo nuėjusi prie kito kapo, nuvažiavimas dviračiu, paliktu be apsaugos priemonių gatvėje ir pan. Pasak LAT, vagystės požymius atitinka ir tie atvejai, kai asmuo, žmonių lankymosi ar darbo vietoje radęs kieno nors paliktą turtą, užuot atidavęs jį šią vietą prižiūrintiems asmenims (pavyzdžiui, prekybos centro, kavinės, teatro, muziejaus ir panašių vietų darbuotojams) saugoti, jį pasisavina. Minėtais atvejais veika turi būti kvalifikuojama kaip vagystė pagal BK 178 straipsnį.

Paminėtina ir tai, kad vagystės dalyku gali būti tik civilinėje apyvartoje esantys daiktai, tad tie, kurie yra išimti iš civilinės apyvartos arba kurių civilinė apyvarta yra ribota (pavyzdžiui, tam tikri šaunamieji ginklai ar šaudmenys, narkotinės ar psichotropinės medžiagos ir pan.), negali būti šios veikos dalyku. L. D. Gauchman ir S. V. Maksimov pabrėžia, kad vagystės dalyku esantį turtą iš veikos kvalifikavimo pusės apibūdina tai, kad jis turi būti civilinėje apyvartoje, t.y. neturi būti iš jos išimtas arba ribotai joje esantis⁸³. CK 4.7 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „kiekvienas asmuo

⁸¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 17 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-41/2009.

⁸² Борзенков Г. Н., Иногамова - Хегай Л. В., Комиссаров В. С. [и др.]. *Российское уголовное право: Учебник. В двух томах. Том 2. Особенная часть.* – Москва: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. С. 177.

⁸³ *Особенная часть Уголовного кодекса Российской Федерации: комментарий, судебная практика, статистика.* Под ред. В. М. Лебедева. – Москва: Издательский Дом «Городец», 2009. С. 255.

nuosavybės teise gali turėti bet kuriuos daiktus, jeigu tie daiktai neišimti iš apyvartos arba nėra ribotai esantys apyvartoje“. K. Jovaišo nuomone, nuosavybės teisės į tokius daiktus apribojimus lemia jų pobūdis, pavojingumas žmonių gyvybei ir sveikatai, visuomenės saugumui bei pan. Jis nurodo, kad tokie apribojimai apima draudimus tam tikrose srityse įgyvendinti nuosavybės teisę į juos arba juos valdyti, naudotis jais ir disponuoti kitaip, nei nustatyta įstatymuose. Be kita ko, pasak jo, tokie apribojimai yra numatyti ir baudžiamuosiuose įstatymuose⁸⁴. Daiktų, kurie yra išimti iš civilinės apyvartos arba kurių civilinė apyvarta yra ribota, pagrobimas nors ir nėra laikomas vagyste, tačiau yra kvalifikuojamas pagal kitus BK specialiosios dalies straipsnius (pavyzdžiui, šaunamojo ginklo ar šaudmenų pagrobimas – pagal BK 254 straipsnį, narkotinių ar psichotropinių medžiagų vagystė – pagal BK 263 straipsnį ir pan.). Šiuo atveju svarbu paminėti, jog LAT 2005 m. birželio 23 d. nutarime Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ yra nurodęs, kad jeigu BK 119, 254, 256, 263, 296, 302, 306 straipsniuose numatytais veiksmais kartu pagrobiamas civilinėje apyvartoje esantis turtas (pavyzdžiui, radioaktyvios ar branduolinės medžiagos pagrobiamos kartu su kapsule ar kasete, kurioje jos buvo laikomos, narkotinės medžiagos pagrobiamos kartu su seifu, kuriame jos saugomos), tai tokia veika kvalifikuojama kaip idealioji sutaptis su veikomis, numatytomis BK 178 ar 180 straipsniuose⁸⁵.

Kalbant apie daiktus, kurie yra išimti iš civilinės apyvartos arba kurių civilinė apyvarta yra ribota, o būtent – šaunamuosius ginklus ir šaudmenis, sprogmenis, narkotines ir psichotropines medžiagas bei radioaktyvias medžiagas, paminėtina, kad tiek pagal Latvijos BK 175 straipsnio 4 dalį, tiek ir pagal Estijos BK 199 straipsnio 2 dalies 1 ir 2 punktą tokių daiktų pagrobimas yra laikomas vagyste kvalifikuojančiais požymiais, t.y. skirtingai nei Lietuvos BK, tokių daiktų vagystė kvalifikuojama ne pagal kitus baudžiamojo įstatymo straipsnius, o pagal straipsnį, kuriame reglamentuojama baudžiamoji atsakomybė už vagystę. Tuo tarpu Rusijos BK, kaip ir Lietuvos baudžiamajame įstatyme, tokių daiktų pagrobimas nėra laikomas vagyste, o užtraukia baudžiamąją atsakomybę pagal kitus baudžiamojo įstatymo straipsnius (pavyzdžiui, šaunamųjų ginklų, šaudmenų, sprogmenų vagystė kvalifikuojama pagal Rusijos BK 222 straipsnį).

Analizuojant vagystę ir jos dalyką, yra svarbus ir civilinėje teisėje pateikiamas daiktų skirstymas į kilnojamuosius ir nekilnojamuosius (CK 1.98 straipsnis). Tiek

---

⁸⁴ Jovaišas K. Lietuvos Respublikos Konstitucijos II skirsnio „Žmogus ir valstybė“ komentaras. Konstitucijos 23 straipsnis. *Teisės problemos*, 1999, Nr. 1-2 (23, 24). P. 76-77.

⁸⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. *Teismų praktika*, 2005, Nr. 23. 4 p.

Lietuvos BK 178 straipsnyje, tiek ir Rusijos BK 158 straipsnyje, reglamentuojančiuose baudžiamąją atsakomybę už vagystę, priešingai nei Latvijos ir Estijos baudžiamuosiuose įstatymuose, nėra tiesiogiai įvardinta, ar svetimu turėtų būti laikomas tik kilnojamasis ar tik nekilnojamasis turtas, ar tiek vienas, tiek ir kitas. Pačia bendriausia prasme vagystė yra toks svetimo turto pagrobimas, kuris pasireiškia įvairaus pobūdžio veiksmais, kuriais tas turtas yra paimamas ir pasisavinamas. Daikto paėmimas paprastai yra apibūdinamas kaip tiesioginis prisilietimas prie daikto, jo paėmimas rankomis arba įvairiais įrankiais ir mechanizmais, jo buvimo vietos pakeitimas⁸⁶. Autoriaus nuomone, kalbant apie vagystės dalyką ir kilnojamuosius bei nekilnojamuosius daiktus baudžiamajame teisine prasme, turėtų būti akcentuojama galimybė keisti daikto buvimo vietą, t.y. daikto mobilumas, jo savybė būti perkeltam iš vienos vietos į kitą. Atsižvelgiant į tai, vagystės dalyku neabejotinai turėtų būti laikomi visi kilnojamieji daiktai, kurie, atsižvelgiant į CK 1.98 straipsnio 4 dalį, gali būti perkeliama iš vienos vietos į kitą nepakeitus jų paskirties ir iš esmės nesumažinus jų vertės. L. D. Gauchman taip pat nurodo, kad kilnojamieji daiktai visada galėjo būti pagrobti⁸⁷, t.y. visuomet buvo vagystės dalyku. A. Drakšienė vagystės dalyką apibūdina kaip daiktus, kuriuos galima perkelti iš vienos vietos į kitą nepakeitus jų paskirties ir iš esmės nesumažinus jų vertės, t.y. vagystės dalyką tapatina su kilnojamaisiais daiktais⁸⁸. Kita vertus, pagal CK 1.98 straipsnio 2 dalį iš prigimties nekilnojamiesiems daiktams (pavyzdžiui, žemės sklypui, pastatui, sodiniui ir pan.) yra būdinga tai, kad jie yra susiję su žeme ir negali būti perkelti iš vienos vietos į kitą nepakeitus jų paskirties bei iš esmės nesumažinus jų vertės. Atsižvelgiant į A. Drakšienės pateikiamą vagystės dalyko apibūdinimą, nekilnojamieji daiktai negali būti vagystės dalyku, tad jų pagrobimas nebūtų laikomas vagyste. Pagal CK 1.98 straipsnio 3 dalį nekilnojamiesiems daiktams taip pat prilyginami įstatymuose numatyti laivai ir orlaiviai, kuriems nustatyta privaloma teisinė registracija (tai yra nekilnojamiesiems daiktams būdingas teisinis požymis). Pastarųjų daiktų pagrobimas taip pat nelaikomas vagyste, tačiau kvalifikuojamas pagal BK 251 straipsnį, numatantį baudžiamąją atsakomybę už laivo ar orlaivio užgrobimą. CK 1.98 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad ir kiti iš prigimties kilnojamieji daiktai įstatymais gali būti pripažinti nekilnojamaisiais. Nors teisine prasme tokie daiktai ir būtų laikomi nekilnojamaisiais, tačiau, atsižvelgiant į CK 1.98 straipsnio 4 dalį, jie galėtų būti perkeliama iš vienos vietos į kitą nepakeitus jų paskirties ir iš esmės

---

⁸⁶ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 284.

⁸⁷ Уголовное право. Особенная часть. Учебник. Под ред. Л. Д. Гаухмана, С. В. Максимова. – Москва: ЭКМО, 2005. С. 145.

⁸⁸ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 281.

nesumažinus jų vertės. Atsižvelgiant į tai, tokių daiktų pagrobimas jau turėtų būti pripažįstamas vagyste ir kvalifikuojamas pagal BK 178 straipsnį, nesant atitinkamo BK specialiosios dalies straipsnio, numatančio baudžiamąją atsakomybę už jų pagrobimą. Autoriaus nuomone, su A. Drakšienės pateikiamu vagystės dalyko apibūdinimu turėtų būti sutinkama tik iš dalies. Vagystės dalyku turėtų būti laikomi ne tik kilnojamieji, bet ir nekilnojamieji daiktai.

Kaip jau buvo minėta, kalbant apie vagystės dalyką ir daiktų skirstymą į kilnojamuosius ir nekilnojamuosius, turėtų būti pabrėžiama daikto savybė būti perkeltam iš vienos vietos į kitą. Iš prigimties nekilnojamieji daiktai vis dėlto turėtų būti laikomi vagystės dalyku, nes daugelis iš jų gali būti atitinkamomis techninėmis ir kitomis priemonėmis perkeltami iš vienos vietos į kitą. Reikėtų sutikti su G. N. Borzenkov nuomone, kad tam tikrais atvejais nekilnojamasis turtas gali būti paverstas kilnojamuoju ir pagrobtas, pavyzdžiui, gyvenamasis namas gali būti pagrobtas jį išardant ir pergabenant, dirbamos žemės sluoksnis nuo svetimo žemės sklypo gali būti pagrobiamas jį iškasant ir pervežant ir pan.⁸⁹. Pažymėtina, kad pagal LAT formuojamą teismų praktiką, tais atvejais, kai asmuo, svetimame miške neteisėtai iškiręs medžius, kurių vertė rinkos kainomis viršija 1 MGL dydį, juos pasisavina, tokia veika yra laikoma vagyste ir kvalifikuojama pagal BK 178 straipsnio atitinkamą dalį⁹⁰. L. D. Gauchman vagystės dalyku pripažįsta tiek kilnojamuosius, tiek ir nekilnojamuosius daiktus, nors ir nurodo, kad paprastai nekilnojamųjų daiktų pagrobimo tikimybė yra labai maža⁹¹. Svarbu paminėti, kad ir civilinėje teisės literatūroje teigiama, kad daugelį iš prigimties nekilnojamųjų daiktų galima perkelti iš vienos vietos į kitą pakeičiant jų paskirtį arba jos nepakeičiant, tačiau iš esmės sumažinant jų vertę⁹². Autoriaus nuomone, baudžiamąja teisine prasme neturėtų būti svarbu, ar keičiasi tokių daiktų paskirtis, ar nesikeičia, ar iš esmės sumažėja jų vertė, ar nesumažėja. Pavyzdžiui, net ir išardžius ir pergabenus svetimą gyvenamąjį namą ar kitą pastatą iš vienos vietos į kitą, kad ir pasikeitus jo paskirčiai ir iš esmės sumažėjus jo vertei, visais atvejais savininkui ar teisėtam valdytojui būtų padaroma turtinė žala lygi pagrobto turto vertei. Atsižvelgiant į tai, galima pagrįstai teigti, kad nekilnojamieji daiktai taip pat turėtų būti laikomi vagystės dalyku. Paminėtina,

---

⁸⁹ Борзенков Г. Н., Иногамова - Хегай Л. В., Комиссаров В. С. [и др.]. *Российское уголовное право: Учебник. В двух томах. Том 2. Особенная часть.* – Москва: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. С. 177.

⁹⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. kovo 1 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-54/2011. // Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-254/2010.

⁹¹ *Уголовное право. Особенная часть. Учебник.* Под ред. Л. Д. Гаухмана, С. В. Максимова. – Москва: ЭКСМО, 2005. С. 143.

⁹² Mikelėnas V., Taminskas A., Vileita A. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos.* – Vilnius: Justitia, 2001. P. 215-216.

kad daiktų, atskirtų nuo iš prigimties nekilnojamųjų daiktų, pagrobimas, (pavyzdžiui, medžio vaisiai, nukirstas ar iškastas medis, išimtos namo durys ar langas ir pan.) baudžiamosios teisės teorijoje jau yra pripažįstamas vagyste⁹³.

Kalbant apie vagystės dalyką, juo gali būti ir tam tikri specifiniai daiktai, pavyzdžiui, dirbtinės žmogaus kūno dalys. Pats žmogus negali būti šios nusikalstamos veikos dalyku, tačiau dirbtinės jo kūno dalys, pavyzdžiui, rankų ar kojų protezai, auksiniai dantys ir kiti daiktai, kurie gali būti nuo jo kūno atskirti, gali būti vagystės dalyku⁹⁴. Šiuo atveju, paminėtini ir įvairūs dokumentai, pavyzdžiui, čekiai, kvitai ir pan., drabužinių žetonai bei kiti panašūs daiktai, suteikiantys teisę personifikuotiems asmenims gauti tam tikrą turtą. Pasak A. Drakšienės, tokie daiktai negali būti vagystės dalyku, nes nukentėjusysis turto netenka ne tokių daiktų pagrobimo momentu, o tada, kai kaltininkas juos panaudojęs gauna tam tikrą turtinę naudą⁹⁵. Vis dėlto teisybė yra A. I. Rarog, kuris teigia, kad tokių daiktų, kurie patys neturi materialinės vertės, tačiau suteikia teisę gauti tam tikras materialines vertybes, neteisėtas užvaldymas turėtų būti laikomas rengimusi padaryti vagystę⁹⁶. Kita vertus, tokie dokumentai ir kiti daiktai, kurie suteikia teisę nepersonifikuotiems asmenims gauti tam tikrą turtą, turėtų būti laikomi vagystės dalyku, nes kiekvienas asmuo galėtų juos iškeisti į pinigus, kitus daiktus ar gauti kitokią turtinę naudą.

Vagystės dalykas gali būti apibūdinamas ne tik kaip svetimas kilnojamasis ar nekilnojamasis turtas, esantis civilinėje apyvartoje. LAT 2005 m. birželio 23 d. nutarime Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ yra išaiškines, kad turtas pagal BK 178 straipsnį – tai daiktai, turintys vertę ir fizinius parametrus (gabaritus, svorį, skaičių, kiekį)⁹⁷. L. D. Gauchman ir S. V. Maksimov nuomone, materialinės vertės ir nustatomos kainos turėjimas apibūdina turtą iš ekonominės pusės⁹⁸. Atsižvelgiant į tai, jokios ekonominės vertės neturintis daiktas negali būti BK 178 straipsnyje numatytos nusikalstamos veikos dalyku, tad vagystės dalykas turi turėti bent minimalią ekonominę vertę. Pagrindinis pagrobto turto vertės nustatymo kriterijus – tai daikto rinkos vertė nusikalstamos veikos padarymo metu⁹⁹. Svarbu paminėti, jog LAT yra

⁹³ Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę. *Teisė*, 2000, Nr.37. P. 19.

⁹⁴ Ten pat. P. 18.

⁹⁵ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. *Specialioji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 281.

⁹⁶ *Уголовное право России. Особенная часть*. Под ред. А. И. Рапога. – Москва: Эксмо, 2009. С. 153.

⁹⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. 4 p.

⁹⁸ *Особенная часть Уголовного кодекса Российской Федерации: комментарий, судебная практика, статистика*. Под ред. В. М. Лебедева. – Москва: Издательский Дом «Городец», 2009. С. 255.

⁹⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. 6 p.

išaiškinęs, kad daikto verte paprastai nepripažįstama pinigų suma, už kurią pagrobta daiktą pardavė jį pagrobęs asmuo, o nustatant daikto vertę didesnė reikšmė teikiama daikto savininko nuomonei apie to daikto vertę¹⁰⁰. Atsižvelgiant į tai, vagystės atveju nustatant turto vertę, turėtų būti atsižvelgiama ir į pagrobto daikto rinkos vertę, ir į jo savininko nuomonę apie to daikto vertę. Be to, vagystės dalyku gali būti pripažįstamas tik materialus daiktas, t.y. toks, kuris turi tam tikrą korpusą, yra apčiuopiamas, erdvinis¹⁰¹. Tik toks dalykas gali turėti fizinius parametrus, tad nematerialių dalykų, pavyzdžiui, elektros ar šilumos energijos, neteisėtas užvaldymas negali būti laikomas vagyste. Pastaruoju atveju veika būtų kvalifikuojama ne pagal BK 178 straipsnį, o pagal BK 179 straipsnį, numatantį baudžiamąją atsakomybę už neteisėtą naudojimąsi elektros ir šilumos energija.

Apibendrinant galima teigti, kad vagystės, kuria kėsiniama į įvairių formų ir rūšių nuosavybę, dalykas iš vienos pusės gali būti apibūdinamas kaip svetimas kilnojamasis ar nekilnojamasis turtas, esantis civilinėje apyvartoje, ir iš kitos – kaip materialus daiktas, turintis bent minimalią ekonominę vertę ir atitinkamus fizinius parametrus.

2.2. Vagystės objektyvioji pusė

BK 178 straipsnyje numatyta vagystės sudėtis, atsižvelgiant į jos konstrukciją, yra materialioji, tad šios nusikalstamos veikos objektyviają pusę apibūdina veika, padariniai ir priežastinis ryšys tarp veikos ir padarinių.

A. Drakšienės nuomone, „vagystės objektyviosios pusės požymiui – veikai būdinga tai, kad ji apima du momentus: neteisėtą slaptą ar atvirą svetimo turto paėmimą (pirmasis momentas) ir neatlygintą turto pasisavinimą (antrasis momentas). Abu šiuos veiksmus įstatymų leidėjas įvardija kaip svetimo turto pagrobimą“¹⁰². A. I. Rarog taip pat kaip du grobimo elementus išskiria paėmimą ir pasisavinimą¹⁰³. Vagystė pasireiškia įvairaus pobūdžio veiksmais, kuriais svetimas turtas yra paimamas ir pasisavinamas, t.y. tokiais, kuriais realizuojamas nusikalstamas sumanymas – pagrobiamas svetimas turtas. Paėmimas baudžiamosios teisės doktrinoje dažnai suprantamas kaip tiesioginis prisilietimas prie daikto, jo paėmimas rankomis arba įvairiais įrankiais ir mechanizmais,

¹⁰⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. spalio 5 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-368/2010.

¹⁰¹ Fedosiuk O. *Turto prievartavimas ir jo kvalifikavimas*. Monografija. – Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2002. P. 81.

¹⁰² *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 284.

¹⁰³ *Уголовное право России. Особенная часть*. Под ред. А. И. Рарога. – Москва: Эксмо, 2009. С. 154.

jo buvimo vietos pakeitimas, dar neturint galimybės naudotis tuo daiktu savo nuožiūra, o pasisavinimas – kaip jau paimto daikto fizinis užvaldymas, turint tikslą tą daiktą valdyti¹⁰⁴. Pasak M. Apanavičiaus ir J. Misiūno, paėmimas neretai yra ilgas ir sudėtingas kaltininko elgesio procesas, nes jis, norėdamas realizuoti savo sumanymą, neretai atlieka keletą įvairių nusikalstamo elgesio aktų¹⁰⁵. L. D. Gauchman ir S. V. Maksimov nurodo, kad vagystės objektyvioji pusė pasireiškia neteisėtu ir neatlygintinu svetimo turto paėmimu ir pasisavinimu kaltininko ar kito asmens naudai ir paėmimą apibūdina kaip turto atskyrimą nuo savininko ar teisėto valdytojo valdymo, o pasisavinimą – kaip daikto perėmimą į kaltininko valdymą¹⁰⁶, t.y. pabrėžia faktinio turto valdymo pasikeitimą. Pagrobus svetimą turtą, iš savininko ar teisėto valdytojo yra atimama galimybė valdyti, naudotis ir disponuoti jam priklausančiu daiktu, o kaltininkas savo ruožtu neteisėtu būdu įgyja galimybę tą daiktą valdyti, juo naudotis ir disponuoti savo nuožiūra. Paminėtina ir tai, kad vagystė gali būti padaroma tik aktyviais veiksmais, t.y. daiktas gali būti paimamas ir pasisavinimas tik veikimu.

Vagystės atveju svetimas turtas yra paimamas ir pasisavinamas, t.y. pagrobiamas neteisėtai ir neatlygintinai. Rusijos baudžiamojoje teisėje nurodoma, kad neteisėtumas pasireiškia tuo, kad:

1. Turto grobimas yra uždraustas įstatymu;
2. Kaltininkas neturi jokių teisių į grobiamą turtą;
3. Kaltininkas užvaldo turtą prieš savininko ar teisėto valdytojo valią¹⁰⁷.

Visais atvejais kaltininkas svetimą turtą grobia neteisėtai, t.y. ne tik tą turtą užvaldo tokiu būdu, kuris yra uždraustas baudžiamuoju įstatymu, ir neturėdamas jokios tikros, ginčijamos ar tariamos teisės į tą turtą, bet ir tą daro prieš to turto savininko ar teisėto valdytojo valią.

A. Drakšienė pabrėžia, kad „vagystėje svarbus yra ir neatlygintinumo požymis“¹⁰⁸. Kiekvienai vagystei būdinga tai, kad kaltininkas pagrobdamas svetimą turtą padaro to turto savininkui ar teisėtam valdytojui didesnę ar mažesnę turtinę žalą, nes paprastai jiems neatlygina to turto vertės. Pasak A. I. Rarog, neatlygintinumo požymis pasireiškia atitinkamo pagrobto turto vertės atlyginimo nebuvimu, t.y. jos visiškai

¹⁰⁴ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 284.

¹⁰⁵ Apanavičius M., Misiūnas J. Dėl socialistinio turto grobimo vagystės būdu kvalifikavimo. *Socialistinė teisė*, 1970, Nr. 2. P. 15.

¹⁰⁶ *Особенная часть Уголовного кодекса Российской Федерации: комментарий, судебная практика, статистика*. Под ред. В. М. Лебедева. – Москва: Издательский Дом «Городец», 2009. С. 256.

¹⁰⁷ *Российское уголовное право. Особенная часть: Учебник для вузов*. – СПб: Питер, 2008. С. 192–193.

¹⁰⁸ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 285.

neatlyginant, atlyginant simboliškai arba neadekvačiai¹⁰⁹. LAT 2005 m. birželio 23 d. nutarime Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ taip pat yra išaiškines, kad „neatlygintinas turto užvaldymas yra tada, kai kaltininkas turta užvaldo visiškai neatlygindamas jo vertės ar atlygindamas tik simboliškai arba aiškiai neteisusiai“¹¹⁰. G. N. Borzenkov nurodo, kad turto vertės kaltininkas neatlygina nei pinigais, nei kitais daiktais, nei savo darbu ar pan.¹¹¹, o L. D. Gauchman ir S. V. Maksimov – kad ne tik neatlyginama grobimo metu, bet ir nėra asmens, kuris atlygintų ateityje¹¹². Paminėtina, kad rusų baudžiamojoje teisėje tie atvejai, kai kaltininkas svetimo turto paėmimo metu arba iškart po jo visiškai atlygina jo vertę, nėra laikomi vagyste, tačiau jeigu atlygina vėliau arba nevisiškai, veika jau yra laikoma vagyste¹¹³. Tačiau tai nereiškia, kad kaltininkas elgiasi teisėtai, nes jis visuomet veikia prieš savininko ar teisėto valdytojo valią. Tokia veika nors ir nėra laikoma vagyste, tačiau yra pripažįstama nusikalstama ir kvalifikuojama, pavyzdžiui, kaip savavaldžiavimas ar pan.¹¹⁴.

Vagystė, numatyta BK 178 straipsnio 1 dalyje, gali būti padaroma tik slapta. Tiek teismų praktikoje, tiek ir baudžiamosios teisės teorijoje nurodomi tie patys atvejai, kai vagystė yra pripažįstama padaryta slapta:

1. kai svetimas turtas pagrobiamas nesant nukentėjusiojo arba pašalinių asmenų, taip pat jiems esant, tačiau nepastebint kaltininko veiksmų (nejaučiant, negirdint, nematant);
2. nukentėjusysis ar pašaliniai asmenys mato ir suvokia kaltininko veiksmus, tačiau apsimeta, kad nieko nesupranta, o kaltininkas yra įsitikinęs, kad veikia slapta;
3. turtas pagrobiamas pastebint nukentėjusiajam arba pašaliniams asmenims, tačiau jie dėl mažametystės, ligos ar kitokios būsenos (pavyzdžiui, girtumo, narkotinio apsvaigimo) nesuvokia kaltininko veiksmų, ir kaltininkas tai supranta¹¹⁵.

¹⁰⁹ *Уголовное право России. Особенная часть*. Под ред. А. И. Рапога. – Москва: Эксмо, 2009. С. 154.

¹¹⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. 7 p.

¹¹¹ Борзенков Г. Н., Иногамова - Хегай Л. В., Комиссаров В. С. [и др.]. *Российское уголовное право: Учебник. В двух томах. Том 2. Особенная часть*. – Москва: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. С. 180.

¹¹² *Особенная часть Уголовного кодекса Российской Федерации: комментарий, судебная практика, статистика*. Под ред. В. М. Лебедева. – Москва: Издательский Дом «Городец», 2009. С. 256.

¹¹³ Борзенков Г. Н., Иногамова - Хегай Л. В., Комиссаров В. С. [и др.]. *Российское уголовное право: Учебник. В двух томах. Том 2. Особенная часть*. – Москва: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. С. 180.

¹¹⁴ *Российское уголовное право. Особенная часть: Учебник для вузов*. – СПб: Питер, 2008. С. 194.

¹¹⁵ *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 285. // Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-415/2008.

Tam tikrais atvejais slaptoji vagystė gali pereiti į atvirąją – jeigu kaltininką, pradėjusį daryti vagystę slapta, pastebi nukentėjęsysis ar pašaliniai asmenys, tačiau kaltininkas sąmoningai tęsia nusikalstamą veiką, suvokdamas, kad yra pastebėtas, tai tokia veika turi būti kvalifikuojama kaip atviras svetimo turto pagrobimas¹¹⁶. Teismų praktikoje nurodoma, kad slaptajai vagystei perėjus į atvirąją, ji turėtų būti laikoma baigta nuo tada, kai kaltininkas įgyja galimybę nors trumpam laikui pavogtą daiktą paslėpti arba išmesti¹¹⁷.

Sprendžiant klausimą dėl vagystės padarymo būdo, visais atvejais yra svarbus paties kaltininko subjektyvus susiklosčiusios situacijos suvokimas, t.y. ar jis ketino veikti slapta ar atvirai, ar buvo įsitikinęs, kad turtą pasiima ir pasisavina nežinant to turto savininkui ir pan.

Kaip jau buvo minėta, BK 178 straipsnio 1 dalies dispozicijoje numatyta vagystės sudėtis yra materialioji, tad šios nusikalstamos veikos baigtumas yra siejamas su baudžiamajame įstatyme numatytų padarinių atsiradimo momentu. A. Abramavičius nurodo, kad kiekviena nusikalstama veika yra arba padaroma reali žala, kuri savo pobūdžiu gali būti įvairi – fizinė, turtinė, moralinė, politinė ir pan., arba sukeliama reali tokios žalos atsiradimo grėsmė¹¹⁸. Kaltininkas, pagrobęs svetimą turtą, padaro to turto savininkui ar teisėtam valdytojui mažesnę ar didesnę turtinę žalą. Jeigu svetimo turto grobimas nėra baigiamas dėl nuo kaltininko valios nepriklausančių aplinkybių, laikoma, kad savininkui buvo kilusi reali turtinės žalos atsiradimo grėsmė.

Turtinės žalos padarymas turėtų būti siejamas su vagystės baigtumu. M. Apanavičius, A. Drakšienė, A. Vosyliūtė vagystės baigtumo momentą sieja ne su turto paėmimo, o su jo pasisavinimo momentu, kai kaltininkas turi realią galimybę neteisėtai valdyti, naudotis ir disponuoti turtu pagal savo nuožiūrą¹¹⁹. LAT 2005 m. birželio 23 d. nutarime Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ taip pat yra nurodęs, kad vagystė yra laikoma baigta, kai kaltininkas užvaldo svetimą turtą ir taip įgyja galimybę neteisėtai valdyti, naudotis ir disponuoti turtu pagal savo valią¹²⁰. Tokios galimybės turėjimas yra fakto klausimas, tad kiekvienu konkrečiu atveju vagystės

---

¹¹⁶ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. *Specialioji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 286.

¹¹⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. balandžio 4 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-234/2006.

¹¹⁸ *Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis*. Vadovėlis. Sudarytojas V. Paviolis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 178–179.

¹¹⁹ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. *Specialioji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 286. // Vosyliūtė A. Vagystės baigtumo nustatymo problemos Lietuvos Respublikos teismų praktikoje. *Teisė*, 2007, Nr. 64. P. 138. // Apanavičius M. Asmeninio piliečių turto vagystės baigtumo klausimu. *Socialistinė teisė*, 1972, Nr. 3. P. 39.

¹²⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. 8 p.

baigtumas priklauso nuo įvairių aplinkybių: vagystės rūšies, dalyko, vietos, laiko, kaltininko ketinimų, nukentėjusiojo elgesio ir kitų objektyvių bei subjektyvių aplinkybių¹²¹. Galimybė taip pat turi būti reali, t.y. neturi būti jokių objektyvių kliūčių, kurios neleistų kaltininkui pagrobtu turtu naudotis savo nuožiūra. Taigi reali galimybė savo nuožiūra naudoti pagrobtą turtą yra būtina turto pagrobimo pasekmė, tad kaltininkui turint tokią galimybę, veika turėtų būti laikoma baigta vagyste, o jos neturint – kaip pasikėsinimas padaryti vagystę. Taigi, tinkamas vagystės baigtumo momento, t.y. realios galimybės valdyti pagrobtą turtą, juo naudotis ir disponuoti, nustatymas turi tiesioginę reikšmę šios nusikalstamos veikos kvalifikavimui. Be to, nėra svarbu, ar kaltininkas įgijęs tokią galimybę pagrobtu turtu realiai pasinaudojo, ar ne.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad svetimu turto pagrobimu, t.y. paėmimu ir pasisavinimu to turto savininkui turtinė žala yra padaroma tada, kai kaltininkas įgyja realią galimybę pagrobtą turtą valdyti, juo naudotis ir disponuoti savo nuožiūra.

3. Vagystės subjektyvieji požymiai

3.1. Vagystės subjektas

Baudžiamosios teisės teorijoje nurodoma, kad nusikalstamos veikos sudėties subjektyvieji požymiai apima subjektą ir subjektyviają pusę (kalbę, tikslą ir motyvus)¹²².

Fizinį asmenį, kaip subjektą, apibūdina bendrieji – amžius ir pakaltinamumas, o BK Specialiosios dalies straipsniuose numatytais atvejais – ir atitinkami specialieji požymiai, o juridinį asmenį – jo baudžiamosios atsakomybės sąlygos. Nusikalstamos veikos sudėties subjekto požymiai – amžius, pakaltinamumas yra būtinosios baudžiamosios atsakomybės sąlygos, kurios atskleidžiamos BK bendrosios dalies straipsniuose.

Kalbant apie vagystės sudėties subjektyviuosius požymius, paminėtina, kad šios nusikalstamos veikos subjektu gali būti tik fizinis asmuo. Pagal BK 20 straipsnio 1 dalį, juridinis asmuo atsako tik už tas nusikalstamas veikas, už kurių padarymą BK specialiojoje dalyje yra numatyta juridinio asmens atsakomybė. BK 178 straipsnyje,

---

¹²¹ Vosyliūtė A. Vagystės baigtumo nustatymo problemos Lietuvos Respublikos teismų praktikoje. *Teisė*, 2007, Nr. 64. P. 135. // *Уголовное право. Особенная часть: учебник*. Отв. ред. И. Я. Козаченко, Г. П. Новоселов. – Москва: Норма, 2008. С. 239.

¹²² *Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis*. Vadovėlis. Sudarytojas V. Pavilionis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 150.

kuriame reglamentuojama baudžiamoji atsakomybė už vagystę, juridinio asmens atsakomybė nėra numatyta.

Kaip jau buvo minėta, fizinį asmenį apibūdina bendrieji požymiai – amžius ir pakaltinamumas, o BK specialiojoje dalyje numatytais atvejais – ir atitinkami specialieji požymiai. BK 2 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad asmuo atsako pagal baudžiamąjį įstatymą tik tuo atveju, jeigu jis yra kaltas padaręs nusikalstamą veiką ir tik jeigu veikos padarymo metu iš jo galima buvo reikalauti įstatymus atitinkančio elgesio. Teismų praktikoje nurodoma, kad pakaltinamumas yra vienas iš būtinųjų nusikalstamos veikos sudėties subjekto požymių, kuris suprantamas ir aiškinamas kaip fizinio asmens sugebėjimas suvokti savo veiksmų esmę ir juos valdyti¹²³. Šis subjekto požymis turi būti nustatomas kiekvienu konkrečiu atveju siekiant pašalinti abejones dėl asmens, padariusio vagystę, psichinės būklės, nes už šią nusikalstamą veiką į baudžiamąją atsakomybę gali būti traukiamas tik pakaltinamas fizinis asmuo. Nepakaltinamumas yra suprantamas kaip tokia psichinė asmens būseną, kuri uždraustos veikos darymo metu dėl psichikos sutrikimo neleidžia jam suvokti tokios veikos pavojingumo arba valdyti savo veiksmų. Jeigu asmuo dėl tokio psichikos sutrikimo pripažįstamas nepakaltinamu pagal BK 17 straipsnį, jis neatsako pagal BK už padarytą nusikalstamą veiką. Atsižvelgiant į tai, savo ruožtu vagystę padaręs ir nepakaltinamu pripažintas asmuo negalės būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn.

Kitas būtinasis vagystės subjekto požymis yra amžius. Amžių, nuo kurio fizinis asmuo atsako pagal baudžiamuosius įstatymus, reglamentuoja BK 13 straipsnis. G. Švedas nurodo, kad nusikalstamos veikos subjekto amžius – tai konkreti amžiaus riba, kurios sulaukus pripažįstama, kad asmuo gali suvokti savo veiksmų pavojingumą ir kartu būti atsakingas už juos¹²⁴. BK 13 straipsnio 1 dalis įtvirtina bendrąją taisyklę, kad pagal baudžiamąjį įstatymą atsako asmuo, kuriam iki nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo padarymo buvo suėję šešiolika metų, ir šios taisyklės išimtį, kad tam tikrais atvejais – keturiolika metų. Pastaruosius atvejus numato BK 13 straipsnio 2 dalis, pagal kurią į baudžiamąją atsakomybę gali būti traukiamas asmuo, kuriam iki nusikalstamos veikos padarymo buvo suėję keturiolika metų, ir už vagystę. Reikėtų sutikti su A. Drakšienės ir R. Drakšo nuomone, kad šio amžiaus asmenų traukimas baudžiamojon atsakomybėn nėra išskirtinis. Pasak jų, tokią atsakomybę lemia veikų pavojingumas ir nepilnamečio

---

¹²³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. balandžio 28 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-170/2008.

¹²⁴ *Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis*. Vadovėlis. Sudarytojas V. Pavilonis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 186.

asmenybės socialiniai – psichologiniai ypatumai¹²⁵. Taigi, pagrindinis kriterijus, kuriuo įstatymų leidėjas rėmėsi nustatydamas tokį baudžiamosios atsakomybės už vagystę amžių, yra visiems akivaizdus šios nusikalstamos veikos neteisėtumas ir pavojingumas, tad laikoma, kad keturiolikmečio asmenybės ypatumai jau leidžia jam visapusiškai suvokti ir įsisąmoninti baudžiamojo įstatymo draudimą vogti¹²⁶.

Pabrėžtina, kad įvairiose valstybėse baudžiamosios atsakomybės riba skiriasi. Antai, pagal Estijos baudžiamąjį įstatymą už vagystę asmuo atsako nuo trylikos metų amžiaus. Tuo tarpu pagal Rusijos ir pagal Latvijos baudžiamuosius įstatymus asmuo atsako už svetimo turto pagrobimą nuo keturiolikos metų amžiaus.

Taigi vagystės subjektu gali būti pakaltinamas fizinis asmuo, kuriam nusikaltimo darymo metu yra suėję keturiolika metų, o juridiniai asmenys už vagystę neatsako¹²⁷. Be to, BK 178 straipsnyje nėra numatyta jokių specialiųjų vagystės subjekto požymių, tad pagal šį straipsnį asmuo gali būti traukiamas į baudžiamąją atsakomybę nustačius tik bendruosius nusikalstamos veikos sudėties subjekto požymius.

3.2. Vagystės subjektyvioji pusė

Kaltė yra būtinas vagystės sudėties subjektyvusis požymis. Pačia bendriausia prasme šis požymis gali būti apibūdinamas kaip asmens psichinis santykis su veika ir jos padariniais. Pasak V. Piesliako, nusikalstamos veikos objektyvioji ir subjektyvioji pusė yra dvi vieno reiškinių pusės, kurias galima palyginti su vaizdu ir jo atspindžiu veidrodyje, tad subjektyvioji nusikalstamos veikos pusė, pirmiausia – kaltė, savo turiniu turi atitikti nusikalstamos veikos objektyviosios pusės požymius¹²⁸. Norint teisingai kvalifikuoti nusikalstamą veiką, turi būti išanalizuota ne tik asmens veika ir jos padariniai, bet ir asmens psichinis santykis su veika ir jos padariniais tam, kad galėtų būti daroma pagrįsta išvada, kad asmens veikoje yra konkrečiame BK specialiosios dalies straipsnyje numatytos nusikalstamos veikos sudėtis.

---

¹²⁵ Drakšienė A., Drakšas R. *Nepilnamečių baudžiamoji atsakomybė*. Vadovėlis. – Vilnius: Eugrimas, 2007. P. 42. // Sakalauskas G. Minimalios baudžiamosios atsakomybės amžiaus ribos dilema. *Lietuvos Respublikos kodeksui – 10 metų: recenzuojamų mokslinių straipsnių, skirtų baudžiamosios politikos ir baudžiamųjų įstatymų teisėkūros, baudžiamosios teisės, baudžiamojo proceso ir nusikaltimų kvalifikavimo problematikai, rinkinys*. – Vilnius, Registrų centras, 2011. P. 227.

¹²⁶ Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę. *Teisė*, 2000, Nr.37. P. 24.

¹²⁷ *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 287.

¹²⁸ Piesliakas V. Kaltė ir jos nustatymas. *Socialistinė teisė*, 1986, Nr. 4 (1-80). P. 36.

Baudžiamosios teisės teorijoje nurodoma, kad vagystė yra tyčinė nusikalstama veika, kuri gali būti padaroma tik tiesiogine tyčia¹²⁹. Svarbu paminėti, kad tiek BK 178 straipsnio 1 dalyje numatyta slapta vagystė, tiek ir vagystė, esant to paties straipsnio 2 ir 3 dalyse numatytiems kvalifikuojantiems požymiams, gali būti padaroma tik tiesiogine tyčia. BK 178 straipsnyje vagystės yra aprašytos materialiosiomis sudėtimis, t.y. jose kaip būtini nusikalstamos veikos sudėties objektyvieji požymiai yra numatyta tiek veika, kuria yra pagrobiamas svetimas turtas, tiek ir jos padariniai – neteisėtas svetimo turto užvaldymas, tad apibūdinant kaltės, darant vagystę, turinį turi būti vadovaujamosi BK 15 straipsnio 2 dalies 2 punktu, kuriame pateikiamas tiesioginės tyčios apibrėžimas materialiuju nusikalstamų veikų sudėčių atveju. Tiesioginė tyčia šiuo atveju galėtų būti apibūdinama taip: kaltininkas, grobdamas svetimą turtą vagystės būdu, suvokia, jog paima ir pasisavina kitam asmeniui priklausantį turtą, t.y. svetimą turtą ir veikia prieš to turto savininko ar teisėto valdytojo valią, numato nusikalstamos veikos padarinius – neteisėtą svetimo turto užvaldymą, ir jų nori. Teismų praktikoje nurodoma, kad nustatant nusikalstamo sumanymo turinį nepakanka nustatyti vien tik objektyvius vagystės požymius, turi būti nustatyti ir subjektyvieji, pavyzdžiui, kokio tikslo siekė ir kokius padarinius numatė kaltininkas, grobdamas svetimą turtą¹³⁰. LAT 2007 m. gegužės 22 d. nutartyje yra išaiškines, kad veikos kvalifikacijai yra svarbu nustatyti, kad grobdamas svetimą turtą kaltininkas suvokė, jog šis turtas grobimo metu jam yra svetimas, nes tuo atveju, jei kaltininkas nesuvokė nusikalstamo savo veiksmų pobūdžio ir pagrįstai manė, kad jis svetimą turtą užvaldė teisėtai (pirko, gavo dovanų ir pan.), jo veiksmuose nebū BK 178 straipsnyje numatytos nusikalstamos veikos, t.y. vagystės sudėties¹³¹. Atsižvelgiant į tai, LAT yra nurodęs, kad „kaltininko psichinis, valinis santykis vagystės atveju turi būti vertinamas kaip visuma, t.y. ir daromų veiksmų, jų pobūdžio, pastangų juos darant ir kartu vagystės padarinių atžvilgiu“¹³².

Baudžiamosios teisės teorijoje tyčia yra skirstoma į apibrėžtą ir neapibrėžtą¹³³. Šios tyčios rūšys yra svarbios ir vagystės kvalifikavimui. Vagystė gali būti padaroma tik tiesiogine tyčia, kuri savo ruožtu gali būti ir apibrėžta, ir neapibrėžta, t.y. asmuo gali kėsintis į konkretų arba į neindividualizuotą svetimą turtą. Pagal G. Švedą, V. Piesliaką, esant apibrėžtai tyčiai, veika kvalifikuojama pagal tyčios kryptingumą, t.y. kaltininkas

¹²⁹ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. *Specialioji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 287.

¹³⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. balandžio 25 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-272/2006.

¹³¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. gegužės 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-409/2007.

¹³² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 17 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-83/2009.

¹³³ *Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis*. Vadovėlis. Sudarytojas V. Pavilonis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 207.

atsako pagal baudžiamojo įstatymo straipsnį, numatantį padarinius, kuriuos asmuo numatė ir kurių norėjo, o esant neapibrėžtai tyčiai – veika kvalifikuojama pagal kilusius padarinius, t.y. asmuo atsako pagal BK straipsnį, numatantį atsakomybę už kilusius padarinius¹³⁴. Jeigu kaltininkas veikė apibrėžta tyčia, tačiau pavojingos pasekmės neatsirado arba atsirado ne tos pasekmės, kurių kaltininkas norėjo, jo veika kvalifikuojama kaip pasikėsinimas į tą nusikalstamą veiką, kurios pasekmės jis numatė ir norėjo¹³⁵. LAT, kalbėdamas apie neapibrėžtą ir apibrėžtą tyčią vagystės atveju, 2005 m. birželio 23 d. nutarime Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ yra išaiškinęs, kad jeigu kaltininko tyčia buvo nukreipta pagrobti didelės vertės turtą, bet jam nepavyko pagrobti tokios vertės turto, veika vertinama kaip pasikėsinimas padaryti didelės vertės svetimo turto grobimą, o jeigu kaltininko tyčia dėl grobiamo turto vertės buvo neapibrėžta, veika kvalifikuojama atsižvelgiant į turto vertę, jeigu nėra kitų veiką kvalifikuojančių požymių¹³⁶. Baudžiamosios teisės teorijoje galima sutikti ir priešingų nuomonių. Pasak S. Bikelio, alternatyvios (neapibrėžtos) tyčios atveju nusikalstama veika turi būti kvalifikuojama ne pagal faktiškai kilusius padarinius, bet kaip sunkiausias nusikaltimas, kokį apėmė kaltininko tyčia¹³⁷. Vis dėlto su S. Bikeliu iš esmės nebūtų galima sutikti, nes visais neapibrėžtos tyčios atvejais vagystė turėtų būti kvalifikuojama tik kaip pasikėsinimas pagrobti didelės vertės turtą, arba pagrobus didelės vertės turtą – kaip baigta didelės vertės turto vagystė.

LAT 2005 m. birželio 23 d. nutarime Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ nėra nurodęs, kaip turėtų būti kvalifikuojama veika tais atvejais, kai kaltininkas veikia neapibrėžta tyčia ir neatsiranda jokių pavojingų pasekmių. G. Švedas teigia, kad tokiu atveju veika turėtų būti kvalifikuojama kaip pasikėsinimas padaryti nusikalstamą veiką, pagal BK straipsnį nustatantį atsakomybę už sunkiausias pasekmes iš tų, kurias numatė kaltininkas. Atsižvelgiant į tai, jeigu kaltininko tyčia dėl grobiamo turto vertės yra neapibrėžta ir svetimas turtas nėra pagrobiamas dėl nuo kaltininko valios nepriklausančių aplinkybių, veika turėtų būti kvalifikuojama kaip pasikėsinimas pagrobti didelės vertės svetimą turtą pagal BK 178 straipsnio 3 dalį. Autoriaus nuomone, su G. Švedo teiginiu būtų galima sutikti tik iš dalies. Sunkiausias pasekmės galėtų būti inkriminuojamos tik tuo atveju, jeigu būtų nustatyta reali galimybė

---

¹³⁴ Piesliakas V. *Lietuvos baudžiamoji teisė. Pirmoji knyga. Baudžiamasis įstatymas ir baudžiamosios atsakomybės pagrindai*. – Vilnius: Justitia, 2009. P. 383-384. // *Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis*. Vadovėlis. Sudarytojas V. Pavilonis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 208.

¹³⁵ Piesliakas V. Kaltė ir jos nustatymas. *Socialistinė teisė*, 1986, Nr. 4 (1-80). P. 37.

¹³⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. 14 p.

¹³⁷ Bikelis S. Alternatyvios (neapibrėžtos) tyčios samprata ir jos baudžiamoji teisinė reikšmė. *Jurisprudencija*, 2008, Nr. 11 (113). P. 31.

tokioms pasekmėms kilti. Tokia galimybė turėtų būti nustatoma atsižvelgiant į faktines nusikalstamos veikos aplinkybes (veikos darymo vietą, joje buvusį turtą ir jo vertę, kėsinimosi laiką, kaltininko naudotus įrankius ir priemones ir t.t.), paties kaltininko asmenybę ir kitas aplinkybes. Logiška ir pagrįsta, kad tais atvejais, kai turtas, į kurį kėsinamasi, negali būti pripažintas didelės vertės, kaltininko veika neturėtų būti laikoma pasikėsinimu į didelės vertės svetimą turtą.

Tyčios, darant vagystę, nustatymas yra reikšmingas veikos kvalifikavimui ir tais atvejais, kai sprendžiamas klausimas dėl tęstinės vagystės buvimo. Tęstinė nusikalstama veika yra tokia veika, kuri susideda iš dviejų ar daugiau tapačių ar vienarūšių laiko požiūriu vienas nuo kito nenutolusių veiksmų, padarytų analogišku būdu, analogiškomis aplinkybėmis (t.y. atskirų nusikalstamos veikos epizodų), kiekvienas iš kurių, vertinamas atskirai, atitinka to paties BK specialiosios dalies straipsnyje numatyto nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo sudėties požymius (t.y. yra kvalifikuojamas pagal vieną ir tą patį BK specialiosios dalies straipsnį), tačiau visus juos sieja vienas nusikalstamas sumanymas (vieninga tyčia) dėl to paties objekto¹³⁸. Šiuo atveju padarytos nusikalstamos veikos epizodai – tai nusikalstamos veikos sudėtinės dalys, siekiant vieningo rezultato ir esant vieningam sumanymui, t.y. apibrėžtai tyčiai siekiamo rezultato vertės ir konkretaus turto aspektu¹³⁹. Paprastai kaltininkas svetimą turtą pagrobia vienos vagystės metu, t.y. iš to paties šaltinio, padarant turtinę žalą tam pačiam savininkui. Turėtų būti sutinkama su LAT, kuris aiškindamas vagystę, kaip tęstinę veiką, yra konstatavęs, kad „vagystės tęstinumo požymiai yra nevienkartinis neteisėtas svetimo turto grobimas iš vieno šaltinio (vieno savininko), tuo pačiu būdu, esant nedideliam laiko tarpui tarp atskirų veikų. Tačiau vagystes pripažįstant tęstine veika, paprastai lemia vieningos tyčios (vieningo sumanymo) buvimas, t.y. konstatavimas, jog kaltininko tyčia susiformavusi visai nusikalstamai veikai, o ne atskiroms vagystėms, esančioms iš esmės tos pačios veikos sudėtinėmis dalimis, kuriomis siekiama vieno rezultato“¹⁴⁰. Taigi, šiais atvejais vieninga tyčia apjungia padarytos veikos epizodus į vieną nusikalstamą veiką, t.y. tęstinę vagystę ir padeda ją atskirti nuo kelių vagysčių padarymo.

Kalbant apie kaltę, paminėtina ir tai, kad pagal BK 54 straipsnio 2 dalies 2 dalį, kaltės forma ir rūšis turi tiesioginę reikšmę individualizuojant bausmę.

Vagystės subjektyviąją pusę apibūdina ne tik kaltė, bet ir tikslas bei motyvai. Baudžiamosios teisės teorijoje nurodoma, kad vagystės tikslas ir motyvai nėra būtinieji

---

¹³⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. spalio 2 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-605/2007.

¹³⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. kovo 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-181/2007.

¹⁴⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. balandžio 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-146/2008.

vagystės sudėties subjektyvieji požymiai, tad neturi esminės reikšmės veikos kvalifikacijai¹⁴¹, tačiau yra reikšmingi baudmės individualizavimui (BK 54 straipsnio 2 dalies 3 punktas).

Teismų praktikoje nurodoma, kad tikslas priskirtinas nusikalstamos veikos subjektyviesiems požymiams ir nusako asmens įsivaizduojamus objektyvius tikrovės pasikeitimus, kurie turi atsirasti padarius veiką, t.y. atskleidžia, ko siekė kaltininkas¹⁴². Lietuvos BK 178 straipsnyje, skirtingai nei Estijos BK 199 straipsnyje, svetimo turto pagrobimo tikslas tiesiogiai nėra įvardijamas. Vagystės tikslas taip pat nėra nurodomas nei Latvijos BK 175 straipsnyje, nei Rusijos BK 158 straipsnyje. Pasak A. Drakšienės, nors įstatymų leidėjas BK 178 straipsnio 1 dalies dispozicijoje nenurodė vagystės tikslo, tačiau kaltininko ketinimų šios nusikalstamos veikos dalyko atžvilgiu išsiaiškinimas – pasisavinti, perduoti tretiesiems asmenims ir kt. – leidžia geriau suvokti kaltininko elgesio motyvus ir tikslą bei atskirti vagystę nuo kitų nusikalstamų veikų¹⁴³. L. D. Gauchman ir S. V. Maksimov tikslą laiko vienu iš svetimo turto grobimo požymių ir jį apibūdina kaip kaltininko tikslą praturtėti pačiam arba praturtinti kitus asmenis svetimo turto sąskaita pažeidžiant įstatymus. Pasak jų, jeigu tokio tikslo nėra, tai nėra ir vagystės apskritai, pavyzdžiui, tais atvejais, kai turimas tikslas laikinai pasinaudoti svetimu turtu¹⁴⁴. Atsižvelgiant į tai, galima pagrįstai teigti, kad vagystei yra būdingas tikslas įgyti svetimą turtą sau ar perduoti kitiems asmenims, tačiau šis tikslas nėra būtinu vagystės sudėties subjektyviuoju požymiu. Paprastai vagystei yra būdingi negatyvūs savanaudiški motyvai, nes kaltininkas veikia siekdamas svetimą turtą įgyti sau, tačiau jis gali veikti ir trečiųjų asmenų naudai, t.y. altruistiniais motyvais¹⁴⁵. Taigi motyvai neturi esminės reikšmės veikos kvalifikavimui.

Tačiau tam tikrais specifiniais atvejais vagystės tikslo nustatymas turi reikšmės veikos kvalifikavimui ir vagystės atirbojimui nuo kitų nusikalstamų veikų. Šį teiginį pagrindžia teismų praktika. LAT 2006 m. sausio 24 d. nutartyje yra išaiškines, kad „tikslas pagrobti svetimą turtą buvimas yra svarbus atirbojant pasikėsinimą pagrobti svetimą turtą iš patalpos nuo išoriškai panašios BK 165 straipsnyje įtvirtintos formalios asmens būsto neliečiamumo pažeidimo sudėties. Kaltininkas, realizuodamas BK 165 straipsnyje numatytos nusikalstamos veikos sudėtį, neturi tikslo pagrobti svetimą turtą, kadangi šios

¹⁴¹ *Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis*. Sudarytojas V. Pavilionis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 348-349.

¹⁴² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. sausio 24 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-87/2006.

¹⁴³ *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 287.

¹⁴⁴ *Особенная часть Уголовного кодекса Российской Федерации: комментарий, судебная практика, статистика*. Под ред. В. М. Лебедева. – Москва: Издательский Дом «Городец», 2009. С. 255, 259.

¹⁴⁵ *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 287.

veikos esmę sudaro pats neteisėtas patekimas į patalpą, tuo tarpu vagystės iš patalpos – neteisėtas ir neatlygintinas svetimo turto pagrobimas, kur įsibrovimas yra būdas, kuriuo padaroma veika¹⁴⁶.

Apibendrinant galima teigti, kad kiekvienu konkrečiu atveju turi būti nustatomi ne tik vagystės objektyvieji požymiai, bet ir asmens, padariusio vagystę, tyčia ir atskleidžiamas konkretus jos turinys, o tam tikrais atvejais – ir svetimo turto pagrobimo tikslai bei motyvai, nes šie subjektyvieji požymiai turi vienokią ar kitokią reikšmę veikos kvalifikacijai bei bausmės individualizavimui.

4. Vagystę kvalifikuojantys požymiai

Baudžiamosios teisės teorijoje nusikalstamų veikų sudėtys yra skirstomos į pagrindines, kvalifikuotas ir privilegijuotas. Paprastai įstatymų leidėjas BK specialiosios dalies straipsnių pirmosiose dalyse įtvirtina pagrindines, o antrosiose ir paskesnėse dalyse – kvalifikuotas ar privilegijuotas nusikalstamų veikų sudėtis. A. Abramavičius nurodo, kad šios sudėtys skiriasi viena nuo kitos pavojingumo laipsniu¹⁴⁷. Pasak V. Piesliako, pagrindinėmis vadinamos tokios nusikalstamų veikų sudėtys, kuriose yra aprašytas minimalus kiekis požymių, apibūdinančių veiką kaip nusikalstamą¹⁴⁸. V. Pavilionis ir G. Švedas nurodo, kad įstatymų leidėjas į nusikalstamų veikų sudėtis išskiria tik esminius jų požymius, pagal kuriuos pavojinga veika pripažįstama nusikalstama ir gali būti atribota nuo kitų nusikalstamų veikų arba teisės pažeidimų¹⁴⁹, pavyzdžiui, administracinių teisės pažeidimų. Pasak jų, pagrindinė sudėtis apima tokius požymius, kurie yra būdingi kiekvienai tam tikros rūšies nusikalstamai veikai¹⁵⁰. Tad, atsižvelgiant į tai, galima pagrįstai teigti, kad BK 178 straipsnio 1 dalyje numatyta pagrindinė vagystės sudėtis susideda iš tokių požymių, kurie yra būdingi visoms vagystėms. J. Wessels nurodo, kad kvalifikuotas ir privilegijuotas nusikalstamos veikos sudėčių rūšys atsiranda tada, kai įstatymų leidėjas pagrindinę veikos sudėtį praplečia specialiais požymiais (pavyzdžiui, laiko ar vietos aplinkybėmis, padarymo būdu ir t.t.)¹⁵¹. A. Abramavičius, V. Pavilionis, V. Piesliakas ir G. Švedas kvalifikuotas nusikalstamų veikų sudėtis apibrėžia kaip sudėtis,

¹⁴⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. sausio 24 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-87/2006.

¹⁴⁷ *Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis. Vadovėlis*. Sudarytojas V. Pavilionis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 154.

¹⁴⁸ Piesliakas V. *Lietuvos baudžiamoji teisė. Pirmoji knyga. Baudžiamasis įstatymas ir baudžiamosios atsakomybės pagrindai*. – Vilnius: Justitia, P. 200.

¹⁴⁹ *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Bendroji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004. P. 26.

¹⁵⁰ Ten pat. P. 28.

¹⁵¹ Wessels J. *Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis. Baudžiamoji veika ir jos struktūra*. – Vilnius: Eugrimas, 2003. P. 53.

kuriose be bendrų atitinkamos rūšies nusikalstamos veikos požymių, yra papildomų, palyginti su pagrindine sudėtimi, požymių, didinančių veikos pavojingumą, o privilegijuotas – kaip sudėtis, turinčias papildomų veikos pavojingumą mažinančių požymių¹⁵².

Taigi pagrindinę vagystės sudėtis įtvirtinta BK 178 straipsnio 1 dalyje, kurioje yra aprašytas minimalus kiekis šio nusikaltimo sudėties požymių, o to paties straipsnio 2 ir 3 dalyse yra numatytos kvalifikuotos vagystės sudėtys, t.y. įtvirtinti papildomi vagystės nusikaltimą kvalifikuojantys požymiai.

Kalbant apie vagystę kvalifikuojančius požymius ir lyginant Lietuvos Respublikos ir kitų šalių baudžiamuosius įstatymus, galima teigti, kad šiuose įstatymuose yra numatyti tiek tie patys, tiek ir skirtingi vagystės pavojingumą didinantys požymiai, pavyzdžiui, didelės vertės svetimo turto pagrobimas (stambaus masto vagystė) yra įtvirtintas ne tik Lietuvos BK 178 straipsnio 3 dalyje, bet ir Estijos BK 199 straipsnio 2 dalyje bei Rusijos BK 158 straipsnio 3 dalyje, vagystė dalyvaujant organizuotoje grupėje – tiek Lietuvos BK 178 straipsnio 3 dalyje, tiek ir Latvijos BK 175 straipsnio 4 dalyje bei Rusijos BK 158 straipsnio 4 dalyje, ir t.t. Kita vertus, pavyzdžiui, tiek pagal Estijos BK 199 straipsnio 2 dalį, tiek ir pagal Latvijos BK 175 straipsnio 4 dalį vagystę kvalifikuoja šaunamųjų ginklų, šaudmenų, narkotinių ar psichotropinių medžiagų pagrobimas, tačiau tokio vagystę kvalifikuojančio požymio nėra numatyta Lietuvos BK 178 straipsnyje. Be to, Lietuvos BK 178 straipsnio 2 dalyje numatyto automobilio pagrobimo, kaip vagystę kvalifikuojančio požymio, nėra nė vienos iš minėtų šalių baudžiamajame įstatyme – nei Estijos BK 199 straipsnyje, nei Latvijos BK 175 straipsnyje. Atsižvelgiant į tai, galima daryti pagrįstą išvadą, kad kiekvienos šalies įstatymų leidėjas pasirenka ir baudžiamuosiuose įstatymuose įtvirtina tiek tuos pačius, tiek ir skirtingus vagystę kvalifikuojančius požymius.

V. Pavilonis išskiria kvalifikuotas ir itin kvalifikuotas nusikalstamų veikų sudėtis¹⁵³. Kalbėdama apie kvalifikuotos vagystės sudėtis, numatytas BK 178 straipsnio 2 ir 3 dalyse, A. Vosyliūtė nurodo, kad šios sudėtys taip pat ir tarpusavyje skiriasi savo pavojingumo laipsniu. Atsižvelgiant į tai, autorė jas skirsto į:

1. Kvalifikuotas vagystės sudėtis, įtvirtintas BK 178 straipsnio 2 dalyje;

---

¹⁵² Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Bendroji dalis. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004. P. 28. // Piesliakas V. Mokymas apie nusikaltimą ir nusikaltimo sudėtį. Mokymo leidinys. – Vilnius: Lietuvos policijos akademijos spaustuvė, 1996. P. 47. // Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis. Vadovėlis. Sudarytojas V. Pavilonis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 154.

¹⁵³ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. Sudarytojas V. Pavilonis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 14.

2. Itin kvalifikuotas vagystės sudėtis, įtvirtintas BK 178 straipsnio 3 dalyje¹⁵⁴.

Šiame darbe kvalifikuotos vagystės sudėtys bus skirstomos ir analizuojamos atsižvelgiant į minėtą klasifikaciją.

4.1. Kvalifikuotos vagystės sudėtys

BK 178 straipsnio 2 dalyje numatyta pirmoji vagystės kvalifikuojamųjų požymių grupė apima atvirą svetimo turto pagrobimą, vagystę įsibraunant į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją, kišenvagystę ir automobilio pagrobimą. Asmens veikoje nustačius bent vieną iš šių požymių, jo veika kvalifikuojama pagal BK 178 straipsnio 2 dalį. Šių požymių buvimas didina vagystės nusikaltimo pavojingumą, tad, lyginant su BK 178 straipsnio 1 dalimi, užtraukia griežtesnę baudžiamąją atsakomybę. Vagystė, numatyta BK 178 straipsnio 1 dalyje, yra laikoma nesunkiu, o numatyta to paties straipsnio 2 dalyje – apysunkiu nusikaltimu. Šie požymiai turi tiesioginę reikšmę veikos kvalifikavimui, tad kiekvienu konkrečiu atveju turi būti nustatoma, ar asmens veikoje nėra BK 178 straipsnio 2 ir 3 dalyse numatytų požymių.

Atviras svetimo turto pagrobimas. Vienu iš BK 178 straipsnio 2 dalyje numatytų vagystę kvalifikuojančių požymių yra atviras svetimo turto pagrobimas (atviroji vagystė). 2003 m. gegužės 1 d. įsigaliojusiame BK šis požymis nebuvo numatytas, o pagal BK 178 straipsnio 1 dalį į baudžiamąją atsakomybę buvo traukiama tiek už atvirąją, tiek ir už slaptąją vagystę. Tačiau nuo 2007 m. liepos 21 d. įsigaliojus BK pakeitimams ir papildymams¹⁵⁵, atviras svetimo turto pagrobimas pripažintas vagystę kvalifikuojančiu požymiu ir nuo tada pagal BK 178 straipsnio 1 dalį yra kvalifikuojamas tik slaptas (paprasta vagystė), o pagal 2 dalį – atviras svetimo turto pagrobimas (kvalifikuota vagystė).

Atviras svetimo turto pagrobimas parodo ne tik didesnę vagystės nusikaltimo, bet ir jį padariusio asmens pavojingumą. Vagystė laikoma atvirąja tada, kai kaltininkas veikia viešai, esant savininkui ar kitiems asmenims, nesantiems atvirosios vagystės bendrininkais, suvokiantiems neteisėto turto pagrobimo faktą, ir kaltininkui žinant, kad

---

¹⁵⁴ Vosyliūtė A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę*. Daktaro disertacija. – Vilniaus universitetas, 2009. P. 62.

¹⁵⁵ Baudžiamojo kodekso 7, 38, 47, 63, 66, 70, 75, 82, 93, 129, 166, 167, 172, 178, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 189, 194, 196, 197, 198, 198(1), 198(2), 199, 202, 213, 214, 215, 225, 227, 228, 231, 233, 235, 252, 256, 257, 262, 284, 285, 312 straipsnių, priedo pakeitimo ir papildymo, XXVI, XXX skyrių pavadinimų pakeitimo ir Kodekso papildymo 256(1), 257(1) straipsniais įstatymas. *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 81-3309.

šie asmenys supranta jo veiksmų pobūdį, bet ignoruojant šią aplinkybę¹⁵⁶. Pasak kriminologų, toks kaltininko veikimas rodo didesnę jo grubumą, įžūlumą ir cinizmą. A. I. Boicov teigimu, atviras turto pagrobimo būdas ne tik objektyviai didina vagystės pavojingumą, bet ir liudija apie didesnę socialinį pavojingumą kaltininko, ignoruojančio savininko ar kitų asmenų buvimą ir dėl to suprantančio pavojingumą būti atpažintam, pastebėtam ar sulaikytam su įkalčiais¹⁵⁷.

Šis vagystę kvalifikuojantis požymis yra susijęs su vagystės padarymo būdu ir yra esminis atskiriant atvirąją vagystę nuo slaptosios. Atviras svetimo turto pagrobimo būdas yra būtinu kvalifikuotos vagystės sudėties objektyviuoju požymiu ir turi tiesioginę reikšmę veikos kvalifikavimui.

Baudžiamajame įstatyme sąvokos „atvirai“ samprata nėra atskleidžiama, tačiau yra pateikiama teismų praktikoje ir baudžiamosios teisės teorijoje. LAT 2008 m. lapkričio 11 d. nutartyje yra išaiškines, kad „vagystė yra laikoma atvira tada, kai kaltininkas veikia viešai, esant savininkui ir kitiems asmenims, nesantiems atvirosios vagystės bendrininkais, suvokiantiems neteisėto turto pagrobimo faktą“¹⁵⁸. Atviras svetimo turto pagrobimas yra panašiai suprantamas ir Rusijos baudžiamosios teisės teorijoje. Antai A. I. Boicov nurodo, kad atviru yra laikomas toks turto grobimas, kuris daromas dalyvaujant to turto savininkui ar kitiems asmenims, saugantiems tą turta, taip pat pašalinių asmenų akivaizdoje, kai asmuo, darantis vagystę, suvokia, kad minėti asmenys supranta jo veiksmų pobūdį, tačiau ignoruoja šią aplinkybę¹⁵⁹.

Taigi tiek teismų praktikoje, tiek ir baudžiamosios teisės teorijoje pabrėžiama, kad esminis atvirosios vagystės požymis, skiriantis ją nuo slaptosios, yra kaltininko veiksmų atvirumas. A. Vosyliūtė, A. I. Boicov ir kiti autoriai nurodo, kad požymis atvirai apibūdinamas dviem kriterijais: objektyviuoju ir subjektyviuoju. Pavyzdžiui, pasak A. I. Boicov, objektyvusis kriterijus reiškia tai, kad nusikalstamos veikos vietoje yra asmenų, stebinčių kaltininko veiksmus ir adekvačiai suvokiančių jų pobūdį, o subjektyvusis – tai, kad pats kaltininkas suvokia, jog veikia matomas kitų asmenų, suprantančių jo veiksmų pobūdį¹⁶⁰. Todėl galima teigti, kad kaltininko veiksmų atvirumą apibūdina objektyvusis (faktinės aplinkybės, susiklosčiusi situacija) ir subjektyvusis (kaltininko subjektyvus

---

¹⁵⁶ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. *Specialioji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 289.

¹⁵⁷ Бойцов А. И. *Преступления против собственности*. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002. С. 426.

¹⁵⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-415/2008.

¹⁵⁹ Бойцов А. И. *Преступления против собственности*. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002. С. 424.

¹⁶⁰ Ten pat. С. 424.

susiklosčiusios situacijos suvokimas) kriterijai. Šie kriterijai yra tarpusavyje susiję, tad sprendžiant klausimą dėl kaltininko veiksmų atvirumo turėtų būti vertinami kartu.

Tam tikrais atvejais gali būti šių kriterijų kolizija, pavyzdžiui, kai nukentėjęsysis arba pašaliniai asmenys pastebi kaltininko veiksmus ir suvokia jų pobūdį, tačiau kaltininkui nesuvokiant, kad jis yra pastebėtas. Šiuo atveju kyla klausimas, kuriam kriterijui turėtų būti teikiama pirmenybė. Teismų praktikoje ir baudžiamosios teisės teorijoje nurodoma, kad tokie atvejai yra laikomi slaptąja, o ne atvirąja vagyste¹⁶¹. Reikėtų sutikti su A. Vosyliūtės nuomone, kad tokiais atvejais pirmenybė turėtų būti teikiama subjektyviajam kriterijui, t.y. paties kaltininko subjektyviam susiklosčiusios situacijos suvokimui¹⁶².

Taigi, galima pagrįstai manyti, kad atvirą svetimo turto pagrobimo būdą apibūdina objektyvusis ir subjektyvusis kriterijai, todėl atvejai, kai kaltininkas veikia nusikalstamos veikos vietoje esant savininkui ir kitiems asmenims, nesantiems atvirosios vagystės bendrininkais, suvokiantiems neteisėto turto pagrobimo faktą, atviru svetimo turto pagrobimu turėtų būti laikomi tik tada, kai ir pats kaltininkui suvokia, kad šie asmenys supranta jo veiksmų pobūdį, ir ignoruoja šią aplinkybę.

Svetimo turto pagrobimas įsibraunant į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją. Šis vagystę kvalifikuojantis požymis, numatytas BK 178 straipsnio 2 dalyje, yra susijęs su nusikalstamos veikos padarymo vieta ir būdu. Vagystės padarymo vieta baudžiamajame įstatyme įvardijama alternatyviomis sąvokomis „patalpa“, „saugykla“ ir „saugoma teritorija“, tačiau būdas yra nurodomas tik vienintelis ir įvardijamas kaip „įsibrovimas“. Šiuo atveju tiek nusikalstamos veikos padarymo vieta, tiek ir jos būdas yra būtini kvalifikuotos vagystės sudėties objektyvieji požymiai, tad jeigu nenustatomas bent vienas iš jų, svetimo turto pagrobimas negali būti kvalifikuojamas pagal BK 178 straipsnio 2 dalį.

Baudžiamajame įstatyme kvalifikuotos vagystės padarymo būdas yra apibūdinamas pačia bendriausia prasme ir įvardijamas kaip įsibrovimas. Pagal LAT suformuotą teismų praktiką įsibrovimu yra laikomas slaptas arba atviras neteisėtas patekimas į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją¹⁶³. A. Drakšienė įsibrovimą apibūdina

---

¹⁶¹ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. *Specialioji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 285. // Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-415/2008.

¹⁶² Vosyliūtė A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę*. Daktaro disertacija. – Vilniaus universitetas, 2009. P. 119.

¹⁶³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. 15 p.

kaip visuomet neteisėtą, neleistiną patekimą į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją¹⁶⁴. Šiose sąvokos „įsibrovimas“ sampratose nėra išskiriamas įsibrovimo tikslas, tuo tarpu rusų baudžiamosios teisės teorijoje toks tikslas yra pabrėžiamas ir įsibrovimas apibūdinamas plačiau. Pavyzdžiui, A. I. Rarog, A. V. Naumov nurodo, kad tai yra neteisėtas patekimas į tam tikras vietas su tikslu pagrobti svetimą turtą¹⁶⁵. Įsibrovimas gali būti suprantamas ne tik kaip neteisėtas patekimas į tam tikras vietas, pavyzdžiui, pagal G. L. Kriger juo turėtų būti laikomas neleistinas priėjimas prie materialaus turto¹⁶⁶.

Visais atvejais įsibrovimu reikėtų laikyti neteisėtą, neleistiną patekimą į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją. A. I. Rarog nurodo, kad „patekimas laikomas neteisėtu, jeigu įvykdomas kaltininko, neturinčio jokios teisės ir pažeidžiančio nustatytą draudimą“¹⁶⁷. Pagal A. Drakšienę, neteisėtu turėtų būti laikomas bet koks patekimas į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją be jokio formalaus pagrindo, neturint jokių teisių į ją įeiti¹⁶⁸. A. Vosyliūtė pabrėžia, jog įsibrovimo atveju yra svarbu ir tai, kad kaltininkas į šias vietas patenka be savininko ar kito teisėto turto valdytojo valios arba prieš jo valią¹⁶⁹. Kaltininkas teisę ar leidimą patekti ir būti tam tikrose vietose gali turėti dėl savo tarnybinės, darbinės veiklos, giminystės ryšių, savininko ar kito įgalioto asmens sutikimo ir pan. Taip pat kaltininkui patekti į tam tikras vietas ir jose būti tam tikru apibrėžtu laiku gali būti nedraudžiama dėl tų vietų paskirties ir kitų ypatumų, pavyzdžiui, autobusų stoties laukiamojoje salėje, parduotuvės pardavimo salėje darbo valandomis ir pan. Šias atvejais svetimo turto pagrobimas iš šių vietų negalėtų būti laikomas kvalifikuota vagyste pagal BK 178 straipsnio 2 dalį, jeigu patekimas į jas ir buvimas jose būtų laikomas teisėtu, tad kaltininko veika būtų kvalifikuojama pagal BK 178 straipsnio 1 dalį. Kita vertus, pavyzdžiui, G. N. Borzenkov nurodo, kad „jeigu asmuo turi teisę būti patalpoje tik apibrėžtą laiką (parduotuvės prekybos salėje darbo valandomis, ceche darbo metu), tai patekimas į šias patalpas kitu laiku turėtų būti laikomas neteisėtu“¹⁷⁰. Ir kitais neteisėto

---

¹⁶⁴ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P.290.

¹⁶⁵ Уголовное право России. Особенная часть. Под ред. А. И. Рарога. – Москва: Эксмо, 2009. С. 157. // Российское уголовное право. Курс лекций. В двух томах. Том 2. Особенная часть. – Москва: Юридический центр Пресс, 2004. С. 206.

¹⁶⁶ Курс Российского уголовного права. Особенная часть. Под ред. В. Н. Кудрявцева, А. В. Наумова. – Москва: Спарк, 2002. С. 335.

¹⁶⁷ Уголовное право России. Особенная часть. Под ред. А. И. Рарога. – Москва: Эксмо, 2009. Р. 157.

¹⁶⁸ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 290.

¹⁶⁹ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę. Daktaro disertacija. – Vilniaus universitetas, 2009. P. 132.

¹⁷⁰ Борзенков Г. Н., Иногамова - Хегай Л. В., Комиссаров В. С. [и др.]. Российское уголовное право: Учебник. В двух томах. Том 2. Особенная часть. – Москва: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. С. 187.

patekimo į tam tikras vietas atvejais, svetimo turto pagrobimas iš jų jau būtų kvalifikuojamas pagal BK 178 straipsnio 2 dalį.

Kaip jau buvo minėta, įsibrovimas gali būti tiek slaptas, tiek ir atviras. Pačia bendriausia prasme įsibraunama gali būti įveikiant įvairias kliūtis (pavyzdžiui, išlaužiant duris, išjungiant signalizaciją) arba patenkant be kliūčių (pavyzdžiui, tais atvejais, kai objektai yra palikti be apsaugos ar neužrakinti – patenkant pro atvirą langą, neužrakintas duris)¹⁷¹. Įsibrovimo būdai savo pobūdžiu gali būti labai įvairūs. Tiek A. Drakšienė, tiek ir įvairūs rusų autoriai – L. D. Gauchman ir S. V. Maksimov, A. I. Rarog, G. N. Borzenkov, A. V. Naumov, G. L. Kriger nurodo įvairius įsibrovimo būdus – neteisėtą patekimą įveikiant kliūtis arba žmonių pasipriešinimą, panaudojant apgaulę, panaudojant įvairias technines ar kitas priemones, kurių pagalba kaltininkas nors ir fiziškai nepatenka į tam tikras vietas, tačiau pagrobia svetimą turtą ir kitus būdus. Aptarti įsibrovimo būdai neturi jokios reikšmės veikos kvalifikavimui, nes šiuo atveju yra svarbu nustatyti neteisėto patekimo, t.y. įsibrovimo faktą, o ne konkretų įsibrovimo būdą. Paminėtini ir atvejai, kai svetimas turtas pagrobiamas ne tik įsibraunant į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją, bet ir bendrininkaujant. Šiuo atveju reikėtų sutikti su G. L. Kriger, kuris teigia, kad tais atvejais, kai turtas grobiamas ne vieno, o kelių asmenų, atsakomybė pagal šį požymį turėtų kilti ne tik tada, kai jie visi patenka į patalpą, bet ir tada, kai į patalpą patenka tik vienas iš jų, tačiau kiti jam padeda pagrobti turtą¹⁷².

Įsibrovimą apibūdina ne tik neteisėtas patekimas į atitinkamas vietas, bet ir įsibrovimo tikslas ir jo susiformavimo momentas. A. Drakšienės nuomone, „kvalifikuojant veiką kaip įsibrovimą, labai svarbu nustatyti, kokį tikslą turėjo kaltininkas prieš patekdamas į patalpas, saugyklą ar saugomą teritoriją ir kada jam kilo sumanymas padaryti vagystę“¹⁷³. A. Vosyliūtė taip pat pabrėžia, kad „įsibrovimui konstatuoti būtina nustatyti buvus du požymius: patekimo į tam tikrą objektą neteisėtumą ir išankstinį pagrobimo tikslą. Jei bent vieno iš jų nėra, nebus ir įsibrovimo“¹⁷⁴. L. D. Gauchman ir S. V. Maksimov, A. I. Rarog¹⁷⁵ irgi akcentuoja įsibrovimo tikslą (nusikalstamą sumanymą pagrobti svetimą turtą) ir jo susiformavimo momentą (prieš neteisėtai patenkant į atitinkamas vietas). Minėti autoriai nurodo, kad tais atvejais, kai į atitinkamas vietas

¹⁷¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 7 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-555/2010.

¹⁷² *Курс Российского уголовного права. Особенная часть*. Под ред. В. Н. Кудрявцева, А. В. Наумова. – Москва: Спарк, 2002. С. 335.

¹⁷³ *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 291.

¹⁷⁴ Vosyliūtė A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę*. Daktaro disertacija. – Vilniaus universitetas, 2009. P. 140.

¹⁷⁵ *Особенная часть Уголовного кодекса Российской Федерации: комментарий, судебная практика, статистика*. Под ред. В. М. Лебедева. – Москва: Издательский Дом «Городец», 2009. С. 261. // *Уголовное право России. Особенная часть*. Под ред. А. И. Рагога. – Москва: Эксмо, 2009. С. 157.

patenkama be tikslo pagrobti juse esantį turtą ir tik po to kyla toks nusikalstamas sumanymas, svetimo turto pagrobimui negali būti inkriminuojamas įsibrovimo požymis. Taigi, jeigu asmuo neteisėtai patenka į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją neturėdamas tikslo pagrobti svetimą turtą, bet toks sumanymas jam kyla vėliau ir todėl jis pagrobia ten esančius daiktus, veika negali būti kvalifikuojama kaip įsibrovimas.

Kalbant apie įsibrovimo tikslo ir jo susiformavimo momento įtaką veikos kvalifikavimui, paminėtina, kad teismų praktikoje jiems yra teikiama ne vienoda reikšmė. LAT 2007 m. birželio 26 d. nutartyje yra nurodęs, kad „pagal BK 178 straipsnio 2 dalį vagystę kvalifikuojantis požymis yra įsibrovimas į patalpą. Sprendžiant šio baudžiamojo įstatymo taikymo klausimą svarbu nustatyti, kokį tikslą turėjo kaltininkas prieš patekdamas į jas ir kada jam kilo sumanymas padaryti vagystę. Jeigu asmuo patenka į patalpą neturėdamas tikslo pagrobti svetimą turtą, bet toks sumanymas jam kyla vėliau ir jis daiktus pavagia, tokia vagystė nelaikoma padaryta esant ją kvalifikuojančiam požymiui – įsibrovimui į patalpą“¹⁷⁶. Tuo tarpu LAT 2010 m. balandžio 27 d. nutartyje yra išdėstęs priešingą nuomonę: „apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nurodė, kad tai, kada nuteistoji sumanė pagrobti nukentėjusiosios pinigų (2500 Lt) – planuojant nusikaltimą, prieš patenkant į patalpą ar jau esant bute – jos nusikalstamos veikos kvalifikacijai pagal BK 178 straipsnio 2 dalį įtakos neturi, nes byloje surinktais ir teisiama jame posėdyje ištirtais įrodymais neginčijamai nustatyta, kad T. B., grobdama nukentėjusiosios pinigų (2500 Lt), suvokė, kad į butą pateko apgaulės būdu, grobdama svetimą turtą numatė nusikalstamos veikos padarinius ir jų norėjo“¹⁷⁷. Pastaruoju atveju LAT akcentuojama neteisėta patekimas į butą apgaulės būdu, o ne išankstinį pagrobimo tikslo pobūdį.

Kita vertus, atsižvelgiant į teismų praktiką ir baudžiamosios teisės teoriją, įsibrovimo tikslas turėtų būti akcentuojamas visais atvejais ir įsibrovimas turėtų būti suprantamas kaip neteisėtas slaptas ar atviras patekimas į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją turinti tikslą pagrobti juse esantį svetimą turtą. Manytina, kad kvalifikuojant svetimo turto pagrobimą pagal BK 178 straipsnio 2 dalį turėtų būti teikiama vienoda reikšmė tiek neteisėtam patekimo būdui, tiek ir išankstiniam pagrobimo tikslui.

Kvalifikuojant svetimo turto pagrobimą pagal BK 178 straipsnio 2 dalį, turi būti nustatytas ne tik neteisėtas patekimas į tam tikras vietas ir išankstinis pagrobimo tikslas, bet ir konstatuota, kad tam tikra vieta, į kurią buvo įsibrauta, gali būti laikoma patalpa, saugykla ar saugoma teritorija. Pagal BK 178 straipsnio 2 dalį, gali būti įsibraunama:

¹⁷⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. birželio 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-455/2007.

¹⁷⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. balandžio 27 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-214/2010.

- 1) į patalpą;
- 2) į saugyklą;
- 3) į saugomą teritoriją.

Jeigu patalpa, saugykla ar saugoma teritorija gali būti pripažinta vieta, į kurią įsibraunama ir iš kurios pagrobiamas svetimas turtas, asmens veika gali būti kvalifikuojama pagal BK 178 straipsnio 2 dalį.

Teismų praktikoje ir baudžiamosios teisės teorijoje patalpa yra laikoma uždara erdvė, statinys, paprastai turintis stogą ir specialų įėjimą, skirtas žmonėms laikinai ar nuolat gyventi ir dirbti arba materialinėms vertybėms laikyti¹⁷⁸. Patalpos gali būti įvairių rūšių – gyvenamos, negyvenamos, laikinos, nuolatinės, priklausančios fiziniams arba juridiniams asmenims ir pan. Šiuo atveju paminėtina, kad tais atvejais, kai svetimas turtas yra pagrobiamas įsibraunant į gyvenamąją patalpą, yra pažeidžiama ne tik asmens nuosavybės teisė (pagrindinis objektas), bet ir jo teisė į gyvenamosios patalpos neliečiamumą (papildomas objektas), kurią užtikrina Konstitucijos 24 straipsnis, numatantis, kad žmogaus būstas yra neliečiamas ir į jį be gyventojų sutikimo įeiti neleidžiama kitaip, kaip tik teismo sprendimu arba įstatymo nustatyta tvarka tada, kai reikia garantuoti viešąją tvarką, sulaukyti nusikaltėlių, gelbėti žmogaus gyvybę, sveikatą ar turtą. Paminėtina, kad už svetimo turto pagrobimą įsibrovus į gyvenamąją patalpą atsakoma pagal Lietuvos Respublikos BK 178 straipsnio 2 dalį, t.y. ta pati straipsnio dalis numato baudžiamąją atsakomybę ir už įsibrovimą į gyvenamąsias bei negyvenamąsias patalpas, saugyklą ar saugomą teritoriją. Tuo tarpu pagal Rusijos BK 158 straipsnio 2 dalį atsakoma už vagystę neteisėtai patekus į patalpas ar kitas saugyklas, o pagal to paties straipsnio 3 dalį – neteisėtai patekus į gyvenamąsias patalpas, t.y. svetimo turto pagrobimas įsibrovus į gyvenamąsias patalpas išskirtas kaip atskiras vagystę kvalifikuojantis požymis, už kurį numatyta griežtesnė baudžiamoji atsakomybė nei už įsibrovimą į negyvenamąsias patalpas ar kitas saugyklas. Estijos BK 199 straipsnio 2 dalies 8 punkte numatyta baudžiamoji atsakomybė už vagystę, padarytą įsibraunant, t.y. nėra nurodoma vieta, į kurią įsibraunama ir iš kurios pagrobiamas svetimas turtas, o tuo tarpu Latvijos BK 175 straipsnio 3 dalyje pateikiamas išsamus tokių vietų sąrašas, t.y. svetimas turtas gali būti pagrobiamas patenkant į gyvenamąją vietą arba kitą patalpą, iš saugyklos arba jas jungiančių sistemų bei iš transporto priemonės.

---

¹⁷⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. 15 p. // *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 291.

Kalbant apie patalpos sąvoką ir jos požymius, yra svarbi LAT 2006 m. vasario 21 d. nutartis, kurioje teismas konstatavo, kad statomas gyvenamasis namas, iš kurio yra pagrobiamas turtas, negali būti pripažintas patalpa, jeigu neturi esminio ir patalpai būtino požymio – erdvės uždarumo, t.y. ji turi būti atskirta nuo išorinės aplinkos objektyviai egzistuojančiomis atitinkamomis priemonėmis, apsaugančiomis erdvės uždaramą. Jeigu vagystės metu tokio namo langų ir išorės durų angos bus atviros ir patekimui į tokio statinio vidų per jas objektyviai jokių kliūčių (laikinių ar pastovių) nebus įrengta, tai statinio vidaus erdvė nebus laikoma uždara ir toks statinys negalės būti pripažintas patalpa BK 178 straipsnio 2 dalies prasme¹⁷⁹. Atsižvelgiant į tai, erdvės uždarumas turėtų būti laikomas esminiu ir būtinu patalpos požymiu.

Pagal LAT, saugykla – tai tam tikras įrenginys, specialiai įrengtas ar skirtas nuolatiniam ar laikinam materialių vertybių saugojimui, saugomi fizinėmis, mechaninėmis, specialiomis elektrinėmis ar elektroninėmis apsaugos priemonėmis, pavyzdžiui, seifas, kasos aparato pinigų stalčius ir pan.¹⁸⁰. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaro autoriai saugyklą apibūdina kaip „vietą, įrenginį ar daiktą, specialiai pritaikytą, įrengtą ar paskirtą nuolatiniam ar laikinam materialinių vertybių saugojimui arba laikymui, kad jos nebūtų pagrobtos, nesugestų, nebūtų atsitiktinai sunaikintos dėl gamtos jėgų veikimo ir pan.“¹⁸¹. Lyginant šias sampratas, galima teigti, kad saugyklos paskirtis – nuolatinis ar laikinas materialių vertybių saugojimas įvairių apsaugos priemonių pagalba.

Paminėtina, kad pagal LAT formuojamą teismų praktiką tam tikrais atvejais svetimo turto pagrobimas iš automobilio yra pripažįstamas vagyste įsibraunant į saugyklą. LAT yra nurodęs, kad nors automobilis pagal savo paskirtį yra transporto priemonė, tačiau, jeigu iš mechaninėmis ar elektroninėmis priemonėmis saugomo automobilio pavagiami asmeniniai žmogaus daiktai ar automobilio priedai (automagnetolos, garso kolonėlės ir pan.), vagystė laikoma padaryta įsibraunant į saugyklą¹⁸². Tuo tarpu Rusijos baudžiamojoje teisėje vyrauja priešinga nuomonė. G. N. Borzenkov nurodo, kad vagystė

---

¹⁷⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. vasario 21 d. nutartis baudžiamojoje byloje 2K-73/2006.

¹⁸⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. 15 p.

¹⁸¹ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 292.

¹⁸² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. 15 p.

iš lengvojo automobilio salono, sunkvežimio kabinos negali būti kvalifikuojamas kaip vagystė įsibraunant, kadangi šie objektai nėra laikomi nei patalpomis, nei saugyklomis¹⁸³.

Saugoma teritorija gali būti apibūdinama kaip apibrėžtas vandens ar žemės plotas, specialiai įrengtas, pritaikytas ar skirtas nuolatiniam ar laikinam materialinių vertybių saugojimui, kuris, kaip ir saugykla, saugomas fizinėmis, mechaninėmis, specialiomis elektrinėmis ar elektroninėmis apsaugos priemonėmis¹⁸⁴.

Teisi A. Vosyliūte, kuri nurodo, kad visi aptarti elementai: vieta, iš kurios paimamas svetimas turtas (patalpa, saugykla, saugoma teritorija) ir įsibrovimas (t. y. patekimo į objektą neteisėtumas ir išankstinis pagrobimo tikslas) yra vienodai būtini norint inkriminuoti vagystę kvalifikuojantį požymį – įsibrovimą į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją¹⁸⁵. Šie elementai yra tarpusavyje susiję, tad turėtų būti vertinami visumoje ir nesant bent vieno iš jų, svetimo turto pagrobimas negalėtų būti kvalifikuojamas pagal BK 178 straipsnio 2 dalį.

Kišenvagystė. Pagal BK 178 straipsnio 2 dalį yra kvalifikuojami ir tie atvejai, kai svetimas turtas yra pagrobiamas viešoje vietoje iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio. Baudžiamajame įstatyme tiesiogiai įvardijama, kad tokia asmens veika yra laikoma kišenvagyste, t.y. jame pateikiama kišenvagystės sąvokos samprata.

Kišenvagystė yra vienas iš vagystės kvalifikuojamųjų požymių, didinančių tiek šios veikos, tiek ir ją padariusio asmens pavojingumą. Kalbėdami apie kišenvagystes, G. N. Borzenkov, A. I. Rarog pažymi, kad paprastai asmeniui, darančiam kišenvagystes, yra būdingas profesionalumas¹⁸⁶. Rusijos baudžiamosios teisės teorijoje pabrėžiama, kad toks turto pagrobimas išsiskiria kaltininko išūlumu ir tuo, kad šis nusikaltimas padaromas ne tik esant nukentėjusiajam, bet ir jam nepastebint slapto turto pagrobimo, esant fiziniam kontaktui su juo (pavyzdžiui, vagiant iš drabužių kišenių) arba iš daiktų, kuriuos nukentėjusysis laiko rankose arba kuriuos jis turi su savimi arba kurie yra netoli nukentėjusiojo, jo matomumo ribose¹⁸⁷.

---

¹⁸³ Борзенков Г. Н., Иногамова - Хегай Л. В., Комиссаров В. С. [и др.] *Российское уголовное право: Учебник. В двух томах. Том 2. Особенная часть.* – Москва: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. С. 187.

¹⁸⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. 15 p. // *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis.* Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 292.

¹⁸⁵ Vosyliūtė A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę.* Daktaro disertacija. – Vilniaus universitetas, 2009. P. 152.

¹⁸⁶ Борзенков Г. Н., Иногамова - Хегай Л. В., Комиссаров В. С. [и др.] *Российское уголовное право: Учебник. В двух томах. Том 2. Особенная часть.* – Москва: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. С. 189. // *Уголовное право России. Особенная часть.* Под ред. А. И. Рарога. – Москва: Эксмо, 2009. С. 158.

¹⁸⁷ *Российское уголовное право. Особенная часть: Учебник для вузов.* – СПб: Питер, 2008. С. 204.

Pagal baudžiamąjį įstatymą kišenvagystę apibūdina nusikalstamos veikos padarymo vieta ir svetimo turto buvimo vieta, t.y. inkriminuojant vagystę būtina konstatuoti ne tik, kad vagystė buvo padaryta viešoje vietoje, bet ir tai, kad svetimas turtas buvo pagrobtas iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio. Teismų praktikoje pabrėžiama, kad pagal BK 178 straipsnio 2 dalį yra kvalifikuojamas tik toks nusikaltimas, kai jis padaromas viešojoje vietoje pagrobiant svetimą turtą iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio, kuriuos tas asmuo betarpiškai turi (pavyzdžiui, ištraukiama piniginė iš švarko, kurį apsivilkęs nukentėjęsysis ir pan.)¹⁸⁸, t.y. kišenvagystė suprantama siauriau nei baudžiamajame įstatyme, nes jos samprata papildyta nauju elementu – asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio betarpišku buvimu pas asmenį. Kitaip nei Lietuvos BK, Rusijos BK 158 straipsnio 2 dalies d punkte kišenvagystė yra apibūdinama kaip vagystė padaryta iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio rankinio nešulio, esančio pas nukentėjusįjį, t.y. šiame baudžiamajame įstatyme jau yra tiesiogiai įtvirtintas drabužių, rankinės ar kitokio rankinio nešulio buvimas pas nukentėjusįjį, tačiau nėra išskiriama ir nurodoma tokios vagystės padarymo vieta, t.y. vieša vieta. Tuo tarpu Latvijos BK ir Estijos BK kišenvagystė nenumatyta nei kaip vagystę kvalifikuojantis požymis, nei kaip atskira nusikalstama veika nuosavybei.

Kalbant apie kišenvagystę, svarbu paminėti, kad A. Vosyliūtė išskiria tris būtinus kišenvagystės požymius ir nurodo, kad veika gali būti kvalifikuojama kaip kišenvagystė tik nustačius visų šių požymių visumą:

1. Nusikaltimas turi būti padarytas viešoje vietoje;
2. Svetimas turtas turi būti pagrobtas iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio;
3. Asmens drabužiai, rankinė ar kitoks nešulys turi būti asmens laikomi su savimi¹⁸⁹.

Atsižvelgiant į tai, kvalifikuojant asmens veiką pagal BK 178 straipsnio 2 dalį, turi būti nustatyta svetimo turto pagrobimo vieta, t.y. vieša vieta, pagrobto svetimo turto buvimo vieta, t.y. svetimas turtas turėjo būti asmens drabužiuose, rankinėje ar kitokiame nešulyje, kuriuos nukentėjęsysis laikė su savimi, t.y. betarpiškai turėjo.

Kaip jau buvo minėta, kišenvagystė gali būti padaroma tik viešoje vietoje. Svetimo turto pagrobimas iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio yra laikomas

---

¹⁸⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. 17 p. // Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-364/2005.

¹⁸⁹ Vosyliūtė A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę*. Daktaro disertacija. – Vilniaus universitetas, 2009. P. 154-155.

padarytas viešojoje vietoje, kai kaltininkas veikia nepaisydamas aplinkinių žmonių autobuse, gatvėje, teismo patalpose, mitinge, turguje ar kitoje panašioje vietoje, taip pat kai veikia padaroma gatvėje, laiptinėje, lifte ar kitoje panašioje vietoje, nors aplinkui ir nebuvo kitų žmonių (tik nukentėjusysis ir kaltininkas)¹⁹⁰. Pagal LAT formuojamą teismų praktiką viešąja yra laikoma „tokia vieta, kurioje nusikalstamos veikos padarymo metu yra ar turi teisę lankytis kiti asmenys. Svarbu tai, kad dėl laisvo priėjimo prie tokios vietos joje bet kuriuo momentu gali atsirasti kiti asmenys, kurie dėl kaltininko veiksmų patirs nepatogumų“¹⁹¹. Kalbėdama apie viešas vietas A. Vosyliūtė teigia, kad „gyvenamasis butas, namas ar jo kiemas, kuriame dėl vienokių ar kitokių priežasčių savininko sutikimu susirinko ir bendrauja kiti žmonės, negalėtų būti pripažintas viešąja vieta šio straipsnio prasme“¹⁹². Kita vertus, autoriaus nuomone, daugiabučių gyvenamųjų namų kiemai turėtų būti laikomi viešąja vieta, nes juose kiti žmonės gali būti be jokio sutikimo ar leidimo. Atsižvelgiant į tai, pačia bendriausia prasme viešąja gali būti laikoma tokia vieta, kurioje padaroma kišenvagystė, jeigu joje yra arba turi teisę būti kiti žmonės.

Kišenvagystė yra ne bet koks svetimo turto pagrobimas viešojoje vietoje, o tik iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio, t.y. baudžiamajame įstatyme tiesiogiai įvardintų alternatyvių svetimo turto buvimo vietų. Drabužis gali būti suprantamas kaip bet kuris žmogaus kūno apdaras, apsivilkimas, rankinė – kaip tam tikras moterų krepšys, krepšelis, o nešulys – tai, kas nešama rankoje, ant pečių¹⁹³, pavyzdžiui, kuprinė, lagaminas ir pan. Šiuo atveju taip pat gali būti paminėta Z. A. Neznamova, kuri drabužius apibūdina kaip daiktus, kurie dengia žmogaus kūną (paltas, striukė, lietpaltis, suknelė, švarkas, kelnės ir pan.), o rankinė – kaip specialios formos krepšį, pagamintą iš audinio, odos ar kitokios medžiagos, skirtą nešioti įvairiems daiktams¹⁹⁴. Įdomu tai, kad Rusijos BK 158 straipsnio 2 dalies d punkte tarp svetimo turto buvimo vietų yra įvardintas ir kitas rankinis nešulys (atitinkamai pagal Lietuvos BK 178 straipsnio 2 dalį – kitoks nešulys), kuris šiame baudžiamajame įstatyme nėra apibūdinamas, tad gali būti bet kokio pavidalo – dėžutė, ryšulys, portfelis, lagaminas ir t.t.¹⁹⁵. Manytina, kad panašiai turėtų būti

¹⁹⁰ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 294.

¹⁹¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. kovo 16 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-136/2010. // Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. gruodžio 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje 2K-796/2007. // Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. spalio 8 d. nutartis baudžiamojoje byloje 2K-670/2002.

¹⁹² Vosyliūtė A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę*. Daktaro disertacija. – Vilniaus universitetas, 2009. P. 155.

¹⁹³ Dabartinės lietuvių kalbos žodynas [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.lki.lt/dlkz>> [žiūrėta 2011-03-11] // Lietuvių kalbos žodynas [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.lkz.lt/startas.htm>> [žiūrėta 2011-03-11].

¹⁹⁴ *Уголовное право. Особенная часть: учебник*. Отв. ред. И. Я. Козаченко, Г. П. Новоселов. – Москва: Норма, 2008. С. 241-242.

¹⁹⁵ *Российское уголовное право. Особенная часть: Учебник для вузов*. – СПб: Питер, 2008. С. 204.

suprantamas ir Lietuvos Respublikos baudžiamajame įstatyme vartojama „kitokio nešulio“ sąvoka. Tačiau neturėtų būti pamirštama, kad visais atvejais šie daiktai, darant kišenvagystę, yra svetimo turto buvimo vieta, t.y. vieta, iš kurios svetimas turtas yra pagrobiamas.

Jeigu svetimas turtas pagrobiamas kartu su drabužiais, rankine ar kitokiu nešuliu, tokia asmens veika nėra kvalifikuojama kaip kišenvagystė. LAT yra išaiškinęs, kad „jei viešoje vietoje iš asmens pagrobiami jo drabužiai, rankinė, ar kitoks nešulys kartu su juose buvusiu turtu, tokia veika kaip kišenvagystė nekvalifikuojama“¹⁹⁶. Z. A. Neznamova taip pat nurodo, kad pačių drabužių, rankinės ar kitokio rankinio nešulio vagystė negali būti laikoma kišenvagyste ir kvalifikuojama pagal Rusijos BK 158 straipsnio 2 dalies d punktą¹⁹⁷. Be to, paminėtina, kad LAT požiūriu „jei asmens drabužiai, rankinė ar kitoks nešulys ir juose esantis turtas yra palikti ar perduoti daiktams saugoti skirtoje vietoje, tai vagystė iš drabužių, rankinės ar kitokio nešulio, taip pat ir pačių išvardytų daiktų vagystė kvalifikuojama kaip svetimo turto pagrobimas įsibrovus į saugyklą“¹⁹⁸.

Paprastai kišenvagystės atveju yra pagrobiamas nedidelės vertės svetimas turtas, pavyzdžiui, piniginė, žiedas, akiniai ir pan., tačiau jeigu tokio turto vertė viršytų 250 MGL dydį, veika turėtų būti laikoma didelės vertės svetimo turto pagrobimu ir kvalifikuojama pagal BK 178 straipsnio 3 dalį.

Kaip jau buvo minėta, teismų praktikoje ir baudžiamosios teisės teorijoje yra nurodomas dar vienas kišenvagystės elementas – drabužių, rankinės ar kitokio nešulio betarpiškas buvimas pas nukentėjusįjį. A. Vosyliūtės nuomone, „asmens drabužiai, rankinė, kitas nešulys turi būti fiziškai kartu su asmeniu, t. y. jo turimi su savimi, esantys tiesiogiai pas jį“¹⁹⁹. Pagal L. D. Gauchman ir S. V. Maksimov, „esančius su nukentėjusiuoju būtina suprasti drabužius, esančius ant nukentėjusiojo, taip pat ir esančius jo rankose, krepšį arba kitą rankinį nešulį, esantį ne tik pas nukentėjusįjį rankose, bet ir ant jo (pavyzdžiui, kuprinę) arba greta jo“²⁰⁰.

Automobilio pagrobimas. BK 178 straipsnio 2 dalyje numatytas vagystę kvalifikuojančių požymių sąrašas yra užbaigiamas numatant automobilio pagrobimą. Šis

¹⁹⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. 17 p.

¹⁹⁷ *Уголовное право. Особенная часть: учебник*. Отв. ред. И. Я. Козаченко, Г. П. Новоселов. – Москва: Норма, 2008. С. 242.

¹⁹⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. 17p.

¹⁹⁹ Vosyliūtė A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę*. Daktaro disertacija. – Vilniaus universitetas, 2009. P. 159.

²⁰⁰ *Особенная часть Уголовного кодекса Российской Федерации: комментарий, судебная практика, статистика*. Под ред. В. М. Лебедева. – Москва: Издательский Дом «Городец», 2009. С. 262.

požymis baudžiamajame įstatyme įtvirtintas 2003 m. gegužės 1 d.²⁰¹ ir nuo to laiko automobilio pagrobimas yra pripažįstama kvalifikuota vagyste ir užtraukia griežtesnę baudžiamąją atsakomybę. Šiuo atveju baudžiamasis įstatymas konkretizuoja vagystės dalyką, numatydamas, kad vagystę kvalifikuoja specifinis nusikalstamos veikos dalykas – automobilis. Lyginant Lietuvos BK su kitų šalių baudžiamaisiais įstatymais, paminėtina, kad pagal Rusijos BK, Estijos BK ir Latvijos BK automobilio pagrobimas nėra laikomas vienu iš vagystę kvalifikuojančių požymių, tad tokia asmens veika yra kvalifikuojama kaip paprasta vagystė.

Baudžiamajame įstatyme „automobilio“ sąvoka nėra atskleidžiama. Šiuo atveju svarbu paminėti, kad pagal LAT suformuotą teismų praktiką, „automobiliu laikoma bet kokia transporto priemonė, skirta važiuoti keliu ir vežti krovinius ir (ar) keleivius arba vilkti kitas transporto priemones. Automobiliams nepriskiriami motociklai, traktoriai ir savaeigės mašinos, taip pat savadarbės transporto priemonės, nustatyta tvarka neįregistruotos valstybės registre kaip automobiliai, bei transporto priemonės, išregistruotos baigus jas eksploatuoti ir akivaizdžiai netinkamos eksploatuoti“²⁰². Pagal Kelių eismo taisykles automobiliu yra laikoma bet kokia motorinė transporto priemonė, skirta važiuoti keliu, vežti krovinius ir (ar) keleivius ir vilkti kitas transporto priemones, ir prie automobilių nėra priskiriami traktoriai, motociklai, savaeigės mašinos²⁰³.

Kaip jau buvo minėta, vagystės dalyku yra svetimas turtas, t.y. toks, į kurį kaltininkas neturi jokių teisių. Šiuo atveju ir automobilis turi būti kaltininkui svetimas, t.y. jis neturi turėti jokių teisių į jį – kaltininkui automobilis neturi priklausyti nuosavybės teise ar būti kitokiu būdu teisėtai jo valdomas ir kaltininkas neturi būti asmeniu, kuris teisėtai jį vairuoja²⁰⁴, pavyzdžiui, esant savininko sutikimui ar leidimui, dėl tarnybinės ar darbinės veiklos ir pan. Paminėtina ir tai, kad šiuo atveju yra svarbi ir vagystės dalyko, t.y. automobilio vertė, nes jeigu pagrobto automobilio vertė viršija 250 MGL, kaltininko veika turi būti kvalifikuojama kaip didelės vertės svetimo turto pagrobimas pagal BK 178 straipsnio 3 dalį, o ne kaip automobilio pagrobimas.

Reikėtų pritarti A. Vosyliūtės nuomonei, kad inkriminuojant automobilio pagrobimą, svarbu nustatyti ir tai, kad kaltininkas suvokė grobiąs automobilį. Jei

²⁰¹ Baudžiamojo kodekso, patvirtinto 2000 m. rugsėjo 26 d. įstatymu Nr. VIII-1968, 4, 7, 9, 23, 25, 37, 39, 44, 46, 47, 48, 51, 61, 62, 65, 67, 74, 75, 90, 92, 95, 97, 102, 105, 118, 119, 143, 175, 178, 186, 187, 188, 189, 199, 202, 212, 213, 215, 227, 249, 250, 251, 257, 260, 263, 272, 281, 291 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei Kodekso papildymo 39(1) ir 306(1) straipsniais įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 38-1733.

²⁰² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. 16 p.

²⁰³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 11 d. nutarimas Nr. 1950 „Dėl kelių eismo taisyklių patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 7-263.

²⁰⁴ *Российское уголовное право. Особенная часть: Учебник для вузов.* – СПб: Питер, 2008. С. 231.

kaltininkas grobė svetimą turtą ne kaip automobilį, o tik kaip metalo laužą, tai pagrobto turto vertė (o kartu ir kvalifikuojamasis požymis) turėtų būti nustatoma atsižvelgiant į metalo laužo supirkimo kainą²⁰⁵.

Taigi, jeigu pagrobama transporto priemonė, kiekvienu konkrečiu atveju turi būti nustatoma, ar ji gali būti laikoma automobiliu BK 178 straipsnio 2 dalies prasme ir ar ji grobimo metu kaltininkas nepriklausė nuosavybės teise ir nebuvo kitokiu būdu teisėtai jo valdoma bei kaltininkas nebuvo asmeniu, kuris teisėtai ją vairuoja

4.2. Itin kvalifikuotos vagystės sudėtys

BK 178 straipsnio 3 dalyje numatyta itin kvalifikuotų vagystės sudėties požymių grupė, kuri apima didelės vertės svetimo turto pagrobimą, didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių pagrobimą ir svetimo turto pagrobimą dalyvaujant organizuotoje grupėje. Jeigu nustatomas bent vienas iš šių požymių, vagystė yra laikoma sunkiu nusikaltimu ir kvalifikuojama pagal BK 178 straipsnio 3 dalį.

Didelės vertės svetimas turtas. Jeigu kaltininkas pagrobia didelės vertės svetimą turtą, jo veika kvalifikuojama pagal BK 178 straipsnio 3 dalį. Šis vagystę kvalifikuojantis požymis susijęs su nusikalstamos veikos dalyku, o būtent – su jo verte. Galima teigti, kad šios kvalifikuotos vagystės dalykas yra specifinis – ne bet koks svetimas turtas, o tik didelės vertės. Pagal baudžiamąjį įstatymą didelė svetimo turto vertė parodo didesnę vagystės pavojingumą, tad tokio turto pagrobimas užtraukia griežtesnę baudžiamąją atsakomybę.

Kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose grobiamo svetimo turto didelė vertė (juose įvardijamas kaip stambus mastas) taip pat yra reikšminga vagystės kvalifikavimui. Estijos BK 199 straipsnio 2 dalies 6 punktą numato baudžiamąją atsakomybę už stambaus masto svetimo turto pagrobimą, Rusijos BK – ne tik už stambaus (158 straipsnio 3 dalies b punktas), bet ir itin stambaus masto (158 straipsnio 4 dalies b punktas) vagystę, tuo tarpu Latvijos BK tokios vertės (masto) svetimo turto pagrobimas nėra numatytas nei kaip vagystę kvalifikuojantis požymis, nei kaip savarankiška nusikalstama veika nuosavybei.

Pagrobtas svetimas turtas, atsižvelgiant į BK 190 straipsnio 1 dalį, yra laikomas didelės vertės, kai turto vertė viršija 250 MGL dydžio sumą. Pažymėtina, jog LAT,

---

²⁰⁵ Vosiūnė A. Automobilio pagrobimo samprata ir kvalifikavimo ypatumai teismų praktikoje. *Lietuvos Respublikos kodeksui – 10 metų: recenzuojamų mokslinių straipsnių, skirtų baudžiamosios politikos ir baudžiamųjų įstatymų teisėkūros, baudžiamosios teisės, baudžiamojo proceso ir nusikaltimų kvalifikavimo problematikai, rinkinys*. Vilnius, Registrų centras, 2011. P. 327-329.

kalbėdamas apie didelės vertės svetimo turto pagrobimą, yra išaiškinęs, kad veikos kvalifikavimui pagal BK 178 straipsnio 3 dalį neturi reikšmės, kiek pagrobto turto vertė viršija 250 MGL dydžio sumą²⁰⁶. Jeigu pagrobto turto vertė neviršija 250 MGL dydžio sumos, kaltininko veika kvalifikuojama pagal BK 178 straipsnio 1 dalį (su sąlyga, kad pagrobto turto vertė viršija 3 MGL dydžio sumą ir nėra nustatyta kitų vagystę kvalifikuojančių požymių). Konkreti turto vertė nustatoma pagal jo rinkos kainą, esančią nusikalstamos veikos padarymo metu. A. Drakšienės nuomone, pagrobto turto vertė apima tik realiai svetimo turto pagrobimu padarytą turtinę žalą, į kurią neįeina negauta nauda ar nuostoliai, kuriuos patiria savininkas ar teisėtas turtas valdytojas dėl vagystės negalėdami realizuoti savo turtinių interesų²⁰⁷. Rusijos baudžiamosios teisės teorijoje taip pat teigiama, kad vagyste savininkui ar teisėtam turtui valdytojui padaryta turtinė žala neapima negautų pajamų ir kitų galimų materialinių nuostolių²⁰⁸.

Paprastai didelės vertės svetimas turtas pagrobiamas viena veika. Tais atvejais, kai kaltininkas padaro keletą vagysčių, kurių metu pagrobto turto vertė viršija 250 MGL, kiekvienos nusikalstamos veikos metu pagrobto turto vertė turi būti įvertinama atskirai ir ji negali būti aritmetiškai sudedama, tad kaltininkas už pavienius nusikaltimus, kurių metu bendra pavogto turto vertės suma ir viršija 250 MGL, pagal BK 178 straipsnio 3 dalį neatsako²⁰⁹. Atsižvelgiant į tai, pavienių vagysčių metu pagrobto turto vertės negali būti aritmetiškai sudedamos, išskyrus tuos atvejus, kai veikas sieja vieningas nusikalstamas sumanymas, t.y. kai svetimas turtas pagrobiamas tęstinės vagystės metu. Jeigu tęstinės vagystės metu pagrobto turto vertė viršija 250 MGL, veika jau turi būti kvalifikuojama pagal BK 178 straipsnio 3 dalį²¹⁰. Šiuo atveju atskirus tęstinės vagystės epizodus tarpusavyje apjungia vieningas nusikalstamas sumanymas, t.y. vieninga tyčia. Teisūs yra L. D. Gauchman ir S. V. Maksimov, kurie kalbėdami apie Rusijos BK 158 straipsnio 3 dalies b punkte numatytą stambaus masto vagystę, ją apibūdina kaip svetimo turto pagrobimą tiek viena, tiek ir keliomis vagystėmis, tačiau su sąlyga, kad kaltininko nusikalstamas sumanymas buvo padaryti stambaus masto vagystę²¹¹. A. V. Naumov taip pat akcentuoja nusikalstamo sumanymo svarbą ir nurodo, kad jeigu tokiu atveju nebuvo

---

²⁰⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. sausio 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-68/2011.

²⁰⁷ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. *Specialioji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 297.

²⁰⁸ *Российское уголовное право. Особенная часть: Учебник для вузов*. – СПб: Питер, 2008. С. 194.

²⁰⁹ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. *Specialioji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 297.

²¹⁰ Ten pat. P. 297.

²¹¹ *Особенная часть Уголовного кодекса Российской Федерации: комментарий, судебная практика, статистика*. Под ред. В. М. Лебедева. – Москва: Издательский Дом «Городец», 2009. С. 262.

nusikalstamo sumanymo pagrobti svetimą turtą stambiu mastu, tai kelių vagysčių metu pagrobto turto mastas negali būti sudedamas²¹².

Nusikalstamo sumanymo pagrobti didelės vertės turtą buvimas padeda atriboti tęstinį didelės vertės svetimo turto pagrobimą nuo pavienių vagysčių. Atsižvelgiant į tai, autoriaus nuomone, tikslas pagrobti ne bet kokios, o tik didelės vertės svetimą turtą yra būtinu kvalifikuotos vagystės, numatytos BK 178 straipsnio 3 dalyje, sudėties subjektyviuoju požymiu. A. V. Naumov pabrėžia, kad vagystės, padarytos stambiu mastu, atveju kaltininko nusikalstamas sumanymas turi būti nukreiptas į stambaus masto svetimo turto pagrobimą²¹³, t.y. kaltininkas turi turėti tikslą pagrobti stambaus masto (didelės vertės) turtą. LAT 2005 m. birželio 23 d. nutarime Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ yra išaiškines, kad tais atvejais, „kai yra veika kvalifikuojančių požymių, būtina nustatyti, kad kaltininkas šiuos požymius suvokė“²¹⁴. Sutinkant su šiuo išaiškinimu ir jį taikant didelės vertės svetimo turto pagrobimui, galima teigti, kad kaltininkas visais atvejais turi suvokti svetimo turto didelę vertę ir veika negali būti kvalifikuojama kaip didelės vertės turto vagystė remiantis vien tik didele turto verte, t.y. objektyviuoju kriterijumi – faktinėmis nusikalstamos veikos aplinkybėmis. Nekelia abejonių, kad vagystės kvalifikavimas pagal BK 178 straipsnio 3 dalį yra pagrįstas tais atvejais, kai kaltininkas siekia pagrobti didelės vertės svetimą turtą (t.y. apibrėžta tyčia grobiamo turto vertės atžvilgiu) ir tokį turtą pagrobia, t.y. jau prieš darydamas vagystę suvokia, kad kėsinaisi į didelės vertės svetimą turtą. Jeigu turto grobimas nėra baigiamas dėl nuo kaltininko valios nepriklausančių aplinkybių arba pagrobto turto reali vertė nėra didelė, kaltininko veika pagrįstai turi būti kvalifikuojama kaip pasikėsinimas pagrobti didelės vertės svetimą turtą. Abiem atvejais lemiamą reikšmę turi subjektyvus kaltininko suvokimas apie grobiamo turto didelę vertę, t.y. subjektyvus kriterijus – tikslas pagrobti didelės vertės turtą.

Kita vertus nėra aišku, kaip turėtų būti kvalifikuojama veika tada, kai kaltininkas turi tikslą pagrobti ne didelės vertės turtą, tačiau pagrobto turto reali vertė yra didelė. Aptartini du atvejus:

1. Kaltininkas prieš darydamas vagystę nesuvokia, kad kėsinaisi į didelės vertės turtą, tačiau jos darymo metu suvokia, kad grobia didelės vertės turtą ir jį pagrobia;

---

²¹² *Курс Российского уголовного права. Особенная часть.* Под ред. В. Н. Кудрявцева, А. В. Наумова. – Москва: Спарк, 2002. С. 338.

²¹³ Ten pat. С. 338.

²¹⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. 14 p.

2. Kaltininkas nesuvokia, kad pagrobtas turtas yra didelės vertės, t.y. mano, kad pagrobtas turtas nėra didelės vertės.

Pirmuoju atveju, kaltininko veika turėtų būti kvalifikuojama kaip didelės vertės svetimo turto pagrobimas, nes vagystės darymo metu keičiasi kaltininko tyčios turinys ir kryptingumas – apibrėžta tyčia pagrobtai ne didelės vertės turtą tampa apibrėžta tyčia pagrobtai didelės vertės turtą. Jeigu šiuo atveju turto grobimas nėra baigiamas dėl nuo kaltininko valios nepriklausančių aplinkybių, veika turėtų būti kvalifikuojama kaip pasikėsėjimas pagrobtai didelės vertės turtą. Svarbu paminėti, jog LAT yra išaiškinęs, kad „nustatydami nusikalstamo sumanymo turinį, teismai turi neapsiriboti pirmine jo forma, tačiau privalo aiškintis jo dinamiką visos nusikalstamos veikos darymo metu“²¹⁵, t.y. nurodęs, kad nusikalstamo sumanymo turinys veikos darymo metu gali keistis.

Antruoju atveju, nors pagrobto turto reali vertė yra didelė, tačiau kaltininkas tokį turtą pagrobia nesuvokdamas didelės turto vertės. Atsižvelgiant į LAT išaiškinimą, kaltininkui nesuvokus didelės pagrobto turto vertės, veika negalėtų būti kvalifikuojama pagal BK 178 straipsnio 3 dalį. Autoriaus nuomone, šiuo atveju turi būti akcentuojamas ne tik subjektyvusis, bet ir objektyvusis kriterijus, t.y. turėtų būti atsižvelgiama ir į faktines nusikalstamos veikos aplinkybes (turto pobūdį, paskirtį ir pan.), ir į asmenines kaltininko savybes, pavyzdžiui, išsilavinimą, amžių, gyvenimišką patirtį, profesiją ir pan., ir pagal jas sprendžiama ar kaltininkas galėjo ir turėjo suvokti, kad grobia didelės vertės svetimą turtą. Kalbėdamas apie panašias situacijas, S. Bikelis įveda kaltininko abejonės dėl faktinių nusikalstamos veikos aplinkybių sąvoką. Pasak jo, tokia abejonė gali būti labai įvairaus laipsnio, nes priklauso nuo aplinkybės suvokimo prielaidų teikiamos informacijos išsamumo ir prieštaravimo. Ji gali būti didelio laipsnio, artima visiškam aplinkybės nesuvokimui, taip pat menko, artima įsitikinimui dėl faktinės aplinkybės ir įvairūs tarpiniai abejonės laipsniai²¹⁶. Reikėtų sutikti su A. Vosyliūtės nuomone, kad „visais atvejais veika kvalifikuojant pagal BK 178 straipsnio 3 dalį turi būti įrodoma, kad kaltininkas siekė pagrobtai didelės vertės turtą, o jei nesiekė, tai bent numatė didelės vertės turto užvaldymą kaip labai tikėtiną“²¹⁷, t.y. kad kaltininko abejonė dėl didelės turto vertės buvo menko laipsnio.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, didelės vertės svetimo turto pagrobimu turėtų būti laikomi atvejai, kai kaltininkas viena arba keliomis vagytėmis, esant vieningam

---

²¹⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. 14 p.

²¹⁶ Bikelis S. Kaltininko abejonė dėl nusikalstamos veikos aplinkybių ir jos baudžiamasis teisinis vertinimas. *Jurisprudencija*, 2007, Nr. 8 (98). P. 42.

²¹⁷ Vosyliūtė A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę*. Daktaro disertacija. – Vilniaus universitetas, 2009. P. 208.

nusikalstamam sumanymui, t.y. vieningai tyčiai pagrobti didelės vertės svetimą turtą, pagrobta turtą, kurio vertė nusikalstamos veikos padarymo metu viršija 250 MGL dydžio sumą ir kiekvienu konkrečiu atveju turėtų būti nustatomas kaltininko tikslas pagrobti ne bet kokią svetimą turtą, o tik didelės vertės. Nesant tikslo pagrobti didelės vertės turtą, bet tokios vertės svetimą turtą pagrobus, veika galėtų būti kvalifikuojama pagal BK 178 straipsnio 3 dalį tik tuo atveju, jeigu nustatoma, kad kaltininkas galimybė suvokti didelę svetimo turto vertę pagal faktines nusikalstamos veikos aplinkybes ir savo asmenines savybes buvo labai tikėtina.

Svetimų didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių pagrobimas. Nuo 2007 m. liepos 21 d. didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių pagrobimas priskirtas prie vagystę kvalifikuojančių požymių. Šis požymis taip pat yra susijęs su vagystės dalyku. Šiuo atveju vagystę kvalifikuoja specifinis nusikalstamos veikos dalykas, t.y. mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės. Kita vertus, ne visos vertybės, turinčios mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės, gali būti kvalifikuotos vagystės dalyku, o tik tos, kurios turi didelę reikšmę.

Estijos BK 199 straipsnio 2 dalies 3 punkte numatytas toks pats, kaip ir Lietuvos BK 178 straipsnio 3 dalyje, vagystę kvalifikuojantis požymis, t.y. vagystę kvalifikuoja didelė mokslinė, kultūrinė ar istorinė jos dalyko reikšmė. Tuo tarpu Latvijos baudžiamajame įstatyme tokio svetimo turto pagrobimas nėra numatytas nei kaip vagystę kvalifikuojantis požymis, nei kaip savarankiška nusikalstama veika nuosavybei. Rusijos BK 164 straipsnio 1 dalyje yra numatyta baudžiamoji atsakomybė už ypatingos istorinės, mokslinės, meninės ar kultūrinės reikšmės daiktų ir dokumentų pagrobimą, t.y. tokio turto pagrobimas yra įtvirtintas savarankiška nusikalstamos veikos sudėtimi, o ne numatytas kaip vagystę kvalifikuojantis požymis. Be to, šiame baudžiamajame įstatyme yra vartojama ypatingos, o ne didelės reikšmės sąvokos. Kita vertus tiek didelė, tiek ir ypatinga reikšmė yra vertinamieji požymiai, t.y. jų turinys baudžiamajame įstatyme nėra apibūdinamas, tad turi būti nustatomas kiekvienu konkrečiu atveju.

A. Vosyliūtės nuomone, didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių „pagrobimo <...> didesnis pavojingumas grindžiamas tuo, kad tokia veika yra pažeidžiama ne tik nuosavybė, bet ir valstybės saugomas istorinis – kultūrinis paveldas“²¹⁸. Valstybės saugomas istorinis – kultūrinis paveldas yra papildomu kvalifikuotos vagystės, numatytos BK 178 straipsnio 3 dalyje, objektu. Šiuo atveju

---

²¹⁸ Vosyliūtė A. Vagystę kvalifikuojančio požymio – didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės – samprata teisės moksle ir teismų praktikoje. *Teisė*, 2010, Nr. 75. P. 57.

vagystės pavojingumą lemia ne pagrobtų vertybių vertė, o jų didelė mokslinė, istorinė ar kultūrinė reikšmė, kuri pasireiškia tokių vertybių išskirtinumu, nepakartojamumu ir pan.

Z. A. Neznamova, kalbėdama apie Rusijos BK 164 straipsnį, teigia, kad šiuo atveju grobiamo turto materialinė vertė nėra svarbi veikos kvalifikavimui, nors paprastai jos piniginė išraiška būna pakankamai didelė²¹⁹. Rusijos baudžiamosios teisės teorijoje taip pat teigiama, kad galimi atvejai, kai tam tikras turtas gali neturėti jokios materialinės vertės, tačiau turėti ypatingą kultūrinę reikšmę²²⁰. Taigi, teorine prasme didelę mokslinę, istorinę ar kultūrinę reikšmę turinčių vertybių reali vertė gali vieną ar kelis kartus viršyti 250 MGL dydžio sumą arba jos neviršyti arba šios vertybės gali neturėti reikšmingos materialinės vertės. Visais atvejais jų materialinė vertė neturi jokios reikšmės vagystės kvalifikavimui pagal BK 178 straipsnio 3 dalį. Taip pat nėra svarbu, kiek vertybių, turinčių didelę mokslinę, istorinę ar kultūrinę reikšmę, kaltininkas pagrobia, nes jau bent vienos tokios vertybės pagrobimas leidžia veiką kvalifikuoti pagal BK 178 straipsnio 3 dalį²²¹.

Įstatymų leidėjas numatė, kad pagal BK 178 straipsnio 3 dalį atsako tas, kas pagrobia didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčias vertybes, tačiau baudžiamajame įstatyme nenurodė, kokios vertybės turėtų būti laikomos turinčiomis mokslinę, istorinę ar kultūrinę reikšmę ir kokiais kriterijais remiantis turėtų būti nustatoma didelė jų reikšmė. Atsižvelgiant į tai, kiekvienu konkrečiu atveju kvalifikuojant vagystę pagal BK 178 straipsnio 3 dalį, t.y. nustatant ar vagystės būdu pagrobtos vertybės turi mokslinę, istorinę ar kultūrinę reikšmę ir vertinant ar jų reikšmė yra didelė yra svarbūs kiti įstatymai ir teisės aktai, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymas²²², Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas²²³ ir pan. Kiekvienu konkrečiu atveju tokių vertybių reikšmę nustatytų ir ją įvertintų specialistai ar ekspertai.

Kalbant apie didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių pagrobimą, yra svarbu, jog kaltininkas suvoktų (žinotų), kad grobiamos vertybės turi didelę mokslinę, istorinę ar kultūrinę reikšmę, ir turėtų tikslą jas pagrobtį. Reikėtų sutikti su L. D. Gauchman ir S. V. Maksimov bei Z. A. Neznamova, kurie akcentuoja asmens

---

²¹⁹ Уголовное право. Особенная часть: учебник. Отв. ред. И. Я. Козаченко, Г. П. Новоселов. – Москва: Норма, 2008. С. 272.

²²⁰ Российское уголовное право. Особенная часть: Учебник для вузов. – СПб: Питер, 2008. С. 223.

²²¹ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 298.

²²² Valstybės žinios, 1996, Nr. 14-352.

²²³ Valstybės žinios, 1995, Nr. 3-37.

žinojimą apie ypatingą nusikalstamos veikos dalyko reikšmę²²⁴. Rusijos baudžiamojoje teisėje toks asmens žinojimas yra laikomas būtinu kvalifikuotos vagystės sudėties subjektyviosios pusės požymiu²²⁵. Z. A. Neznamova pateikia tokį Rusijos BK 164 straipsnio 1 dalyje numatyto nusikaltimo apibūdinimą – tai neteisėtas ir neatlygintinis pagrobimas daiktų ir dokumentų, turinčių ypatingą istorinę, mokslinę, meninę ar kultūrinę reikšmę, su tikslu juos pasisavinti savo ar kitų asmenų naudai ir padaryti tokio turto savininkui ar teisėtam jo valdytojui materialinę žalą²²⁶. Taigi Rusijos baudžiamojoje teisėje yra akcentuojamas tiek asmens žinojimas apie ypatingą turto reikšmę, tiek ir tikslas tokį turtą pagrobti savo ar kitų asmenų naudai. Inkriminuojant BK 178 straipsnio 3 dalyje numatytą vagystę kvalifikuojantį požymį taip pat turėtų būti nustatomas kaltininko suvokimas apie didelę vertybių mokslinę, istorinę ar kultūrinę reikšmę ir tikslas šias vertybes pagrobti.

Atsižvelgiant į tai, Lietuvos BK 178 straipsnio 3 dalyje numatyta kvalifikuota vagystė galėtų būti suprantama kaip neteisėtas ir neatlygintinis slaptas ar atviras svetimų vertybių, turinčių didelę mokslinę, istorinę ar kultūrinę reikšmę pagrobimas, turint tikslą jas pasisavinti.

Svetimo turto pagrobimas dalyvaujant organizuotoje grupėje. BK 178 straipsnio 3 dalyje numatytas paskutinis itin kvalifikuotos vagystės sudėties požymis yra svetimo turto pagrobimas dalyvaujant organizuotoje grupėje. Įstatymų leidėjas didesnę vagystės pavojingumą šiuo atveju sieja su vagystės padarymo forma.

Paminėtina, kad Rusijos BK 158 straipsnio 3 dalies punkte įtvirtintas analogiškas kvalifikuojantis požymis – vagystė, padaryta organizuotoje grupėje. Tuo tarpu Latvijos BK 175 straipsnio 2 dalyje numatytas vagystę kvalifikuojantis požymis yra vagystės padarymas grupės iš anksto susitarusių asmenų, o Estijos BK 199 straipsnio 2 dalies 7 punkte – vagystės padarymas grupės asmenų. Šie požymiai yra platesni nei Lietuvos baudžiamajame įstatyme, nes apima vagystės padarymą dalyvaujant ne tik organizuotoje, bet ir bendrininkų grupėje.

Baudžiamojon atsakomybėm pagal BK 178 straipsnio 3 dalį yra traukiamas asmuo, pagrobęs turtą dalyvaudamas tik organizuotoje grupėje. Jeigu svetimas turtas pagrobiamas dalyvaujant bendrininkų grupėje, BK 178 straipsnio 3 dalyje numatytas

---

²²⁴ *Особенная часть Уголовного кодекса Российской Федерации: комментарий, судебная практика, статистика.* Под ред. В. М. Лебедева. – Москва: Издательский Дом «Городец», 2009. С. 298. // *Уголовное право. Особенная часть: учебник.* Отв. ред. И. Я. Козаченко, Г. П. Новоселов. – Москва: Норма, 2008. С. 273.

²²⁵ *Российское уголовное право. Особенная часть: Учебник для вузов.* – СПб: Питер, 2008. С. 223.

²²⁶ *Уголовное право. Особенная часть: учебник.* Отв. ред. И. Я. Козаченко, Г. П. Новоселов. – Москва: Норма, 2008. С. 272-273.

vagystę kvalifikuojantis požymis negali būti inkriminuojamas, tačiau ši aplinkybė, atsižvelgiant į BK 60 straipsnį, laikoma sunkinančia baudžiamąją atsakomybę. LAT 2005 m. birželio 23 d. nutarime Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ yra išaiškinęs, kad organizuota grupė nuo bendrininkų grupės skiriasi organizacinės struktūros charakteristika ir tuo, kad bendrininkų grupė jungia ne mažiau kaip du nusikaltimo bendravykdytojus, o organizuotos grupės nariams šis požymis nebūtinus²²⁷. L. D. Gauchman ir S. V. Maksimov nuomone, organizuotai grupei yra būdingas ilgalaikis egzistavimas, nevienkartinio pobūdžio nusikaltimų darymas, techninis pasirengimas, kruopštus pasirengimas net ir vienam nusikaltimui ir kitos savybės, pavyzdžiui, specialus tokios grupės narių apmokymas ir pan.²²⁸.

Pagal BK 25 straipsnio 3 dalį, organizuota grupė yra tada, kai bet kurioje nusikalstamos veikos stadijoje du ar daugiau asmenų susitaria daryti kelis nusikaltimus arba vieną sunkų ar labai sunkų nusikaltimą ir kiekvienas grupės narys, darydamas nusikaltimą, atlieka tam tikrą užduotį ar turi skirtingą vaidmenį. Reikėtų pritarti A. Vosyliūtės nuomonei, kad pagal šiuo metu galiojantį Lietuvos BK, norint inkriminuoti vagystę kvalifikuojantį požymį – organizuotą grupę, reikia nustatyti šias aplinkybes:

- susitarimo subjektų skaičių;
- tikslą (dėl ko susitarta);
- susitarimo laiką;
- veikimo būdą²²⁹.

Organizuotą grupę turi sudaryti bent du asmenys, kurie turi atitikti visus bendruosius nusikalstamos veikos subjekto požymius, t.y. atsižvelgiant į BK 13 straipsnio 2 dalį, turi būti sulaukę 14 metų amžiaus ir pakaltinami. Šie asmenys turi būti susitarę dėl kelių nusikaltimų arba vieno sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo darymo. A. I. Rarog, yra rašęs, kad šis vagystę kvalifikuojantis požymis reiškia tai, kad organizuotos grupės nariai susijungia į tvirtą grupę, kad padarytų keletą nusikaltimų (nebūtinai vagysčių), arba vieną, tačiau sudėtingą, todėl reikalaujantį rimto ilgalaikio organizuoto pasiruošimo²³⁰. Teisi A. Vosyliūtė, kad „veikos kvalifikavimui pagal BK 178 straipsnio 3 dalį būtina nustatyti ir tai, kad asmenys susitarė padaryti kelias vagystes, numatytas BK 178 straipsnio 1 ar (ir) 2 dalyse, nes šiose dalyse apibrėžtos veikos laikomos nesunki ar

²²⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. 20 p.

²²⁸ *Особенная часть Уголовного кодекса Российской Федерации: комментарий, судебная практика, статистика*. Под ред. В. М. Лебедева. – Москва: Издательский Дом «Городец», 2009. С. 263.

²²⁹ Vosyliūtė A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę*. Daktaro disertacija. – Vilniaus universitetas, 2009. P. 234.

²³⁰ *Уголовное право России. Особенная часть*. Под ред. А. И. Рарога. – Москва: Эксмо, 2009. С. 159.

apysunkiū nusikaltimais, arba susitarė padaryti vieną iš paminėtų vagysčių ir bet kokią kitą nesunkų, apysunkį nusikaltimą, arba susitarė padaryti vieną vagystę, numatytą BK 178 straipsnio 3 dalyje, nes čia apibrėžtos veikos laikomos sunkiu nusikaltimu²³¹. A. Gutauskas ir V. Piesliakas pabrėžia, kad organizuotai grupei yra būdingas ne laikinas, o nuolatinis susitarimas, kuris svarbus tuo, kad susitariama daryti ne vieną ar kelis nusikaltimus, o apskritai užsiimti bendra nusikalstama veikla²³². Pasak A. Drakšienės, tokios grupės nariai gali keletą metų nuolat daryti įvairias vagystes, tačiau jie gali veikti sąlygiškai trumpą laiką, nes susitaria daryti tik vieną sunkų nusikaltimą, pavyzdžiui, pagrobti didelės vertės svetimą turtą ar didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčias vertybes²³³.

Taigi bent du asmenys turi būti susitarę daryti kelias vagystes, numatytas BK 178 straipsnio 1 ar (ir) 2 dalyse, arba vieną iš minėtų vagysčių ir bet kokią kitą nesunkų ar sunkų nusikaltimą, arba vieną vagystę, numatytą BK 178 straipsnio 3 dalyje. Toks susitarimas yra galimas bet kurioje nusikalstamos veikos stadijoje. A. Vosyliūtė, kalbėdama apie organizuotą grupę ir svetimo turto pagrobimą, pabrėžia, kad „asmenys gali susitarti dėl didelės vertės turto ar didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių grobimo iki minėto turto ar vertybių užvaldymo, t. y. tiek rengiantis pagrobti minėtus dalykus, tiek ir juos grobiant. <...> daryti kelias vagystes, laikomas nesunkiais ar apysunkiais nusikaltimais, turi būti susitarta iki ankstesnės vagystės pabaigos“²³⁴. Svarbu ir tai, kad kiekvienas organizuotos grupės narys, grobdamas svetimą turtą, atlieka tam tikrą užduotį ar turi skirtingą vaidmenį. Pasak A. Vosyliūtės, „skirtingi vaidmenys reiškia, kad grupėje šalia vykdytojo yra ir kitų bendrininkų rūšių – organizatorius, padėjėjas ar kurstytojas. Tuo tarpu tam tikros užduoties atlikimas reiškia, kad organizuotoje grupėje asmenų vaidmenys gali būti ir tie patys (pavyzdžiui, visi bendravykdytojai), bet užduotys pasiskirstytos“²³⁵.

Taigi inkriminuojant vagystę kvalifikuojantį požymį – svetimo turto pagrobimą dalyvaujant organizuotoje grupėje, turi būti nustatyti šie požymiai:

- susitarimo subjektų skaičius – bent du asmenys;

²³¹ Vosyliūtė A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę*. Daktaro disertacija. – Vilniaus universitetas, 2009. P. 237.

²³² Gutauskas A. Organizuota grupė kaip organizuoto nusikalstamumo forma ir jos baudžiamasis teisinis vertinimas. *Jurisprudencija*, 2003, Nr. 41 (33). P. 63. // Piesliakas V. Organizuotas nusikalstamumas: samprata ir definicija. *Teisės problemos*, 1993, Nr. 1. P. 38.

²³³ *Lietuvos Respublikos baudžiamoji kodekso komentaras. Specialioji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009. P. 300.

²³⁴ Vosyliūtė A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę*. Daktaro disertacija. – Vilniaus universitetas, 2009. P. 238.

²³⁵ Ten pat. P. 240-241.

- tikslas (dėl ko susitarta) – dėl darymo kelių vagysčių, numatytų BK 178 straipsnio 1 ar (ir) 2 dalyse, arba dėl vienos iš minėtų vagysčių ir bet kokio kito nesunkaus ar sunkaus nusikaltimo, arba dėl vienos vagystės, numatytos BK 178 straipsnio 3 dalyje;
- susitarimo laikas – jeigu dėl vienos vagystės, numatytos BK 178 straipsnio 3 dalyje, – tiek rengiantis pagrobimui, tiek ir grobimo metu, jeigu dėl kelių vagysčių, laikomų nesunkiais ar apysunkiais nusikaltimais, – iki ankstesnės vagystės pabaigos;
- veikimo būdas – kiekvieno organizuotos grupės nario užduotis ar vaidmuo.

Reikėtų sutikti su A. Vosyliūte, kad yra būtina šių požymių visuma tam, kad būtų galima veiką kvalifikuoti kaip vagystę, padarytą dalyvaujant organizuotoje grupėje ir, nesant bent vieno požymio, nėra galimas šio vagystę kvalifikuojančio požymio inkriminavimas²³⁶.

5. Vagystės teisinės pasekmės

Atsižvelgiant į BK 11 straipsnį, įstatymų leidėjas vagystę, numatytą BK 178 straipsnio 1 dalyje, priskyrė prie nesunkių, vagystę, esant kvalifikuojantiems požymiams numatytiems BK 178 straipsnio 2 dalyje, – prie apysunkių, o vagystę, esant itin kvalifikuojantiems požymiams, kurie numatyti BK 178 straipsnio 3 dalyje, – prie sunkių nusikaltimų. Šių tyčinių nusikalstamų veikų grupių išskyrimo pagrindas yra konkrečioje BK 178 straipsnio dalyje numatyta sankcija, t.y. konkreti bausmės rūšis (laisvės atėmimo bausmė) ir jos dydis (jos trukmė). BK 178 straipsnyje nurodoma tik maksimali laisvės atėmimo bausmės riba, kuri pagal 1 dalį yra treji, pagal 2 dalį – šešeri, o pagal 3 dalį – aštuoneri metai. Atsižvelgiant į BK 50 straipsnio 2 dalį, trumpiausias laikas, kuriam už vagystę gali būti skiriama laisvės atėmimo bausmė, yra trys mėnesiai. Pažymėtina, kad pagal BK 178 straipsnį asmuo gali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn tiek už pasikėsinimą padaryti vagystę, tiek ir už baigtą svetimo turto pagrobimą. Vadovaujantis BK 21 straipsnio 1 dalimi, asmuo atsako už rengimąsi padaryti vagystę tik tuo atveju, jeigu rengiasi padaryti BK 178 straipsnio 3 dalyje numatytus nusikaltimus, t.y. pagrobti didelės vertės svetimą turtą, didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčias vertybes arba svetimą turtą dalyvaujant organizuotoje grupėje.

²³⁶ Vosyliūtė A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę*. Daktaro disertacija. – Vilniaus universitetas, 2009. P. 243.

Be laisvės atėmimo bausmės įstatymų leidėjas BK 178 straipsnyje yra įtvirtinęs ir kitas alternatyvias bausmių rūšis: bauda, laisvės apribojimas ir areštas yra numatyti BK 178 straipsnio 1 ir 2 dalyse, tačiau viešieji darbai – tik BK 178 straipsnio 1 dalyje. Tuo tarpu už vagystę, esant itin kvalifikuojantiems požymiams numatytiems BK 178 straipsnio 3 dalyje, gali būti skiriama tik vienintelė bausmė – laisvės atėmimas iki aštuonerių metų. Pažymėtina, kad ši bausmė yra pati griežčiausia iš visų, numatytų BK 178 straipsnyje. Taigi, galima pagrįstai teigti, kad įstatymų leidėjas numatė ne tik laisvės atėmimo, bet ir kitas alternatyvias bausmes toms vagystėms, kurios yra mažiau pavojingos, tačiau už pačią pavojingiausią – itin kvalifikuotą vagystę numatė tik laisvės atėmimo bausmę.

Bausmių rūšys pagal Lietuvos, Rusijos, Latvijos ir Estijos nacionalinių baudžiamųjų įstatymų straipsnių, reglamentuojančių baudžiamąją atsakomybę už vagystę, sankcijas

Lentelė Nr. 1.

Vagystės sudėties rūšis		Lietuvos BK 187 straipsnis	Rusijos BK 158 straipsnis	Latvijos BK 175 straipsnis	Estijos BK 199 straipsnis*
Pagrindinė		1. viešieji darbai; 2. bauda; 3. laisvės apribojimas; 4. areštas; 5. laisvės atėmimas iki 3 metų.	1. bauda; 2. priverstiniai darbai; 3. pataisos darbai; 4. areštas; 5. laisvės atėmimas iki 2 metų.	1. laisvės atėmimas iki 4 metų; 2. areštas; 3. viešieji darbai; 4. bauda.	1. bauda; 2. laisvės atėmimas iki 3 metų.
Kvalifikuotos	Kvalifikuota	1. bauda; 2. areštas; 3. laisvės apribojimas; 4. laisvės atėmimas iki 6 metų.	1. bauda; 2. priverstiniai darbai; 3. pataisos darbai; 4. laisvės atėmimas iki 5 metų.	1. laisvės atėmimas iki 6 metų su arba be turto konfiskavimo.	1. bauda; 2. laisvės atėmimas iki 5 metų.
	Itin kvalifikuota	1. laisvės atėmimas iki 8 metų.	1. bauda; 2. laisvės atėmimas nuo 2 iki 6 metų su arba be baudos.	1. laisvės atėmimas iki 10 metų su arba be turto konfiskavimo.	1. laisvės atėmimas nuo 2 iki 10 metų.
	Itin itin kvalifikuota		1. laisvės atėmimas nuo 5 iki 10 metų su arba be baudos.	1. laisvės atėmimas nuo 3 iki 15 metų kartu su turto konfiskavimu ir policijos priežiūra.	

* Pagal Estijos BK 69 straipsnį teismas turi teisę skiriamą laisvės atėmimo iki dvejų metų bausmę pakeisti viešaisiais darbais.

Atsižvelgiant į šią lentelę, galima teigti, kad nagrinėjamose šalyse už mažiau pavojingas vagystes gali būti skiriama ne tik laisvės atėmimo, bet ir kitos alternatyvios bausmės, tuo tarpu už pačias pavojingiausias bausmes gali būti skiriama tik laisvės

atėmimo bausmė. Taigi, šių šalių įstatymų leidėjai, atsižvelgdami į vagystės pavojingumą, pasirinko ir baudžiamuosiuose įstatymuose įtvirtino tokius bausmių sąrašus, kurie suteikia teismams galimybę kiekvienu konkrečiu atveju įvertinti vagystės pavojingumą ir pasirinkti bei paskirti už ją tinkamiausią bausmę. Pažymėtina, kad šiose šalyse laisvės atėmimo bausmių maksimalios ribos labai nesiskiria: už paprastą vagystę svyruoja nuo 2 iki 4 metų, už kvalifikuotą vagystę – nuo 5 iki 6 metų, už itin kvalifikuotą vagystę – nuo 6 iki 10 metų. Taigi, šių šalių įstatymų leidėjai pakankamai panašiai vertina laisvės atėmimo bausmės griežtumą. Vis dėlto Latvijos BK numato didžiausią laisvės atėmimo bausmės maksimalią ribą, t.y. už pačią pavojingiausią itin kvalifikuotą vagystę (jos sudėtis numatyta Latvijos BK 175 straipsnio 4 dalyje) laisvės atėmimo bausmę iki penkiolikos metų.

Apibendrintai, galima teigti, kad Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Rusijos įstatymų leidėjai pasirinko ir įtvirtino nacionaliniuose baudžiamuosiuose įstatymuose ne tik savitus pagrindinės ir kvalifikuotų vagysčių sudėčių modelius, bet ir bausmių sąrašus, tačiau vagystės pavojingumą vertina pakankamai panašiai, nes už mažiau pavojingas vagystes numatė ne tik laisvės atėmimo, bet ir kitas alternatyvias bausmes. Be to, už vagystę numatytos griežčiausios – laisvės atėmimo bausmės griežtumas šiose šalyse labai nesiskiria, nes palyginus šių bausmių maksimalias ribas, galima teigti, kad jos yra pakankamai panašios.

Išvados

1. Baudžiamosios teisės teorijoje vagystė suprantama kaip slaptas arba atviras, neatlygintinis svetimo turto pagrobimas, turint tikslą jį pasisavinti, t.y. pagrobtą turtą valdyti, naudotis ir disponuoti juo kaip savu, tačiau, kalbant apie baudžiamąją atsakomybę už vagystę, turėtų būti akcentuojama ir tai, kad vagystė yra nesmurtinio pobūdžio veika, kuri pripažįstama nusikalstama tik tada, kai pagrobiamas svetimas turtas, kurio vertė viršija 1 MGL dydžio sumą.
2. Vagystės dalyku pagrįstai turėtų būti laikomas ne tik kilnojamasis, bet ir nekilnojamasis daiktas, nes, atsižvelgiant į veiksmų, kuriais pagrobiamas svetimas turtas, specifika, turėtų būti akcentuojama daikto savybė būti perkeltam iš vienos vietos į kitą ir baudžiamąja teisine prasme neturėtų būti svarbu, ar dėl to keičiasi perkeliama daikto paskirtis ir iš esmės sumažėja jo vertė. Visais atvejais svetimo tiek kilnojamojo, tiek ir nekilnojamojo turto pagrobimu yra padaroma žala to turto savininkui.
3. Baudžiamosios teisės teorijoje teigiama, kad tais atvejais, kai kaltininko tyčia dėl grobiamo turto vertės yra neapibrėžta ir svetimas turtas nėra pagrobiamas dėl nuo kaltininko valios nepriklausančių aplinkybių, veika turėtų būti kvalifikuojama kaip pasikėsinimas padaryti nusikalstamą veiką pagal BK straipsnį numatantį atsakomybę už sunkiausias pasekmes iš tų, kurias numatė kaltininkas. Tačiau sunkiausios pasekmės turėtų ir galėtų būti inkriminuojamos tik tuo atveju, jeigu, atsižvelgiant į faktines nusikalstamos veikos aplinkybes, paties kaltininko asmenybę ir kitas aplinkybes, būtų nustatytas realios galimybės tokioms pasekmėms kilti objektyvus buvimas.
4. Atsižvelgiant į teismų praktiką, tais atvejais, kai vagystę kvalifikuoja didelė pagrobto svetimo turto vertė, turi būti nustatyta, kad kaltininkas suvokė turto, į kurį kėsinosi, didelę vertę, nes veika negali būti kvalifikuojama pagal BK 178 straipsnio 3 dalį remiantis vien tik didele pagrobto turto verte. Kita vertus, kai pagrobto turto reali vertė yra didelė, tačiau kaltininkas tokį turtą pagrobia nesuvokdamas jo vertės, veika galėtų būti kvalifikuojama pagal BK 178 straipsnio 3 dalį, tačiau tik tuo atveju, jeigu būtų nustatyta, kad buvo labai tikėtina galimybė kaltininkui suvokti didelę svetimo turto vertę atsižvelgiant į faktines nusikalstamos veikos aplinkybes, asmenines kaltininko savybes ir kitas aplinkybes.

5. Palyginus Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Rusijos baudžiamuosius įstatymus, galima pagrįstai teigti, kad šių šalių įstatymų leidėjai vagystės pavojingumą vertina pakankamai panašiai, nes už mažiau pavojingas vagystes numatė ne tik laisvės atėmimo, bet ir kitas alternatyvias bausmes, o už vagystę numatytos griežčiausios – laisvės atėmimo bausmės maksimalios ribos šiose šalyse labai nesiskiria.

Santrauka

Baudžiamoji atsakomybė už vagystę yra pati griežčiausia teisinės atsakomybės rūšis, reglamentuojama Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse. Vagystė nors ir nėra pati pavojingiausia, tačiau yra dažniausiai padaroma turtinio pobūdžio nusikalstama veika, tad šiame darbe siekiama išnagrinėti įstatyminių baudžiamosios atsakomybės už vagystę reglamentavimą ir atskleisti bei aptarti aktualius probleminius aspektus, kylančius ir galinčius kilti aiškinant ir taikant baudžiamojo įstatymo nuostatas teismų praktikoje bei nagrinėjamus baudžiamosios teisės teorijoje.

Siekiant nurodyto tikslo šiame darbe išskiriamos penkios struktūrinės dalys: pirmojoje nagrinėjama vagystės sąvokos istorinė raida ir jos samprata pagal šiuo metu galiojantį baudžiamąjį įstatymą bei baudžiamosios teisės teoriją, antrojoje ir trečiojoje dalyse analizuojami pagrindinės vagystės sudėties objektyvieji ir subjektyvieji požymiai, ketvirtojoje – vagystę kvalifikuojantys požymiai, o penktojoje dalyje trumpai apžvelgiamos baudžiamosios teisinės pasekmės už vagystę. Šiame darbe taip pat lyginamas baudžiamosios atsakomybės už vagystę reglamentavimas Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Rusijos nacionaliniuose baudžiamuosiuose įstatymuose ir apžvelgiama ne tik Lietuvos, bet ir Rusijos baudžiamosios teisės teorija. Galiausiai išvadose pateikiami darbo eigoje atsiskleidę aktualūs probleminiai aspektai ir galimi jų sprendimo būdai.

Summary

Criminal liability for theft is the strictest type of legal liability regulated in the criminal code of the Republic of Lithuania. Although theft is not the most dangerous, but it is the generally committed criminal offence against property, therefore the author of this master thesis seeks to analyze the statutory regulation of the criminal liability for theft in order to reveal and discuss its relevant aspects of the problems, which emerge or likely to emerge in the interpretation and application of the provisions of the criminal code (in legal practice as well as in criminal law theory).

In order to achieve this aim the master thesis consists of five structural parts: in the first part the author examines the historical development of the concept of theft and its definition under the present criminal code and criminal law theory, the second and third parts contains the analysis of the objective and subjective elements of the main composition of theft, the forth – analysis of the aggravating features of theft, whereas in the fifth the legal consequences of committing theft are briefly discussed. In this master thesis the national criminal codes of the Lithuania, Latvia, Estonia and Russia are compared as well as Lithuanian and Russian criminal law theory is reviewed. Finally the author of this master thesis lists the conclusions by discussing the problems and providing their possible solutions.

Panaudotų šaltinių sąrašas

Norminė literatūra:

Tarptautinės teisės aktai:

1. Visuotinė žmogaus teisių deklaracija. *Valstybės žinios*, 2006, Nr. 68-2497.
2. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos, garantuojant kai kurias kitas teises ir laisves, be tų, kurios joje nurodytos, pirmasis protokolai. *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 15-386.

Lietuvos teisės aktai:

3. Lietuvos Respublikos Konstitucija (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1992, Nr. 33-1014.
4. Baudžiamojo kodekso, patvirtinto 2000 m. rugsėjo 26 d. įstatymu Nr. VIII-1968, 4, 7, 9, 23, 25, 37, 39, 44, 46, 47, 48, 51, 61, 62, 65, 67, 74, 75, 90, 92, 95, 97, 102, 105, 118, 119, 143, 175, 178, 186, 187, 188, 189, 199, 202, 212, 213, 215, 227, 249, 250, 251, 257, 260, 263, 272, 281, 291 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei Kodekso papildymo 39(1) ir 306(1) straipsniais įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 38-1733.
5. Baudžiamojo kodekso 7, 38, 47, 63, 66, 70, 75, 82, 93, 129, 166, 167, 172, 178, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 189, 194, 196, 197, 198, 198(1), 198(2), 199, 202, 213, 214, 215, 225, 227, 228, 231, 233, 235, 252, 256, 257, 262, 284, 285, 312 straipsnių, priedo pakeitimo ir papildymo, XXVI, XXX skyrių pavadinimų pakeitimo ir Kodekso papildymo 256(1), 257(1) straipsniais įstatymas. *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 81-3309.
6. Baudžiamojo Statuto įvedamasis įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1919, Nr. 2-3.
7. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1985, Nr. 1-1.
8. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 89-2741.
9. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262.

10. Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 14-352.
11. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios*, 1995, Nr. 3-37.
12. Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo, Pataisos darbų ir Baudžiamojo proceso kodeksų pakeitimo ir papildymo“. *Valstybės žinios*, 1994, Nr. 60-1182.
13. Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos baudžiamasis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1961, Nr.18-147.
14. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1994 m. gegužės 27 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos 1993 m. liepos 15 d. įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ papildymo ir pakeitimo“ 3 punkto dalių, kuriomis pakeistos 1991 m. birželio 18 d. įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 4 straipsnio penktoji ir šeštoji dalys, bei 14, 15, 16, 17, 18 ir 19 punktų, kuriais šio įstatymo 12 straipsnis papildytas 10, 11, 12, 13, 14 ir 15 punktais, atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 1994, Nr. 42-771.
15. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. lapkričio 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 50 straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 1997, Nr. 104-2644.
16. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 8 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl kultūros įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo tvarkos“ (1995 m. birželio 13 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. lapkričio 28 d. nutarimo Nr. 1320 „Dėl Lietuvos nepriklausomybės signatarų namų ir Lietuvos menininkų rūmų“ 1, 2.3 ir 2.4 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 2005, Nr. 87-3274.
17. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugpjūčio 23 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos kompensacijų už valstybės išperkama nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme, įstatymo 7 straipsnio 1 dalies (1999 m. gruodžio 23 d. redakcija) bei 2 dalies (1999 m. gruodžio 23 d. redakcija) ir dėl Lietuvos Respublikos

kompensacijų už valstybės išperkama nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat valstybės garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme, įstatymo 7 straipsnio 1 dalies (2003 m. spalio 14 d. redakcija) bei 2 dalies (2003 m. spalio 14 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 2005, Nr. 152-5605.

18. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 11 d. nutarimas Nr. 1950 „Dėl kelių eismo taisyklių patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 7-263.

Užsienio šalių teisės aktai:

19. Criminal Code of the Republic of Estonia (English version) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes>> [žiūrėta 2011-03-05]
20. Criminal Code of the Republic of Latvia (English version) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes>> [žiūrėta 2011-03-05]
21. Criminal Code of the Russian Federation (English version) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes>> [žiūrėta 2011-03-05]

Specialioji literatūra:

1. Andriulis V. *Baudžiamosios teisės ir baudžiamojo proceso bruožai Lietuvoje XV a. (Kazimiero teisykas). Teisės bruožai XV-XIX a.* – Vilnius: Mintis, 1980.
2. Andriulis V., Maksimaitis M., Pakalniškis V., et al. *Lietuvos teisės istorija.* – Vilnius: Justitia, 2002.
3. Andriulis V. Pamedės teisyko (1340 m.) baudžiamoji teisė ir procesas. *Socialistinė teisė*, 1978, Nr. 1.
4. Apanavičius M. Asmeninio piliečių turto vagystės baigtumo klausimu. *Socialistinė teisė*, 1972, Nr. 3.
5. Apanavičius M., Klimka A., Misiūnas J. *Tarybinė baudžiamoji teisė. Ypatingoji dalis.* – Vilnius: Mintis, 1974.
6. Apanavičius M., Misiūnas J. Dėl socialistinio turto grobimo vagystės būdu kvalifikavimo. *Socialistinė teisė*, 1970, Nr. 2.

7. Babachinaitė G. Comparative Survey of Criminality in Lithuania. *Organized Crime and Crime Prevention – What Works? Scandinavian Research Council for Criminology*. Espoo, 1998.
8. *Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis*. Vadovėlis. Sudarytojas V. Pavilionis. – Vilnius: Eugrimas, 2001.
9. *Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis*. Sudarytojas V. Pavilionis. – Vilnius: Eugrimas, 2001.
10. Bikelis S. Alternatyvios (neapibrėžtos) tyčios samprata ir jos baudžiamoji teisinė reikšmė. *Jurisprudencija*, 2008, Nr. 11 (113).
11. Bikelis S. Kaltininko abejonė dėl nusikalstamos veikos aplinkybių ir jos baudžiamasis teisinis vertinimas. *Jurisprudencija*, 2007, Nr. 8 (98).
12. Bukelienė D. *Baudžiamoji atsakomybė už turto pasisavinimą ir turto iššvaistymą (teoriniai ir praktiniai aspektai)*. – Vilnius: Eugrimas, 2008.
13. Drakšienė A., Drakšas R. *Nepilnamečių baudžiamoji atsakomybė*. Vadovėlis. – Vilnius: Eugrimas, 2007.
14. Drakšienė A., Stauskienė E. *Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose*. Mokomoji priemonė. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1998.
15. Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę. *Teisė*, 2000, Nr.37.
16. Fedosiuk O. *Turto prievartavimas ir jo kvalifikavimas*. Monografija. – Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2002.
17. Gutauskas A. Organizuota grupė kaip organizuoto nusikalstamumo forma ir jos baudžiamasis teisinis vertinimas. *Jurisprudencija*, 2003, Nr. 41 (33).
18. Jovaišas K. Lietuvos Respublikos Konstitucijos II skirsnio „Žmogus ir valstybė“ komentaras. Konstitucijos 23 straipsnis. *Teisės problemos*, 1999, Nr. 1–2 (23, 24). P. 75.
19. Jovaišas K. Nusikaltimai nuosavybei. *Teisės problemos*, 1995, Nr. 3. P. 33.
20. *Kazimiero teisynas (1468 m.)*. Sudarytojas J. Jurginis. – Vilnius: Mintis, 1967.
21. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Bendroji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004.
22. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis*. Sudarytojas J. Prapiestis. – Vilnius: Registrų centras, 2009.
23. *Lietuvos TSR baudžiamojo kodekso komentaras*. Sudarytojas V. Pavilionis. – Vilnius: Mintis, 1989.

24. Maksimaitis M., Vansevičius S. *Lietuvos valstybės ir teisės istorija*. – Vilnius: Justitia, 1997.
25. Mikelėnas V., Taminskas A., Vileita A. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos*. – Vilnius: Justitia, 2001.
26. Nekrošius I., Nekrošius V., Vėlyvis S. *Romėnų teisė*. – Vilnius: Justitia, 1999.
27. Pakarklis P. *Senasis prūsų teisinys*. – Čikaga: Čikagos lietuvių literatūros draugija, 1960.
28. Piesliakas V. *Lietuvos baudžiamoji teisė. Pirmoji knyga. Baudžiamasis įstatymas ir baudžiamosios atsakomybės pagrindai*. – Vilnius: Justitia, 2009.
29. Piesliakas V. Kaltė ir jos nustatymas. *Socialistinė teisė*, 1986, Nr. 4 (1–80).
30. Piesliakas V. *Mokymas apie nusikaltimą ir nusikaltimo sudėtį*. Mokymo leidinys. – Vilnius: Lietuvos policijos akademijos spaustuvė, 1996.
31. Piesliakas V. Organizuotas nusikalstamumas: samprata ir definicija. *Teisės problemos*, 1993, Nr. 1.
32. *Pirmasis Lietuvos Statutas*. Iš gudų kalbos vertė E. Gudavičius. – Vilnius: Artlora, 2002.
33. Sakalauskas G. Minimalios baudžiamosios atsakomybės amžiaus ribos dilema. *Lietuvos Respublikos kodeksui – 10 metų: recenzuojamų mokslinių straipsnių, skirtų baudžiamosios politikos ir baudžiamųjų įstatymų teisėkūros, baudžiamosios teisės, baudžiamojo proceso ir nusikaltimų kvalifikavimo problematikai, rinkinys*. – Vilnius, Registrų centras, 2011.
34. Stankevičius V. *Baudžiamoji teisė. Paskaitos*. – Kaunas: Lietuvos universiteto teisių fakulteto leidinys, 1925.
35. Vansevičius S. *Valstybės ir teisės teorija*. – Vilnius: Justitia, 2000.
36. Vosyliūtė A. Automobilio pagrobimo samprata ir kvalifikavimo ypatumai teismų praktikoje. *Lietuvos Respublikos kodeksui – 10 metų: recenzuojamų mokslinių straipsnių, skirtų baudžiamosios politikos ir baudžiamųjų įstatymų teisėkūros, baudžiamosios teisės, baudžiamojo proceso ir nusikaltimų kvalifikavimo problematikai, rinkinys*. Vilnius, Registrų centras, 2011.
37. Vosyliūtė A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę*. Daktaro disertacija. – Vilniaus universitetas, 2009.
38. Vosyliūtė A. Vagystės baigtumo nustatymo problemos Lietuvos Respublikos teismų praktikoje. *Teisė*, 2007, Nr. 64.

39. Vosyliūtė A. Vagystę kvalifikuojančio požymio – didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės – samprata teisės moksle ir teismų praktikoje. *Teisė*, 2010, Nr. 75.
40. Vosyliūtė A. Automobilio pagrobimo samprata ir kvalifikavimo ypatumai teismų praktikoje. *Lietuvos Respublikos kodeksui – 10 metų: recenzuojamų mokslinių straipsnių, skirtų baudžiamosios politikos ir baudžiamųjų įstatymų teisėkūros, baudžiamosios teisės, baudžiamojo proceso ir nusikaltimų kvalifikavimo problematikai, rinkinys*. Vilnius, Registrų centras, 2011.
41. Wessels J. *Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis. Baudžiamoji veika ir jos struktūra*. – Vilnius: Eugrimas, 2003.
42. Бойцов А. И. *Преступления против собственности*. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002.
43. Борзенков Г. Н., Иногамова - Хегай Л. В., Комиссаров В. С. [и др.]. *Российское уголовное право: Учебник. В двух томах. Том 2. Особенная часть*. – Москва: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007.
44. Додонов В.Н., Капинус О.С., Щерба С.П. *Сравнительное уголовное право. Особенная часть*. – Москва, Юрлитинформ, 2010.
45. *Курс Российского уголовного права. Особенная часть*. Под ред. В. Н. Кудрявцева, А. В. Наумова. – Москва: Спарк, 2002.
46. *Особенная часть Уголовного кодекса Российской Федерации: комментарий, судебная практика, статистика*. Под ред. В. М. Лебедева. – Москва: Издательский Дом «Городец», 2009.
47. Пашуто В. Т. *Образование Литовского государства*. – Москва: Издательство академии наук СССР, 1959.
48. *Российское уголовное право. Курс лекций. В двух томах. Том 2. Особенная часть*. – Москва: Юридический центр Пресс, 2004.
49. *Российское уголовное право. Особенная часть: Учебник для вузов*. – СПб: Питер, 2008.
50. *Уголовное право России. Особенная часть*. Под ред. А. И. Рарога. – Москва: Эксмо, 2009.
51. *Уголовное право. Особенная часть. Учебник*. Под ред. Л. Д. Гаухмана, С. В. Максимова. – Москва: Эксмо, 2005.
52. *Уголовное право. Особенная часть: учебник*. Отв. ред. И. Я. Козаченко, Г. П. Новоселов. – Москва: Норма, 2008.

53. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas [interaktyvus]. Prieiga per internetą:
<<http://www.lki.lt/dlkz>> [žiūrėta 2011-03-11]
54. Lietuvių kalbos žodynas [interaktyvus]. Prieiga per internetą:
<<http://www.lkz.lt/startas.htm>> [žiūrėta 2011-03-11]
55. Nusikalstamos veikos Lietuvoje 2001 – 2010 metais [interaktyvus]. Prieiga per internetą:
<http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198> [žiūrėta 2010-03-02]

Teismų praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 1998 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. 19 „Dėl teismų praktikos sukčiavimo ir turto pasisavinimo arba iššvaistymo baudžiamosiose bylose (BK 274 ir 275 straipsniai)“. Teismų praktika, 1999, Nr. 10.
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Teismų praktika, 2005, Nr. 23.
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. spalio 8 d. nutartis baudžiamojoje byloje 2K–670/2002.
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–364/2005.
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. sausio 24 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–87/2006.
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. vasario 21 d. nutartis baudžiamojoje byloje 2K–73/2006.
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. balandžio 4 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–234/2006.
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. balandžio 25 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–272/2006.
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. kovo 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–181/2007.
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. gegužės 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–409/2007.

11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. birželio 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–455/2007.
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. spalio 2 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–605/2007.
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. gruodžio 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje 2K–796/2007.
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. balandžio 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–146/2008.
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. balandžio 28 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–170/2008.
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–415/2008.
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 17 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–41/2009.
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 17 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–83/2009.
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. sausio 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–35/2010.
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. kovo 16 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–136/2010.
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. balandžio 27 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–214/2010.
22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-254/2010.
23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. spalio 5 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–368/2010.
24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 7 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–555/2010.
25. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. sausio 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–68/2011.
26. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. kovo 1 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-54/2011.